

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Konventesdi.

Budapest, március 21.

(v.) Volt már hát vérontás is. Polgárok vére, rendőrök vére elegyült a főváros kövezetén. Biz ez elszomorító, talán kissé megsemmisítő is. Hogy minálunk minden tömeges felbuzdulásnak kisebb szabású vérzivatarba kell fuladnia. Ezt a nemzeti hagyományt bizony elküldhetjük valahára a poklok fenekére. Mert hagyják, hogy oktalan ez a tradíció; de veszedelmes is. Ezek a duodecforradalmcáskák ugyanis elkoportják azt a végszükségre rezerválandó fegyvert, melynek nemzeti ellenszegülés a neve. Ennek érintetlenül ott kell hevernie a nemzeti szabadság arzenáljában, hogy igazán nagy bajok esetén biztos foganattal lehessen harcba vinni. De ha az utca minduntalan él vele s a csekély hevületeknél is ezt a rendkívüli időkre szánt fegyvert forgatja, akkor félt, hogy pengéje idő előtt megcsorbul s épp abban a pillanatban nem fogunk sikeresen sujthatni vele, mikor acéljának a legjobban kellene beválnia. Ezért nem szeretjük az aprópénzre felváltott forradalmakat. Negyvennyolcban csak egyszer mozdult meg az utca: de akkor kivirta a sajtószabadságot s kihozta Tancsics Mihályt a börtönéből. Az igaz, hogy akkor nem Lengyel és Pap Zoltánok vezették az utcát, hanem Petőfi, Jókai, Vasvári és Pákh.

A tegnapi vérontást ki okozta? Az ifjúság s az ellenzék azt mondja: a rendőrség. A karhatalom felelős vezetői viszont azzal mentegetőznek, hogy a rendőrök csakis akkor nyultak a fegyverhez, midőn a tömeg rájuk támadt s nekik a saját maguk testi épsége érdekében kellett védekezniük. Az akták e tekintetben még nincsenek lezárva. A vizsgálat még folyik s ha az talán bebizonyulni,

hogy a rendőrség hatalmi tulkapása okozta csakugyan a vérontást, no hát akkor lakolni fognak a bűnösök. Ezt megfogadta ma Széll Kálmán s az ő szavában senkinek sem szabad kételkednie. Hiszen az ő becsületes, jogtisztelő kormányzatára még az ellenzék sem fogta rá soha, hogy a rendőri önkénynek kedvez és hogy a hatalom terrorizmusával akarja a közvélemény szabad megnyilatkozását elfojtani. De az ellenzéknek — a képviselőház mai viharos ülésében — nem a szorgosan kipuhatólandó igazság s nem az emez igazság szerint kimérendő bünhődés kellett, hanem áldozat minden áron, ha kell: még az igazság árán is. Rögtönítél bírósággá akarták átalakítani a parlamentet. Azaz dehogya a parlamentet. Ennek a kisebbséget csupán. A majoritásnak a hallgatóság szerepét, a miniszterelnöknek pedig a hóhér tisztét szánták. Vádlók, tanúk s bírák egy személyben az ellenzéki szónokok voltak. Valóban ekkora jogzavart még az auditori kusza hatáskör sem mutat. Pedig a katonai büntető jogszolgáltatás sürgős reformja ott szerepel a nemzeti vívmányok lajstromában.

A kormány s a többség — kötelessége szerint — ellenszegült eme viharos követelésnek. Ami a világért sem jelenti a büntetést s a jogosulatlan vérengzés megtorlásának kijátszását. A közvélemény nyugodt lehet: egyetlen bűnös, se nagy, se kicsiny, nem fog a büntetés elől menekülni. De azt, hogy van-e bűnös és ki az, az ország törvényes jogrendjébe beillesztett fórumok fogják megállapítani. A fegyelmi téren a közigazgatás, a büntető igazságszolgáltatás terén a bíróság. A parlament sem a közigazgatásnak, sem a bírói hatalomnak jogkörét nem ragadhatja magához. Az állami főhatalmak egyensúlyát megbolygatni nem szabad, mert különben

összeomlik a jogrend s e sikamlós talajon romba dől a közszabadság s a nemzet alkotmánya. A parlament, mint a törvényhozó hatalom legerősebb tényezője, éljen szabadon s korlátlanul a népakarat törvényalkotta szervét megillető minden jogával. Hogy eme jököre meg ne csorbuljon, valóban elsőrendű érdeke a szabadságára féltékeny nemzetnek. De épp oly fontos nemzeti érdek fűződik az állami szerkezet szilárdságához, mely tüstént megrendül, mihelyt a parlament az állam egyéb főhatalmának jogkörét akarná elbitórolni. A hatalmi egyensúly minden iyetén megbontása a forradalom lejtőjére vinné a nemzetet s tehát a reakció s az abszolutizmus kockázatát zudítaná az ország nyakára. S valamint mi belátjuk, hogy egyetlen polgár egyetlen hajszálának sem szabad a rendőri karhatalom önkényes tulkapása révén meggömbölnie s hogy a bűnhődésnek, ha történt ilyes visszaélés, nem szabad elmaradnia, azonképp lássa be az ellenzék is, hogy az alkotmány szilárdsága s a közszabadság épisége sinylen meg, ha a parlament beegázolna a jogelhajtó és a bírói hatalom törvényes zablá jökörébe.

Széll Kálmán ma szerencsés inspirációval mondta ki azt a találó igazságot, hogy a polgári szabadság sérthetetlenségéhez fontos nemzeti érdek fűződik, de épp oly fontos érdek követeli, hogy viszont a parlament se játszon konventesdi. Ez a csattanója a mai vitának felcikkázó villámként világít be a gomolygó borlatu helyzetbe. Országszerte gondolkodni fognak rajta a gondolkodni tudó és akaró emberek.

Még csak kettőt:

1. Bartha Miklós ma tapsaival tüntette ki Vázsonyi Vilmost, Visontai Somát és Ba-

TÁRCA

A cédula.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Thury Zoltán.

Két ur párbajt vívott. Az egyiknek én voltam az ugnyvezett segédje. Mert hát nem sokat segitettem se neki, se rajta, amikor a másik ur pisztolyának durranása után levegő után tátotta föl a száját, valami különös, inkább állati, mint emberi hangon ordított egyet... Az az hogy: egy felet. Mert mintha ollóval elvágta volna valaki a hangját. A halál. Az én emberem tudniillik szétterpesztett karokkal leborult az anyaföldre. Csupa maszat volt az arca, amikor fölfordították az orvosok s melléből, a kabát posztóját belülről tápiálva, hogy mindig nagyobb és nagyobb rozsdás folt támadt rajta, csöppenkint szivárgott elő a vér. Folyó mellett voltunk. Kompon jöttünk át s az ember a kompnak partba üdödött orrában heverve pipált. Mikor egy másik segéd hozzászaladt s azt mondta neki, hogy csak hirtelen meg kell fordulni s áthozni a tulsó parttól a kocsi, azt mondta: — e már nem jó. — Pár pere mulva ott volt a kocsi. Azalatt az orvosok nagy esomó vattát tettek a sebre, de úgy vettem észre, hogy nem igen sietnek. Savanyu arccal dolgoztak s hanyag nyugodalommal nyultak egy-egy olló meg kés meg efféle után. A másik ur ezalatt krétafehér arccal egy fanak támaszkodva szemmel láthatólag azon igyekezett, hogy nyugodt legyen. Remegtek az ajkai s folyton új meg új gyufát, sercegettetett végig a skatulán, akkor is, amikor füstölt a szájában a cigarettá. — A homokba mélyen belevágva a kerekeit, mellénk kanyarodott a kocsi. Kényelmes nagy batár. A hátsó ülésre emeltük a

sebesültet, egy orvos melléje húzódott meg, a másik pedig velem együtt szembeült a kisebb ülésre. — Gyül! — mondta a kocsi s lassan megindultunk. Szemben az orvos kezébe vette a sebesült kezét s az ütőerére tapasztva az ujját, az érverését figyelte. Senki se szólt egy szót se, míg a városi kövezete nem értünk. Itt rázni kezdett a kocsi s a sebesült egy pillanatra fölnyitotta a szemét. Valamit mondott is, úgy értem, hogy egy nevet: Guszti. A feleségét hívják így, Augusztnának tudniillik.

Halkan kérdezte az orvos.

— Hova vigyük? Valami kórházba?

A sebesült meghallotta a kérdést s mintha félne, hogy egy percel később már nem tud felelni rá, majdnem erőteljesen szólott: — haza. Erre megindult a száján is a vér s végigfolyt az összehasogatott ingén. Mentünk egy darabot, de lassan, majdnem lépésben. Az orvos, aki melletttem ült, fészkelődni kezdett s szemével kérdezte a másikat, aki a sebesült ütőerét tartotta. — No? — Ez hallgatott egy nagyot s minden figyelmét megszevitte, figyelte az érverés munkáját. Aztán vállat vont s kibámult az ablakon. Egyszerre azonban hirtelen visszafordult s a lassan-lassan me-revre váló arca figyelt. Elengedte a kezét, ami megköppant a kocsi alján, s beljebb húzódott a sarokba.

— Meghalt.

Olyasmit éreztem, hogy a fejemre hullott a kocsi teteje, s karonkaptam az orvost. Végigfutott rajtam a hideg, aztán egyszerre meg a forróság s esodálatosképpen egyébre se tudtam gondolni, mint hogy ki fogja ezt megmondani az asszonynak? Nem igyekeztem menekülni a halott mellől, pedig jaj de nem szeretem a testet, amiben nincsen élet, hanem kínos tépelődésben forgattam a fejemben a kérdést, hogy ki mondta meg az asszonynak? Ezt kérdeztem az orvosoktól is. Az egyik, a halott ember mellett ülő, goromba lett.

— Mit tartozik ez reám? Csináljon, amit akar! A másik meg, egy betegpénztári szegény orvos, panaszosan lamentált:

— Már az ilyesmit is az orvosra biznák. Az helyt áll, kérem, míg szükség van reá, de nem hordár, hogy híreket vigyen. — O maga is érezte, hogy semmi igaza nincs, mert egyszerre a legdurvább cinizmussal kezdett beszélni. — Ha az özvegy reflektál a testre, hát vigye el neki. Az urnak a dolga. Az ur hozta el hazulról ép egészséggben, hát tessék vissza is szolgáltatni — így. Az ur — már mint én, — az ur a lovagias ember...

En meg csak kinban tépelődtem azon a rettenetes kérdésen, hogy: ki mondta meg?

Az egyik orvos a klinikánál leszállott. A másik vele akart menni, de nem engedtem. Nem maradok egyedül. Azt mondtam, hogy akkor inkább magam is kiugrom a kocsiból s aztán bánja a fene, hogy mi lesz. Az orvos előtt ellibbenhetett a kép, hogy mi lesz a ház előtt, amikor beront az asszonyhoz valami cseléd, hogy: meghalva hozták haza az urat, — hát maradt. Én meg rémülettel láttam, hogy most már öt perc sem telik bele abba, hogy megállunk a kapu előtt. Iszonyu szomszúságot éreztem. Ennyire emlékszem, meg arra, hogy fáradtan, tempósan, nagyon ösztörtörve másztam föl a lépcsőn.

Az asszony nyitott ajtót. Csillogó, hamis szemű kis asszonyka. Paraszt-menyecskésen hátrakötött piros kendővel a fején, a kezében pedig törülőru. — Hirtelen lekapta a fejéről a kendőt s egy kicsit pisze, de azért finom faragásu orrát fölhuza, kedélyes lassúsággal szólott reám: — Így rátróni az emberre. Délelőtt nem szokás vizitekét csinálni. Takarítanak a dákák. Gyula különben nincs itthon.

Beléptem és hebegtem valamit.

— Nincs? Azt hittem...

— Mit hitt?

— Azt, hogy...

— No jöjjön, hiszen azért egy kicsit beszél-

konyi Samut. Pedig ezek az *első, destruktív, állambontó és hazaellenes* fajhoz tartoznak.

2. A mai ülésre nem jelent meg sem gróf Zichy János, sem gróf Zichy Aladár, sem Rakovszky István. Távollmaradásuk persze véletlen volt. De vannak véletlenek, melyek lefelé hasznosak s felfelé kellemesek.

Zivatar a Házban.

Budapest, március 21.

Az indulatoknak valóságos orkánya tombolt ma a Házban. A mostani országgyűlésnek legviharosabb napja volt a mai. Előző fogható zivatar a Bánffy-korszak óta nem fordult elő. A szcenaria már az ülés elején rendkívül izgalmas volt. Az országháza előtt szétszórta kíváncsi csoportok és a csoportok körül cirkáló rendőrcsapatok. Az érkező képviselők közül az ismeretbelet hol éljenzés, hol egy-egy félnék *abcug* fogadja.

Benn az épületben nagy sokadalom. A folyókák nem olyan tömörtek, mint a régi Házban szoktak lenni ilyenkor. Ezek a széles, boltozatos márvány-utcák elnyelik a tömeget, hogy szinte észre sem lehet venni. Azért egy-egy kanyarodásnál hangosan, indulatosan tárgyaló képviselőkhöz, újságírókhoz és politikai amatőrökhöz ütközik az ember. Természetesen a tegnapi szomorú estéről folyik a beszéd mindenfelé.

A viharadarak röpködnek egyik csoporttól a másikhoz, tüzelve, ingerelve a különben is felpaprikázott kedélyeket. Izgató hírek kerekednek minden sarokban. Minden érkező tud valami újat beszélni.

Még az ülés megnyitása előtt jelentik, hogy harmadfelezer egyetemi ifjú vonult fel a parlament elé és kitűdök a felvonulás oka is. A tegnapi *tüntetésnek halottjai vannak*. A fiatalág elégtételt jön kérni társainak kiontott véréért.

Sokan lementek az ifjúsághoz, amely *gyász*-lobogók alatt sorakozott a kapu előtt. Néhány szélsőbali képviselő fölvezette az ifjak küldöttjeit Széll Kálmán elé, aki nyomban fogadta őket. Az első incidens mindjárt a tisztelgés alkalmával történt, *Lenygel* Zoltán képviselőnek egy nagy mondanása miatt.

Egy kicsit lecsillapodott a hangulat, mikor néhány hírlopár utánajárt a dolgoknak és hírül adta, hogy haláleset nem történt, sőt a *halottak* aránylag jól érzik magukat. Jellemző azonban,

gethetünk. Mit akar? Pálkát? Sört? Sörűk is van. Gyula hiszi akar s egyszerre egész ládával hozott. Az orvos azt mondta, hogy ez jót tesz majd az idegzetnek is. Csillapodik. — Borzasztó, ez az ember mindenki beleköt.

— Dehogy...

— Csak ne védelmezze. Nekem voltaképpen így tetszik. Unom azokat a mamlaszokat, akik azzal, hogy megházasodtak, egyszerre pater familiasokká lesznek harmincesztendőskorukban. Játszók a nagy komoly, meggondolt, higgadt uraságok és a becses egészségüket arra való hivatkozással védik, hogy: otthon a család. A család nem paplan, amivel taktározatlan a gyávák. Ó, Gyula egész más ember. Az nem buvik el szoknyám mögé...

Akkor már benn ültünk, jó meleg szobában. Előttöm pálinka. Az asszony is ivott egy csöppet s előbb egy kicsit belém kémlelt, aztán nevetve szólt rám.

— Türelemten? Attól fél talán, hogy Gyula betoppán, aztán itt találja magát, aztán azt hiszi, hogy maga udvarol nekem, aztán...

— Nem attól...

— Hát? Pedig lássa, nem bánám, ha ez az én emberem egy kicsit féltékeny lenne. Egy kicsit úgy is viseltem magam, hogy megmérgeissem. Olyan a természetem. Szeretek ide-oda nézni. Le nem sűtöm a szemem, ha valakinek rámtapad a pillantása. Nem én. Hanem azért, tudja, mondok magának valamit. Iró, hát tanulhat belőle. Az efféle becsületes, jóvérű asszony megenged magának egy kis kacérokodást. Mért ne? Nincs abban semmi rossz, de van sok jó. Hogy az ember látja, hogy van értéke. Szeretnék

hogy a megnyugtató hírt mindenfelé kételkedéssel fogadták.

Csakhamar felbukkant a folyosó második szencziója is: *Rudnay* főkapitány lemondott. Ezt azután sietett mindenki elhinni. Pedig senkisémm tudta a gazdáját adni.

Mégis elég volt ez a hír arra, hogy az ülés — jóval később a szokott időnél — aránylag elég csendesen kezdődhessen. A levegőben ugyan terjengett az a bizonyos puskaporszag; a terem külső képe is viharjelentő — tömött padsorok, tulzsfutó karzat — de az elnöki jelentéseken nagyobb baj nélkül estek át, ami ilyen viharos napokon nem mindig történik meg. Csak mikor Széll Kálmán a terembe lép és a jobboldal éljenzéssel köszönti, röpi át a szélsőbalról egy pár gorbombás. Azonban mikor gróf *Apponyi* felolvassa azoknak a képviselőknek a neveit, akik napirend előtt szólni kívánnak, kitör az első szcéna. A névsor ugyanis egy kissé hosszú; tizenheten jelentkeztek, hogy mint a tegnapi jelenetek szemtanúi, elmondják, mit láttak. Erre néhányan a szabadelvűpárton nevetni kezdtek, mire az ellenzéken dühös kiáltások hangzanak fel:

— Mit nevetnek?

— *Gyilkosok! Hőhéro!*

Rákosi Viktor ezt kiáltja át:

— Jó lesz hallgatni! *Nagy* temetés lesz itt ma.

Az elmés *Gabányi* jóhiszeműen megtoldja:

— *Pompesz* funébrez!

Amire legalább egy pillanatnyi derűtség töri meg a haragos hangulatot.

Csendben kezd beszélni *Rátkey* László, a szélsőbal tüzesszavu szónoka. Erres tenorja hol mint panaszos halálharang szava, hol mint vést-hirdető esatakkürt hasítja át a levegőt. Szinte magamagát tüzeli bele és egyre keményebben, egyre indulatosabban támadja a rendőrséget:

— A becselenség gyűjtőneve: *magyar királyi államrendőrség*.

Gróf *Apponyi* rácsönget és higgadságra kéri. A jobboldal helyesl, a szélsőbal ingerülten tiltakozik. És ettől kezdve egyik inzulus a másik után hangzik fel a rendőrség s főképpen *Rudnay* főkapitány és *Tóth* Lajos kapitány ellen.

— Függesszék fel *Rudnay*! — hangzik ismételtén kórusban.

— Ha nem függesztik fel, majd felfüggesztjük egy kicsit mi! — igéri *Vázsonyi* Vilmos.

— *Van még lámpakaró!* — dupláz rá egy rekedt hang.

Mikor *Rátkey* arról beszél, hogy *Tóth* kapi-

mások is, ha nem szeretné az az egy. Hanem hát az igazi, az egyetlen mégis csak az az egy... No mi az, akar nekem valamit mondani?

— Igen.

— Hát beszéljen. Csak ne mondjon olyat, amiért majd meggyűlik a baja az urammal. Mert én mindent elmondok neki. Mindent...

— Hát... kérem, adjon egy darab papírost.

— Minek?

— Megírom, amit mondani akarok.

Az asszony jóízűen, hangosan kacagott.

— Maga szerelmes.

— Az, csak adja a papírost.

Adta s én hirtelen rákarmoltam pár szót és visszaadtam neki. Előbb azonban még a kezemből tartottam s másik kezemmel megfogva az asszony karját, mélyről kezdtem neki.

— Igerje meg, hogy csak akkor olvassa el, amikor már azt hiszi, hogy lenn vagyok az utcán. Igéri?

— Hogyne.

— Bizhatom benne?

— Ugyan... De vigyázzon, mert én mindent megmutatok az uramnak. Mindent. Kikap tőle.

— Hát mire lemegek?...

— Mire lemegek.

Nyargaltam le a lépcsőn s el a kocsival a mellett az utcán. De mégse elég gyorsan. Ahogy a sarkokhoz értem, iszonyú visítás hasított bele az agyamba:

— Gyula!

S kitétem, hogy a kocsival a gyalogjáróról leborulva az utcára, összeesik egy asszony.

tány állítólag felsőbb parancsra erőszakoskodott; Széll Kálmán a fejét rázza.

— Megint hazudik! — harsogja *Molnár* Jenő a jobboldal ingerült tiltakozása közben. De a nagy szivajban az elnöki emelvényig nem hatolt fel a súlyos gorbombáság.

Rátkey azzal végzi, hogy addig, amíg a miniszterelnök elégtételt nem ad, ebben a parlamentben nem lesz támadkozás.

A szélsőbal zugó helyesléssel ratifikálja a fenyegetést. Amde a következő pillanatban már rácafol *Vázsonyi* Vilmos, aki hosszú beszédbe kezd, még pedig, amint mondja, higgadtan. A szélsőbal pedig csendesen, figyelmesen hallgatja és sűrűn helyesl neki. Egyelőre tehát folyik a tanácskozás. *Vázsonyi* is a rendőrséget támadja. Néhány esetet sorol fel, s többek között bemutatja egy szegény öregasszony irasos panaszát, akit lakásának ajtajában besebített meg a rendőrség. Elmondja, hogy ő maga is egy kardesapástól ugy szabadult meg, hogy egy választója elébe ugrott és saját testével fogta fel a vágást.

— Minek engedte? — szóltak közbe a jobboldalról.

A közbeszólásra felzudal a szélsőbal:

— Ki volt az? Álljon fel?

— Ki az a becselten, aki védeni meri a rendőrséget?

Vázsonyi pedig ezzel vág vissza:

— Lepecsételt borítékba zárt közbeszólásra nem válaszolok.

Miközben *Vázsonyi* javában beszél, a baloldali bejáratnál nagy kavardás támad s az izgatottság hirtelen olyan nagy lesz, hogy a szónok kénytelen néhány percre félbeszakítani a beszédét. A folyosóról ugyanis néhányan azzal a hírrel rohantak be, hogy a rendőrök ismét kaszabolják az ifjúságot. De csak néhány percig tart a zűrzavar, mert kiderül, hogy az alarmhír hamis volt. Így aztán *Vázsonyi* folytathatta a beszédjét és nemsokára be is fejezte. Felhívta a miniszterelnököt, mutassa meg, el tudja-e csapni *Rudnay* s egyáltalán bejelentette, hogy a főváros közgyűlésén is szóvateszi a rendőrök viselt dolgait.

— *Le kell löni őket, a gazembereket!* — rikácsolta *Uray* Imre. Es a szélsőbal tapsolt neki is, *Vázsonyinak* is, aki befejezésül ezeket mondta:

— Aki a tegnapi dolgot rendezte, az vagy örült, vagy elvetemült. Ha örült, nem egyenruha kell neki, hanem *kénszerubbony*; ha pedig elvetemült, akkor *börtönbe vele!*

Most a jobboldalról *Bauer* Mihály jelentkezett, hogy ő szolt közbe az előbb *Vázsonyinak*, hogy miért bujt a nekiszánt kardvágás elől a más háta mögé? Ez az apró személyes ügy hamar elintéződött és aztán következett a harmadik szemtanú: *Lukács* Gyula. Nagyon halkán beszélt és ez jó volt arra, hogy egy kissé elüljön az izgatottság, mert a szónok szavát csak kevesen hallották, s egyre gyűrűltek a közbeszólások. Egyszerre ismét hire fut azonban, hogy bántalmazták az egyetemi ifjakat. Irtozatos láрма, szitkozódás tölti meg a levegőt. Többen odasietnek *Lukács* Gyulához, hogy fejezze be, hadd beszéljen *Barta* Odön, aki a műgyetemről jön és majd elmondja, mi történik ott. *Lukács* enged a rábeszélésnek, leül és szólásra emelkedik *Barta* Odön. Még egy szót sem szolt és máris rettenetes düh önti el az egész szélsőbal. Hárman-négyen egyszerre üvöltik:

— Hallja, miniszterelnök ur? Gyilkolják az ifjúságot!

— Parancsoljon a pribékjeinek!

— Fényes nappal dolgoznak a gyilkosok!

A higgadtabbaknak alig sikerül rávenni a kiabálókot, hogy legalább a saját szónokukat hallgassák meg. Csak nagynehezen jut szóhoz *Barta* Odön. Elmondja, hogy az ifjúság ma a műgyetem udvarán gyülekezett, de eszéágában sincs tüntetni és a szomszéd udvarban mégis száznál több lovasrendőr provokálja az ifjakat. Követeli, hogy a miniszterelnök preveniáljon, nehogy baj legyen.

EMPIRISMUS

50 kr.) Kapható a Diana-gyógyszertárban, Károly-körút 5. (Megrendelések forduló postával eszközölhetők.) Ártalmatlan növényi részeket tartalmaz, miáltal a nagy közönség mint bázi cikket vásárolja a gyógyszerárakban. Vigyázzunk, mert az eredeti angol készítmény csak üvegekben kapható.

A világbölcsészeti rendszerben egyedül az empirismus az, melyet a józan észszel követni lehet és követni kell. Minden emberi dologban csupán a tapasztalás volt és lesz a mester, így a physiologiában is. Vajon van-e híres orvos a világon, a ki gyógykezelése közben tapasztalataira ne hivatkoznék? A Dr. Brok főfájás elleni porát is számos elismerő levél ajánlja a szenvedő emberiségnek. Idegességtől, szellemi erőtlenéstől, álmatlanságtól, gyomorbajtól, meghűléstől eredt főfájást rögtön megszüntet a Dr. Brok-féle por (11 por 1 forint).

Szél Kálmán miniszterelnök feláll, hogy válasszon. Irányos zugás kísérő mindjárt az első mondatát. Csak annyit mondhatott el, hogy nem tudja, mit keresnek ott a lovasrendőrök, talán nincsenek is százan és hogy a készletét még nem provokálás. Tovább percekig nem bírja folytatni. A szélsőbali kórus pokoli zsvájba kezd. A padokat a fedőlapokkal és iratesomókkal veredik, dobognak és százfélé dühös kiállítás zuhog a miniszterelnök felé. Az irányos kórusból ez a kiállítás válik ki legstürbben:

— *El kell csapni Rudnayt!*

— *Azt mondja meg, mi lesz Rudnayval?*

Gróf Apponyi feláll és mindakét kezével rázza a csengőt:

— Kérem, hallgassák meg a miniszterelnököt, hiszen nyilatkoznia kell!

— Nem nyilatkozni kell itt, hanem intézkedni!

— El kell csapni Rudnayt! — hangzik most már refrénszerűen.

Szél Kálmán még nagynehezen mond néhány szót, de a mondat végét már elnyeli a lárma. Most megmozdul a jobboldal is, amely eddig türelmesen nézte az ellenzék tombolását.

— Halljuk! Halljuk! — hangzik türelmetlenül. Már a szélsőbali komoly elemei is megcsalják a dolgot. A párt oszlopos tagjai, akik az első padban ülnek, sorba felállnak és kapacitálják a mögöttük ülőket, hogy hallgassák meg a miniszterelnököt. Hasztalan. Az elnök szinte könyörgő hangon igyekszik csendre bírni a lármazókat, de kérés szava elvész a zajban, a csengő is olyan tompán hangzik, mintha messze, valahol az utcán rázná valaki.

Egyszerre általános meglepetésre feláll *Beöthy Ákos* és belevissza a zürzavarba, hogy a házszebálokhoz kíván szólni.

A szélsőbali ifjuság, mint valami sikerült tréfát, nagy rivalgással fogadja és buzgón halljukhoz. Ellenben a jobboldal haragosan tiltakozik:

— Mit akar?

— A miniszterelnök beszéde alatt nem beszélhet!

Az elnök is, nagyon kiméletesen, nehogy olajat öntsön a tüzre, figyelmezteti *Beöthy*-t, hogy a más beszéde alatt nincs joga szólni.

— Volt rá precedens! — zugja *Beöthy* néhányadmagával.

Mégis meggondolja és leül, s most *Szél* Kálmán ismét belekezd a beszédébe. De tülharsogja néhány jótorku szélsőbali ifju:

— Mi van Rudnayval? Elcsapta már?

Az első sorból *Barabás Béla*, *Eavta Odón*, majd *Kossuth Ferenc*, *Justh Gyula* s *Thaly Kálmán* is igyekeznek csendre bírni az ifjuságot, de hasztalan.

— Hallgassátok már meg, az Istenért, hiszen a szólásszabadság nekünk is szent! Minden hiába.

Rákosi Viktor, sőt *Lengyel Zoltán* is — aki nyilván elfáradt már a kiabálásban — és még néhányan segítenek rendet csinálni az elnöknek, aki azonban még így sem bódogol. Végre azt tanácsolják neki a szélsőbaliól:

— Függeszse fel az ülést!

Ez a kívánság mind hangosabban ismétlődik és gróf Apponyi, kénytelen lévén belátni, hogy másképp nem segíthet magán, csakugyan fel is függeszti az ülést.

A szünet alatt nem lett kisebb az izgatottság, sőt eleinte még fokozódott is, amint a jobboldalról néhányan átjöttek a szélsőbali, egész nyilvánvalóan azzal a békés szádukkal, hogy kapacitáljanak, csillapítsanak. A háborgó ellenzék azonban nagyon barátságosan fogadta a békítőket. Heves szóváltások kerekedtek. Egy-egy pillanatra már úgy látszott, hogy a két tábor között, amely a terem közepén összelegyedett, még igen kínos jelenetekre kerül a sor. De *Tallán Béla*, *Kossuth Ferenc*, maga Apponyi és még egy-két tekintélyes képviselő nagy erőfeszítéssel valahogyan mégis enyhíteni tudták a háborgó indula-

tokat, úgy, hogy néhány hevesebb szóváltáson kívül nem történt baj.

Közben a folyosókon minden kétséget kizáróan megállapították, hogy a halottakról szóló hír mese. Ez is hozzájárult a kedélyek megnyugtatósához, meg részben az is, hogy a hosszú szünetet sokan villásreggelire használták fel és a buffetből valamivel nyugodtabban tértek vissza az emberek a terembe. A szünet után így szóhoz jutott a miniszterelnök. Komoly, szinte ünnepies hangon követelt meghallgatást az 1848. évi III. törvények alapján.

Molnár Jenő még közbeokvetetlenkedett:

— Az 1878. V. törvények alapján, a büntetőtörvény alapján beszéljen azokról a gazemberekről!

Felhangzott még a refrén is:

— Mi lesz Rudnayval!

De ezen a néhány közbeszóláson keresztül is befőzhetette *Szél* Kálmán beszédét, a jobboldal élénk helyeslése közben jelentve ki, hogy bárki követelt is el visszaélést, megkapja a büntetését.

Visontai Soma következett ezután, mint negyedik a szemtanúk sorában, majd *Bakonvi Samu*, aki a felindulástól, a tegnapi este izgalmaiktól és fáradalmaitól rekedten mondotta el tapasztalatait.

Visontai beszéde közben érdekes összetűzés volt. Gróf *Zselénski Róbert* félig hangosan megjegyezte:

— Nem a keresztény ifjak csinálták a botrányt.

Amire Molnár Jenő haragosan rákiáltott az agrárius grófra:

— Ez nem keresztény-kérdés! Ez nem felekezeti kérdés! Erti az ur?

Az agrárius gróf nem felelt.

Bakonvi beszéde alatt a szélsőbali kórus kifáradt egy kicsit, ámbar friss erők érkeztek a későnkélok sorából. Benépesült lassanként a néppárt szakasza is, amely eleinte nagyon üres volt. A klerikális vezeték azonban: *Rakovszky István*, gróf *Zichy János*, gróf *Zichy Aladár* — a tyja helytartója — valamint a párt negyedik grófja, *Wilczek Frigyes*, mindvégig elmaradtak. A jelen voltak is páholyból néztek a zivataros jeleneteket, kivéve *Zboray Miklóst*, aki néha-néha közbekiáltott egyet, minthogy már neki második természetű a kiabálás.

A kiabáló kórus pár pernyi kimerültségét felhasználta *Szél* Kálmán, hogy feleljen a támadásokra, és elmondta, hogy tegnap a hozzá érkezett legelső panaszra elment a főkapitányhoz *Lukács Gyulával* együtt, hogy jelentést kérjen a történetekről. Ezután belekezdett a rendőrség jelentésének az ismertetésébe, de ennek már nem érhetett a végére. Újult erővel, újult haraggal és pihent hanggal rohanta meg a szélbalt. Minden passzus után felhangzott:

— Hazugság!

— Eláll! Eláll!

A jobboldalnak egyre erőteljesebb tiltakozása is növelte a zajt és tüzelte a szélbalt. Az elnök kétségbeesetten csöngött, de oda se nézett senki. Kérő hangon szólította a zajongókat (rendre nem utasított senkit, nyilván mert nem akarta még jobban haragítani a haragvókat), de végre türelmét vesztve, a zajt átharsogó hangon szólt a legzajosabb csoport felé:

— Kérem a képviselő urakat, ne kényszerítsenek arra, hogy a házszebályok 255. szakaszát alkalmazzam!

Ez tudniillik az a kritikus paragrafus, amely a fegyelmi rendszabályokat tartalmazza. De bizony ezt a paragrafust is hiába cíálta az elnök. Csak olyan volt az, mintha sőt hintett volna a tajtéző jengerbe. Az elnökre senkiesem hallgatóit és a miniszterelnök hasztalan próbált újra, meg újra belefogni beszédjébe. Ismét nem lehetett mást tenni: újra szünetet adott Apponyi. A felüggesztés után kritikus csoportosulás támadt a dobogó körül. Voltak, akik fölrohantak az elnökhöz és kérték, hogy erélyes rendszabályokkal csináljon rendet. *Gajáry Géza* hangosan

követelte, hogy alkalmazza a 255. paragrafust. Gróf Apponyi idegesen felelt:

— Elnöki kötelességem teljesítésében senkitől sem fogadok el utasítást.

— En pedig — mondja *Gajáry* — képviselői kötelességemhez híven, mindenkinek megmondom az igazat.

Volt egy-két incidens a folyosón is. Többek közt *Drakulics Pál* egy szélsőbali csoportnak odaszólt:

— Ha ti így viselkedtek a Házban, akkor igaz van a rendőrségnek, akármit csinál.

Erre néhányan fenyegetően vették körül; *Papp Zoltán* indulatosan követelte, hogy ismételje szavait, de *Drakulics* erre nem volt hajlandó.

— Amit mondtam, megmondtam.

Ezzel továbbment.

A szünet ismét jó hosszú volt és ez a ki-próbált eszköz ismét elpárolgotatott egy csomó izgatottságot.

Gróf Apponyi Albert félháromkor újra megnyitotta az ülést és komoly intelemmel fordult a képviselőkhöz, hogy támogassák őt a Ház méltóságának megóvásában.

Most már lassanként helyreállott a nyugalom váimennyire. A miniszterelnök zavartalanul folytatta a szünet előtt abbanhagyott beszédét és a többség növekvő tetszése közben ért a végéhez. Mikor aztán a végén önéretes, energikus hangon kijelentette, hogy a magyar parlamentből nem enged konventet csinálni: az egész jobboldal tenyerrei tapsra ütődtek össze és a tapsnak, éljenzések olyan hatalmas dörgése hangzott percekig, amilyent ez az ülésterem nem hallott még, de a régi, harmincöt éves hajlék is csak nagyritkán. Zugva újult meg néhányszor a tapsvirág, amelylyel a szabadelvűpárt imponánsan tüntetett vezére mellett. A baltérol hasztalan igyekeztek megzavarni egy-egy gunyos közbekiáltással; minden erőlködés befelelt a spontán bizalmi megnyilatkozás zajába.

Ezután nyugodtan haladt az ülés a befejezéshez.

Kossuth Ferenc egy rövid, higgadt felszólással próbálta gyöngíteni a jobboldal tüntetésének hatását; azután *Lengyel Zoltán* személyes kérdésben szólalt röviden, végül *Krasznay Ferenc* vonult fel, mint a szemtanúk sorában ötödik és a mai napon utolsó. A többiekre hétfőn kerül a sor. Hogy mikor kerül sorra a napirend, annak nincs megmondhatója. Ámbar ma ezt is megállapították — *pro forma*.

A képviselőház ülése március 21-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf Apponyi Albert.

A kormány részéről jelen vannak: *Szél Kálmán* miniszterelnök, *Lukács László*, *Ploász Sándor*, *Láng Lajos*, báró *Fejérváry Géza*, *Wlassics Gyula*, *Darányi Ignác*.

Elnök felolvastatja a kérvényeket.

(A tegnapi tüntetések.)

(*Szél* Kálmán miniszterelnök a terembe belép. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Abogú! Eljénzés a jobboldalon. Szünni nem akaró nagy zaj. Elnök cseng.)

Rákosi Viktor: A halottak nem éljenek! (Szünni nem akaró nagy zaj. Elnök ismételt cseng.)

Elnök: T. képviselőház: (Halljuk! Halljuk!) Napirend előtti felszólásra engedélyt kérték: *Rátkay László*, *Vázsonyi Vilmos*, *Lukács Gyula*, *Visontai Soma*, *Bakonvi Samu*, *Barta Ferenc*, *Nessi Pál*, *Mozgassy Béla*, *Rákosi Viktor*, *Krasznay Ferenc*, *Lengyel Zoltán*, *Endrey Gyula*, *Reich Aladár*, *Papp Zoltán*, *Buzáth Ferenc*, *Zboray Miklós* és *Holló Lajos* képviselő urak. (Derűtlenség a jobboldalon. Hosszantartó zaj, nyugtalanság és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Mit nevelnek ezen?)

Papp Zoltán: Temetésen vagyunk, ne tessék ezen mulatni! (Nagy zaj.)

Elnök: Csendet kérek! (Nagy zaj a Ház minden oldalán. Felkiáltások balról: Ne nevessek ezen!)

Nessi Pál: Gyújtások! (Mozgás jobboldalon.)

Elnök: Ezek a képviselő urak... (Folytonos nagy zaj.)

Possgay Miklós: Az Uristen mindnyájunknak a gyermekét büntesse meg, aki részese volt abban, hogy az a fiatal ember elpusztult. (Nagy zaj és mozgás.)

Elnök: Méltóan csendben lenni és a szónokokat nyugodtan meghallgatni. (Helyeslés jobboldalon.)

MOLL SEIDLITZ POR
 felülmulhatatlan hálszer mindama gyomorbetegségeknél, melyekből a rosz emésztés és székekötés szokott keletkezni. A gyógyszerárakban MOLL készítménye kérendő eredeti dobozokban 2 korona.

MOLL-FELE FRANCIA BORSZESZ és SO
 Legjobb fájdonalcsillapító befőzvény, csuz, köszvény és egyéb meghűlési bajoknál. A rakárakban olommal zárt (plombirt) üvegekben 1 korona 90 fillért kapsz. MOLL készítmény kérendő.

Zaj) Először Rátkay László képviselő urat illeti a szó. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.)

Rátkay László: T. képviselőhöz! (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon) Zaj a jobboldalon) Először kérem szót, hogy szóva tegyen a tegnapi napról és a tegnapi este történetek. Előtte vannak még a képek! Azt hiszem, mintha véres lázalmoktól élénk át. Azt hiszem és úgy érzem, hogy harag, keserűség, láng, minden lobog minden csepp véreben. De még isparkodni fogok ura lenni minden s'avannak, becsülve azt a méltóságot, mely a parlamentet megilleti. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Amit tegnap a rendőrség tett ...
Fuzsag Miklós: Gyilkosok! (Mozgás jobbfelől.)
Rátkay László: ... az az emberelenség, az a vadállati, vér után való szomj. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) mint a véreb, ahogy keresi a vért ...
Bartha Miklós: Hóhérok! (Zaj és mozgás a jobboldalon.)

Rátkay László: ... az a brutális, amelyet magyar magyarral szemben elkövetni akart. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) mindezek teljogosítanak engem arra, hogy úgy tejezzem ki magamat, hogy a becsületességét ma a magyar királyi rendőrség gyűjtőnéve alá foglalhatjuk. (Zajos tetszés. Helyeslés és taps a szélsőbaloldalon.)

Fuzsag Miklós: Beeste en disznók. (Nagy zaj és mozgás jobbfelől.)

Előnk: (Csenget.) T. Ház! (Hosszantartó nagy zaj és mozgás a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Kérem a t. képviselő urat, engedjenek meg nekem egy megjegyzést. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Fapp Zoltán: Az is kevés, amit mondott! (Zaj.)
Előnk: Ha van hely, amelynek a legnagyobb izgalma, a legnagyobb szenvedélynek árai közt is a szenvedélyektől és izgalmaiktól érintetlennek kell maradnia, az a hely a képviselőház elnöki széke. (Helyeslés a jobboldalon. Hosszantartó nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem lehet!)

Molnár Jenő: Tamaszsa! el a halottakat az előnk ur, de addig nem helyes! (Folytonos zaj és nyugtalanság a Ház minden oldalán.)

Előnk: És amennyire ez tölem telik én minden körülmények között meg fogom őrizni objektívitasomat és nyugodtságomat (Helyeslés jobbfelől.) Kérem a t. képviselő urat, hogy a Ház minden oldaláról, hogy az előnkesség azon nyilatkozatait és felszólalásait amelyeknek semmi más céljuk nem lehet, mint az, hogy a legnehezebb pillanatokban is ez a szikla Magyarországot alkotmányának a maga méltóságában és szilárdságában érintetlen maradjon és megőrvassék. (Általános helyeslés.) Ilyen értelemben feljogosít és engem nehéz kötelességem teljesítésében mindenkor támogatni szíveskedjenek. (Általános helyeslés. Zaj és mozgás a szélsőbaloldalon.)

Molnár Jenő: Erről a tarpeji szikláról fogjuk a rendőrséget felökní! Fordult a kocka! (Általános zaj és mozgás.)

Előnk: Kérem Molnár Jenő képviselő urat, méltóztassék csendben lenni. Rátkay képviselő urat illeti a szó.

Rátkay László: En az elnöki intelem előtt meghallom és azzal nem vitázokom, csak azt a megjegyzést teszem ahhoz, hogy a polgároknak szabadsága és biztonsága is talapköve a magyar alkotmányának. (Tetszés és taps. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ez mondvá csinált parlament!)

Ugy látszik, a kormány szükségére volt arra, hogy a tegnapi napon egy véres koszorút Jonasson gyászlatosságokból, megpirosítva magyar vérről és rávra az osztrák hatalom előtt való meghódulást (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) és ezt a koszorút letette Bécsnek lábához. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Mert akárhogy nyomozzuk is, t. képviselőhöz, a tegnapi napon történtek, összeestek éppen március 20-ával, Kossuth Lajos halálának évfordulójával és ezen tényekben én az összeköttetést megtalálom. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Ugy látszik, a t. kormánytól attól, hogy most, amikor a katonai javaslatokat tárgyaljuk, amikor megmozdul a nemzet s a nemzetnek az ijusága, az a nagy halott, aki lenn van már a földben, aki már porában nem tud semmit sem tenni, végigjár a szíveken, érinti az ifjuságnak szívét, akarát, honszerelmét és el fogja sópörni ezt a kormányt. (Elénk helyes és a szélsőbaloldalon.)

T. képviselőhöz! Végignéztük a történeteket, az első pillanatra nem tudtuk, hogy mi történt. Az első pillanatra a benyomás az volt, hogy valami földalatti csoda történt, hogy talán Hentzi katonái léptek ki a porondra, 50 esztendő gyűlölséget, a magyar ellen való minden gyűlölséget és haragot hozva magukkal (Elénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) és az 50 esztendő előtt győzelemre vezetni nem tudott kardot forgatják meg a magyar véren. (Elénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Elhatároztuk, mert súlyt helyezünk rá, hogy e nemzet tisztán lásson, hogy mindazon t. képviselő társaimmal, akik az eseményekben résztvettünk, elotogatanul, az igazsághoz híven azt mondhatnánk, férfiai becsületű kötelezettsége mellett emondjuk a tényeket, amik történtek reggeltől estig, hogy a nemzet ebben a kérdésben tisztán lásson és teljes joggal követelhesen elégtételt. (Elénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Bartha Miklós: Ezzel szemben ne hazudjanak. (Nagy zaj, mozgás jobbfelől.)

Szeleczkényi Nándor: Fel kellett volna függesztenni rögtön a főkapitányt. (Zaj, Halljuk! Halljuk!)

Rátkay László: En a ténynek csak egy részét mondhatom el. Ez pedig a következő: (Halljuk! Halljuk!) Véletlenül tudomásomra jutott délután, ille-

tőleg este hét órákor a Fiume kávéházban, hogy az ifjuság veszedelemben forog. Elhatároztuk hat képviselőtársammal együtt hogy sielünk az ifjuságot megmenteni. Abban a pillanatban, mikor az utcára kiléptünk jött az ifjuság dalolva. Mi az ifjuság élére állottunk, mert a menetet megakadályozni, visszazsorítani nem lehetett. Az ifjusággal elmentünk körülbelül a Nemzeti Színház téjééig, ott fel volt már állítva a rendőrségi kordon és ott, egy rendőrszűzviselőnek, akinek azonban a nevét ma még nem tudom, de utólagosan be fogom jelenteni, bemutatkozva kértük őt, hogy engedje meg, hogy mivel már lehetetlen, hogy a fiataliságot visszazsoríthassuk, eloszlatni sem tudjuk, mert nem tudunk már hozzászólni, hogy elmenjünk egészen a függetlenségi pártköréig, becsületűszóval kötelezünk magunkat, hogy ott magunk fogjuk kérni az ifjuságot, hogy a nagy naphoz, a nagy halott emlékéhez méltón legyen csendes és oszlojk szét.

Ebbe a rendőrszűzviselő bele is egyezett, csupán azt kérte, hogy az ifjuság ne menjen a Keresepárt középen, hanem menjünk fel a járdára. Ezt azonnal teljesítettük is. Ekként értünk el a függetlenségi pártkör elé. Akkor én, hogy szavamnak ura lehessen, siettem fel, hogy az ifjusághoz a pártkör ablakából szólhassak. De ebben a pillanatban, tehát még mielőtt én szóhoz juthattam volna és csak ezt a két szót tudtam kiejteni, hogy: "Ifju barátaim!", Tóth Lajos rendőrkapitány (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Abucog! Hóhé! Beestelen gazember!) kiadta a parancsot és az ott nyugodtan várakozó ifjuság közé rugtatott kivont karddal, (Ugy van! a szélsőbaloldalon. Mozgás jobbfelől.) mert az volt utasításul kiadva, hogy nem kegyelmezni senkinek, ütni, verni, az mind-egy, hogy haláleset lesz-e, vagy sem, és azt be is vallottak, hogy nekik felsőbb parancsuk van. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Mozgás jobbfelől. Elénk csenget.)

Krasznay Ferenc: Mindegyiknek ez volt a szájában!
Fapp Zoltán: Nagyon indiskrétek manapság azok a rendőrök!

Rátkay László: Azután is, amennyire lehetett, iparkodtunk rendet tartani. Képviselőtársaim közül többen, magam is, le-lementünk, kértük, azt mondhatnánk, könyörögtünk azelőtt a véreb előtt, mert ítéltük az ifjuság életét. Könyörögtünk neki, hogy engedjen bennünk szólni. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Le kéltet volna lóni! Nagy zaj jobbfelől.) hiszen módjában lett volna, akkora erőhatalommal állott ott, hogy kismjának egy mozdításával rendet tudott volna tartani. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: De nem is akart! Vért akart!) A tények megerősítettek engem abban, hogy itt csak két eset lehetséges. Vagy a t. belügyminiszter ur adta ki a parancsot, (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) hogy le kell tiporni a fiataliságot ...
Széll Kálmán miniszterelnök: Micsoda állítás ez!

Rátkay László: ... vagy nem tudott róla a t. miniszterelnök ur és mindazok, amik történtek, az ő háta mögött történtek.
Bartha Miklós: Felelős, mert tudta, hogy kiesoda Rudnay!

Rátkay László: Egyet azonban hozzá kell még tennem, hogy a tényállást kielégitem. En három-neg ed kilenc órákor telefon után érínkeztem a belügyminiszter ural. Ekkor tudtára adtam, hogy mik történnék a pártkör előtt. Tudtára adtam azt is, hogy tömegben van a függetlenségi pártkör előtt az ifjuság, hogy a rendőrségtől nem tudnak meneküni, hogy az ifjuság szívesen menne háza békességben. Kérem a belügyminiszter urat, intézkedjék és háromnegyed 11 óráig (Nagy mozgás és zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) a t. miniszterelnök ur nem intézkedett, bár minden őt, minden három percben végig süvített a lovaság és beszorított — ismétlem, férfiai becsületűszó alatt mondom azokat, amiket mondok — 4-5 embert egy-egy kapujába és karddal összevagdosta. Ha leporhatnák egyet a földre, akkor ráették a lábukat és még akkor is ütötkévertek. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Gyáva kutyák!)

Bartha Miklós: Ezeket a fenevadakat tartják rendőröknek!

Rátkay László: Levonom a következményeket az egészről és felállítom azt a tételt, felállítom a függetlenségi párnak nem kéromlét — és ezt méltóztassék a t. belügyminiszter urnak jól megjegyezni — felállítom ennek a párnak a követelését (Elénk helyeslés és taps a szélsőbaloldalon.) Mi nem fogjuk azt tűrni, hogy benn a kormány a szabadság, a szabadság, a jog, törvény és igazság jelszavaival játszóék odakint pedig az ifjuságot a rendőrséggel leporoltassa. (Elénk helyeslés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.)

Bartha Miklós: Le az álaroccal!

Rátkay László: Követeljük azt, t. belügyminiszter ur, intézkedjék azonnal, hogy Rudnay főkapitány (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) állásától ebben a pillanatban felüggesztessék. (Elénk helyeslés és taps a szélsőbaloldalon. Nagy mozgás jobbfelől.) Mindaddig pedig, amíg a t. belügyminiszter ur ezen feltételünket és követelésünket nem teljesíti, ebben a parlamentben alkotmányos tárgyalás nem lesz. (Hosszantartó, zajos helyeslés, éljenzés és taps a szélsőbaloldalon. Mozgás jobbfelől.)

Vászonyi Vilmos: T. képviselőhöz! (Halljuk! Halljuk!) Vérlázító dologról nyugodtan és nyugodtan akarok szólni mert még nem vesztettem el azt a reményemet, hogy a való tényállást a szemtanú képviselő előadásából a t. Ház megismeri, akkor a felháborodás moraja nemcsak az ellenzéken fog végigzogni, hanem végig fog zogni azon a több-

ségen is ott velünk szemben, ha van abban a többségben érzék a jogbiztonság, a polgárok szabadsága, becsülete és testi épségének védelme iránt. (Elénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) A tények konstátálására akarok csak előzetesen szorítottok emlékeket mint szemtanu nézetem végig. Méltóztatnak tudni, hogy a tegnapi szomorú nap délelőtti egy egész jelentéktelen cseleptával kezdődött az ellentét az ifjuság és a rendőrség között, amely a fekete zászló kitűzése körül forgott. Midőn délelőtti több képviselőtársammal egyetemben megjelentem az egyetemre, rábírtuk az ifjuságot a rektor ur segítségével arra. (Halljuk! Halljuk!) hogy csendben oszlojk széjjel. Miért sikerült ez, t. Ház? Mert a rendőrséget a rektor ur közbenjárásával sikerült eltávolítani. Nem volt egy rendőr sem délelőtti az egyetem táján a rektor ur közbenjárása és a mi közbelépésünk után s ennek következménye az volt, hogy délelőtti az ifjak csendesen szétszórtak, hazamentek és felkérésünkre elláltak attól hogy egyes helyeken terrorizmussal tűzzék ki a fekete zászlót. Éggedű ez volt a mi közbelépésünk célja; az ifjuság személyi biztonságának szempontja vezetett minket; az a cél vitt minket az aulába, hogy a rendet fontartsuk a rendőrség helyett, amely arra képtelen, mert a rendőrség Budapest politikai mozgalmak alkalmával sohasem volt a rendnek őre, (Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) hanem mindig csak a rendetenségnek és erőszaknak volt előmozdítója. (Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) Délelőtti teljes sikerrel jart a mi küldetésünk; (Halljuk! Halljuk!) az ifjak délután három órákor kivonultak a temetőbe, hogy letegyek kosszoruikat Kossuth Lajos sírhalmára. Midőn a temetőből távozóban voltak, a Boda Dezső kapitány urnak — aki, ugy látszik, avanzszirozi akar. (Derűltség és mozgás a szélsőbaloldalon) — vezetése alatt a lovas- és gyalogos-rendőrsapat felszólította az ifjuságot, hogy oszlojk szét. Ott, a köztémelőti uton szétszórtok nagyon nehéz hiszen az a városon kívül van, az pedig csak természetes hogy azoknak, akik a városból oda kimentek, a városba vissza is kellett térniük. Az ifjak azt mondták tehát: Engedje meg nekünk az ur. (Halljuk! Halljuk!) hogy mi visszavonjunk oda, abnonan jöitünk; hogy visszamehessünk csendben-rendben az egyetemre.

Erre az volt az intézkedés, hogy Boda urnak emberei kivont karddal beelergattak a temetőbe ...
Fapp Zoltán: Minden ok nélkül! (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Vászonyi Vilmos: ... a gyalogosok is kivonták kardjukat, elkezdtek kaszabolni és kergettek az ifjuságot egészen az Egyetem-térig. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Amit eddig előadtam, azt az egyetemi ifjak előadásából tudom. (Halljuk! Halljuk!) a szélsőbaloldalon.) Ami ezután következik, azt tudom a magam tapasztalatából és azért helytállók nemcsak itt, az immunitás védelme alatt, hanem helyt állók bárhol, megismételtem szóval, megismételtem a sajtóban, ha kell; állók bármely bíróság élé teljes felelősséggel mindazért, amit itt mondanok. (Elénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) A Kossuth-lakomára jött az ifjaknak egy küldetésige, hírlí adni azokat a brutálisokat, amelyeknek részesei voltak a temetőből való hazavonulásuk alkalmával. Erre több képviselőtársammal egyetemben emeltünk az aulához, ismét tisztán és kizárólag azon cél által vezéreltetve, hogy az ifjuságot övünk a rendőrséggel való üsszetűzésről; rábírtuk, hogy lehetőleg az aulában maradjon mindaddig, amíg a rendőrséggel mi nem tárgyalunk és amíg a rendőrség elvonulást, tehát ezzel a rendet nem biztosítottuk.

Bartha Miklós: Ez a jellemző! (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Vászonyi Vilmos: Az aulában az ifjakkal belezve tanácskozásunkat, Visontai Soma képviselőtársammal kiile indultunk, hogy keressük az ott oszromállapotot fenntaró nagyszámu rendőrség parancsnokait, — mert, mint hogyha meg kellett volna menteni a hazát az összes utak el voltak állva rendőrökkel, egy nagyszerű haditerv szerint minden utca beárata el volt állva lovas és gyalogos rendőrök sokaságával — mondom, kerestük a parancsnokot, de ez szerényen lélevoport és nem találhattuk meg. E helyett éppen abban a pillanatban (Halljuk! Halljuk! Halljuk!) amidőn az aulából kiléptünk, láttuk azt — és ezérem mind a ketten szavunkkal kezessédkünk — hogy a gyalogos rendőrök minden előzetes felszólítás nélkül (Mozgás a szélsőbaloldalon.) néhány lézengő embert — hisz az egész téren csak néhány ember lézengett, az ifjak benn voltak az aulában — kivont karddal, és vágásokkal üldöztek. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ott bukdácsoltak az emberek; (Mozgás a szélsőbaloldalon.) asszonyok és gyermekek buktak fel ott a téren és a rendőrök kivont karddal kaszabolták a következően heverő asszonyokat és gyermekeket. (Felkiáltások balfelől: Szegény! Gyálázat!)

Visontai Soma: Nagym látalam, saját szememmel!

Vászonyi Vilmos: Ezt, t. Ház mindketten saját szemünkkel láttuk és én azon címelet, amelyeket az ilyen rendőrség megérdemel, ott a helyszínen elég hangosan és elég érthetően megadtam, ezeknek az ugynevezett rendőröknek. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ez történt az egyetem előtt. Védtelen nőket gyermekeket, védtelen járó-keltek kaszabolhattak ott is (Folytonos nagy zaj és nyugtalanság a szélsőbaloldalon.) ugy, hogy mint a főváros egyik képviselőjének, kell azt kérnem, hogy attól a siány rendőrségtől, mely a főváros közbiztonságát veszélyezteti, szabadítsanak meg bennünket. (Elénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ezt láttuk az egyetem előtt. És hogy milyen kevés szükség volt erre, az kiderült akkor, midőn találkoztunk egy re-dörközeggel, akiben ugy látszik volt

embérség, Krecsányi detektívönkökkel, aki megszólított minket és azt mondta: (Halljuk! Halljuk!) Képviselet urak, ezt a helyzetet nem lehet tovább fenn tartani, csináljunk valamit. Erre mi arra kértük őt mindekettől, hogy távolítsa el a rendőrséget, vagy vonulassa félre őket egy utcába és az ifjúság rendezben el fog vonulni. Ez meg is történt. Krecsányi detektívönkök ur bejött az aula, ezt kihirdette, a rendőrség félrevonult és az ifjúság rendezben elment. En ott maradtam addig, amíg az utolsó ember is eltávozott a helyről. (Halljuk! Halljuk!) A rendőrségnek ez a félrevonulása azonban úgy látszik csak kelepce volt az ifjúság számára. (Nagy zaj és nyugtalanság a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Gyalázat! Disznóság!) Csak kelepce volt, mert mikor az ifjúság elvonult a múzeum körül... (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Pap Zoltán: A miniszterelnök ur beszédekét javít. A miniszterelnök ur majd megkapja a hivatalos jelentést, neki csak arra van szüksége. (Nagy nyugtalanság és zaj a szélsőbaloldalon. (Halljuk! Halljuk! jobboldal.) Még nem vagyunk benn az abszolútizmusban!

Vászonyi Vilmos: A t. miniszterelnök urnak úgy látszik, az én tanuskodásom csak akkor tetszik, ha javára van, de akkor nem, ha hátrányára van. (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobboldal.)

Szell Kálmán miniszterelnök: Mit akarnak? Hallok én mindent!

Vászonyi Vilmos: Ugy látszik, hogy a biztosított elvonulás csak kelepce volt az ifjúság számára, mert a nemzet műintézetének, a Nemzeti Színházának udvarából és különböző utcákból lovasrendőrök vágattak elő és bekövetkeztek azok a jelenetek, amelyeket ismételni nem akarok, mert azokat Rákay László t. képviselőtársam, mint szemtanu már előadta. Elmondotta ő azt is, hogy mi történt a függetlenségi kör előtt. Ezeket nem láttam, mert akkor nem voltam a helyszínen. De később, midőn megérkeztem, akkor Rákosi Viktor és Mezőssy Béla, valamint Eitner Zsigmond képviselőtársaimmal együtt volt szerencsénk ballani az utóhangjait annak a tapintatnak, annak a tisztességnek és annak a rendezettségnek, amely a budapesti rendőrséget jellemzi. Hozzánk jöttek fiatal emberek segítségért kéni, mert egy házat ostrom alá vett a rendőrség a Wesselényi-utcában azzal, a szándékkal, hogy mind azokat, akik abban a házban oda menekültek vannak, elöngia. (Nagy zaj és nyugtalanság a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Komizság!) és midőn képviselőtársaimmal együtt (Halljuk! Halljuk!) odamentünk a kapuhoz, hát bepálinkázott hóhérlégényeket találtunk ott, mert azok az emberek vagy be voltak pálinkázva, vagy pedig a vérszomj őrjöngése volt bennük, más lehetetlen. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbalon.) Közre akartunk működni ismét abban, hogy álljon végre ott a köruton helyre a rend, hiszen áll 100-200 ember volt ott. Felkértük Tóth Lajos kapitányt, akit végre nagynehezen sikerült megtalálni. T. Há! Én soha még egy emberben a cézári őrjöngésnek oly komikus jeleit nem láttam, mint ebben a szerencsétlen kapitányban. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Sohasem láttam még a cézári őrjöngésnek oly jeleit, mint ebben a kapitányban, akinek a nagy szellemét az jellemzi, hogy egy nagy négyülösen, amelyet a kvóta telelése ellen tartottunk, midőn Ugron Gábor arról beszélt, hogy a kormányban van egy hős-cincére, ő közbeszólt és azt mondotta: Nem engedhetem meg, hogy a kormány tagjait sértgesse. (Élénk derűtség a szélsőbaloldalon.) Midőn a négyülésnek elnöke, Holló Lajos megkérdezte tőle, hogy ki ez a hős-cincér, azt mondotta: Wlassics Gyula. (Zajos derűtség.) Neveléséges dolog az, hogy egy ilyen intelligenciájú embert, mert azt hiszem, azon méltóztattak a nevetni, olyan felelés állásba tesznek, mint a rendőrkapitány. (Felkiáltások a jobboldalon: Nem mi nevetünk! Önök nevetnek!) hogy egy ilyen cézári őrjöngésben szenvedő, korlátot embert oda tesznek rendőrkapitányának, adnak neki lovasrendőröket, adnak neki gyalogos rendőröket azért, hogy védelmen asszonyokat, gyermekeket és polgárokat kaszaboljon. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Pap Zoltán: A Lipótmezőre vele!

Hentaller Lajos: Ilúvára!

Vászonyi Vilmos: Midőn Tóth Lajos kapitány ural elértékünk és láttuk azt, hogy ezzel a Cézárral...

Neszl Pál: Bolonddal!

Vászonyi Vilmos: ... teljes lehetlenség békeötést csinálni, - már tudniillik Cézár abból az időből, midőn a Caesarenwahn uralkodott és örültek voltak a Cézárak - midőn láttuk, hogy lehetett ezzel a kerületi és helyi kerületi Cézárral békét kötni, elmentünk s még elmentelünkben is esdekelve kértük a körülöttnök állókat, hogy oszoljanak szét, hiszen már elég volt a vérből és az áldozatból erre az estére. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Néhány lépést haladtunk csak Rákosi Viktor képviselőtársammal, midőn a gyalogjáró sétálóknak, nem tudom, kinek rendeletéből, de úgy látszik, a tekintélyben megsértett Cézárnak rendeletéből, úgy kell következtetnem, kivont karddal utánunk rontottak a gyalogos rendőrök és kezdtek a karddal ütni, vágn mindenkit, akik a járdán egészen békésen mentek. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Magam is csak annak köszönhetem, hogy nem ért kardvágás, hogy egy polgártársam elém állt és a maga köcköztatásával fogta le a csapást. (Zaj a szélsőbaloldalon. Egy hang jobboldal: Minek tette ezt? Élénk nyugtalanság a szélsőbaloldalon.) Mit mondott? Mi tetszik kérem? (Folytonos élénk nyugtalanság és felkiáltások a szélsőbaloldalon: ki volt az? Felkiáltások jobbról: Semmi! Tessék folytatni!)

Pichler Győző: Ma nagyon kell vigyázni a közbeszólasokra!

Ráth Endre: Az a kis gyáva álljon fel! (Mozgás jobbról.)

Kubinyi Géza: Micsoda? Mi az? (Mozgás és felkiáltások jobbról: Micsoda beszéd ez?)

Ráth Endre: Aki közbeszólt és most nem áll fel! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Miért nem jelentkeztek? Álljon fel! Nem mer felállni!)

Bauer Antal: Én voltam az! (Folytonos nagy zaj minden oldalon.)

Bartha Miklós: Ki az? Ki az?

Gajary Géza: Semmi, semmi, tessék folytatni. (Folytonos zaj a szélsőbalon.)

Vászonyi Vilmos: Lepecsételt borítékba zárt közbeszólasra nem válaszoltok. Tovább folytatom, t. Há, Rákosi Viktor t. képviselőtársam maga is látta mindezeket. Látta, hogy minden indító ok nélkül rohantak a gyalogrendőrök ártatlan emberekre. Éles karddal ütlegeltek, kaszabolták mindazokat válogatás nélkül, akik utójukba kerültek. Mikor eltávoztunk a helyről és kocsiba ültünk, mert nem akartuk, hogy a tömeg utánunk menjen, akkor néhány ember a Wesselényi-utca sarkán odatolagott a kocsiohoz, ahol Pichler és Visontai t. képviselői már szállottak le. A lovas rendőrök minden előzetes felszólítás nélkül a 30-40 ember közé ugrottak!

Visontai Soma: A hátuk mögött!

Vászonyi Vilmos: Beléjük lovagoltak, felmentek a járdára és kivont karddal ütlegeltek őket. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

T. Há! Ezek a tények, amelyekről tudok. A mi a Magyar Színház körül történtek, amik a kapuk alatt történtek különböző házakban, azokról t. képviselőtársaim, akik ezeknek a dolgoknak szemtanúi voltak, elmondják észrevételeiket. En csak annak bizonyítására, hogy minden rendőrségünk van minetünk és mielő politikai agitátorokat üldöz a rendőrség, egy okmányt akarok átadni a t. miniszterelnök urnak. (Halljuk! Halljuk!) a bal- és szélsőbaloldalon.) Személyesen hozta el hozzám egy számlalmas összekaszabolt szegény özvegyasszony. (Élénk mozgás a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Asszony!) Igen hiszen asszonyokat és gyermekeket kaszabolnak. (Nagy mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.) Ez az asszony tegnap este hazament Wesselényi-utca 47. szám alatti lakására. Hazavitté vasorjáit.

Pichler Győző: A népkönyvhából!

Vászonyi Vilmos: Már a lépcsőházban volt, amikor a kaszaboló állatias rendőrök elől menekülő emberesopot a házba ért. Akkor a rendőrség minden jog nélkül betört a házba. (Nagy mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.) Ott a kapu ajtajában, a lépcsőházban, a lépcsőkön kaszabolok, vadgázák a menekülőket. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Pozsgay Miklós: Most nevéssenek! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Betörök ezek, nem rendőrök! Nagy zaj. Az elnök csezenel.)

Vászonyi Vilmos: Ezt a szegény asszonyt, aki a házból lakik és aki felhaladt a lépcsőn, özvegy Grdin Lajosnának hívják. Vállán, fején, kezén éies karddal megsebzettek. Itt van írásban, áthatatom. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: A Ház azzaiára kell lenni. A terembiztos a Há az azzaiára helyezi az írást.)

Zboray Miklós: Tegye el a diszkórnányai közé!

Pozsgay Miklós: Ezt olvassa!

Pap Zoltán: Most a hivatalos jelentést olvassa! (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Szell Kálmán miniszterelnök: Hallgatok én mindent! Azt is előírni, mit olvassak mit csináljak!

Vászonyi Vilmos: A mi rendőrségünk nem ismeri a törvényt, amelynek rendelkezése alatt áll. (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) Mert a fővárosi rendőrségről szóló 1881: XXI. t.-cikk 30-ik szakasza szigoruan meghatározza azt, mikor van a rendőrségnek joga fegyvert használni. A törvény szakasza így szól (olvassa): „A rendőrség támadás ellen, védelmi és tetleges ellenszegülés legyőzésére kénysereszközöket alkalmazhat, végső szükség esetében pedig tgyverét is használhatja”. Végső szükség esetén!

Beöthy Ákos: Öregasszonyokkal szemben!

Vászonyi Vilmos: Hol volt tegnap a végső szükség a gyermekekkel szemben, hol volt az asszonyokkal szemben, hol volt a gyanatlan járókelőkkel szemben is? Hiszen az ifjúság nem tett semmit, hiszen az, hogy a Kossuth-nótát éneklék Magyarországon még nem jelent végső szükségét a fegyver használatára. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A rendőrség tegnap lábbal tiporta a törvénynek ezt a szakaszát, ezt a t. miniszterelnök már most is tudhatja, ha tudja egyáltalában, hogy van a törvénynek egy ilyen szakasza és hogy van egy ilyen törvény. T. Há! Nem esodálkozom azon, hogy a rendőrségben ilyen szellem uralkodik. Tegnap láthatuk, hogy igazolt az a gyanunk, hogy a hadsereg, melyet jennartunk, nem a mi szabadságunk védelmére, hanem eltiprára való. Mert ezek a rendőrök és az ő tisztjeik legtöbbször a közös hadseregből vándoroltak hozzánk, mind ott szivták magukba ezt a szellemet. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Mind ott tanulták meg azt, ami az embert végtelenül elszomorítja, hogy földmives-emberek, amint rendőri ruhába bujnak, a nép egyszerű fiait, amint tegnap láttuk, valóságos vérszomj lakik bennük és lobog bennük annak a hadseregnek a híres bátorsága, amely mindig ott bator, ahol fegyvertelen az ellenség. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) és megint, ha méltó ellenséget talál. Ki ezekért a felelős? Számoljunk le végre ezzel, mert úgy látszik, hogy itt dupla jáék folyik. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Vagy azonosítja magát a t. miniszterelnök ur a főkaptányval, vagy nem. Vagy a főkaptányval együtt rendezi és csinálja ezeket a miniszterelnök ur, vagy pedig rendezi ezeket a főkaptányt a miniszterelnök ur akaratán nélkül, sőt diszkreditálására, intrikából, alatomoskodásból, éppen a miniszterelnök ur ellen. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Holló Lajos: Ez kelepce a miniszterelnök ur részére! (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Helyre! A háznagy helyre!)

Pap Zoltán: Fel kell függeszteni az ülést, a rendőrség megátadta az ifjúságot! (Nagy zaj.)

Lengyel Zoltán: Függeszszük fel az ülést! (Nagy zaj.)

Mezőssy Béla: Nincs semmi! (Halljuk! Halljuk!) **Vászonyi Vilmos:** Midőn azt a tételt állítottam fel, hogy lehetséges, - sőt szeretném hinni, hogy így van - hogy a főkaptány ur ezeket a miniszterelnök ur akaratá ellenére, sőt a miniszterelnök ur ellen csinálja, ezt nem mondom minden analog eset nélkül. (Zaj.)

Elnök: Nem értem, micsoda nehézés van. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nincs semmi!)

Holló Lajos: Nyugtalanok vagyunk, hogy valami történtünk!

Vászonyi Vilmos: Emlékeztetem a t. Házat az egyházpoltikai küzdelemnek egyik igen érdekes momentumára. Engedje meg a t. Há, hogy ezt az érdekes momentumot felidézzem. Midőn Wekerle Sándor Bécsofól hazatért, Budapesten a nép tüntetéseit mellette, kitógta lovait és békésen vonult a szabad-élvárpártkör elé, hogy ott folytassa a tüntetést.

Bartha Miklós: Akkor jó volt a nép!

Vászonyi Vilmos: Nem tudom, melyik excellenciás ur, egyik a sok közül, még az üdvözölő beszédre is választott a balkonról. Akkor megtörtént, hogy a rendőrség, amelynek, úgy látszik, az udvarral jobb és szebb összeköttetési vannak néha, mint a miniszterelnökségnek, széjjelverte a szabadélvárpártkör előtt békésen tüntető tömeget épp olyan kardlapozással, mint amilyennel tegnap verték ezt az ifjúságot és a gyanatlan sétálókat. Miért történt ez? Mert van már a rendőrség számára egy minta arra, hogy ha a főkaptány az udvar kreatúrája, akkor nagyobb hatalom a miniszterelnöké. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Thaisz korszaka. És ez a példa nagyon vonzó, akkor Wekerle bukott ember volt, annak tartottak, a rendőrség tehát Wekerle embereit széjjelverte, hogy szolgálatot tegyen az udvarnak. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ma is az a gyanum, hogy úgy látszik, a rendőrség jobban ismeri a politikai helyzetet, mint mi és kérem a t. miniszterelnök urat, nyugtasson meg minket a felől, hogy a rendőrség jobban tudja-e, ki él és ki van megbukva, mint mi magunk, mint a parlament. Ugy látszik, hogy Rudnay főkaptány ur azt hiszi...

Báró Kaas Ivor: Belügyminiszter akar lenni!

Vászonyi Vilmos: ... hogy Szigetvár ostrománál nagyon, hol Szolimán már meg volt halva, mégis lóra ültették és körülírték a táborban, hogy a tábor ne tudja, hogy Szolimán már halott. Ugy látszik, Rudnay tudja, hogy Szolimán halott és Szolimán ellen a miniszterelnök ellen és reputációjának ártalmára, az ő egész multjának legyalására, a jog, törvény és igazság szegényére, az ő megbuktatására követi el ezeket a vérlázító dolgokat, amelyeknek tegnap tanui voltunk. (Zajos helyeslés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.)

Lehet, hogy így van, lehet, hogy nincs így, majd meglátjuk akkor, ha megtudjuk, van-e még a miniszterelnök urnak annyi hatalma hogy Szolimán él-e, hogy lovon ül-e még és még mint elő lovagolja-e a kormányzat lovát, van-e még ereje arra, hogy elmozdítsa ezt a főkaptányt. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.) Mint Budapest egyik képviselője, mint a törvényhatósági közgyűlés tagja, mondatom, hogy mi odabenn a törvényhatósági közgyűlésben is szóva fogjuk ezt tenni. Szóva tesszük, hogy nekünk olyan rendőrségünk van, amelyikőtől az asszonyok és a gyermekek, ha este kimennek az utcára, nincsenek biztonságban. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) és remélem, hogy Budapest törvényhatósága közgyűlésében lesz annyi jogszeret és tisztesség, hogy ki mondja, még pedig egyhangralag - biztosíthatom az urakat arról - hogy míg ez a férfiu áll a rendőrség élén, akinek felelőssége alatt ezek a vérlázító dolgok elkövetettek, nem állunk szóba hivatalosan a rendőrséggel. Vadálatokkal nincs dolgunk, csak tisztviselőkkel. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.)

T. Há! Én nem tudom, ki rendezte ezeket a tegnapi dolgokat, kinek tették abban öröme? Hiszen vannak őrjöngők, akiknek örömiük telik a gyilkolásban, a bánatban, a könnyben, a gyújtogatásban. Nerőtől kezdve Jack hasfelmeteszőig és a rendőri portentumokig vannak ilyen alakok, akiknek az őrjöngésben, rombolásban, mások szenvedéseiben, kínjaiban és könnyeiben gyönyörűségük telik. Az, aki tegnap ezen dolgokat rendezte, vagy őrjöngő vagy elvetemült. Ha őrjöngő, akkor nem rendőri uniformist, hanem kényszerzubbonyt kell rá adni, ha pedig elvetemült, akkor ne ő gyakorolja azt a jogot, hogy másokat csukjon tömlőbe, hanem a tömlőbe vele! (Hosszantartó zajos élénzés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: Bauer Antal képviselő ur személyes kérdésben kíván szólni. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Elnök többször csezenel.)

Bauer Antal: Személyes kérdésben kérek szót. Vászonyi képviselő ur azt mondta, hogy csak úgy tudott védekezni a rendőrök támadása ellen, hogy egy pogártársra védte őt. (Zajos felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem azt mondta! Szűnni nem akaró nagy zaj. Elnök ismételt csezenel. Halljuk! Halljuk! jobbról.) Azt mondta a képviselő ur, hogy ő polgártársa mögé állt és ez védte őt csak. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem igaz! Nem azt mondta! Szakadatlan nagy zaj. A szónok szavai a nagy zajban nem hallhatóak. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem hallgatjuk! Gyáváságot akar rátozni! Le vele!)

Barabás Béla: Értse meg előbb, mit mondanak! Nem azt mondta! (Szakadatlan nagy zaj.)

Elnök: (Többször csezenel.) Magam sem értem a képviselő ur szavait. Méltóztassanak esendben lenni és a képviselő urat meghallgatni. (Nagy zaj. Halljuk! Halljuk! jobbról.)

Bauer Antal: (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Kezdje előlről! Semmit sem hallottunk! Az elnök ismételt csezenel. Halljuk! Halljuk!) A képviselő ur

azt mondta, hogy csak úgy tudott védekezni a rendőrség brutalitásai ellen, hogy egy polgártársra ebből állt (Zajos felkiáltások a bal- és szélsőoldalon: Nem ezt mondta! Az elnök többször eseng). En érre azt mondtam: hogy minek engedte ezt.

Nem tudom, mit beszéltek titkos közbeszólásról és hogy Vázsonyi képviselő ur nem reflektál pöcsöses borítékban lévő közbeszólásokra. Erre csak azt mondom, hogy nyíltan szoktam fellépni s amit valakinek a háta mögött mondok, azt szembe is meg merem mondani. (Folytonos nagy zaj a baloldalon.)

Elnök: Vázsonyi képviselő ur főmagyarozott szavai helyreigazításra kér szót.

Vázsonyi Vilmos: T. Ház! A t. képviselő ur teljesen félreagyarázta szavaimat. En szóról-szóra azt mondtam: Hogy engem nem ért egy kardvágás, azt annak köszönhetem, hogy egy polgártársam karjával felfogta a vágást. (Ugy van! a szélsőoldalon.)

Beöthy Ákos: Ugy van! Ugy mondtam!

Vázsonyi Vilmos: Visontai barátomat hívhatom fel annak tanújára. (Felkiáltások a szélsőoldalon: Nem is kell!) vagy bárkit is felhívhatok, hogy tegnap az én hátamat nem látta a rendőrség, csak az arcomat szemtől-szembe. Nekem tehát ne méltóztatásnak azt imputálni, mintha én bárki mögött elbujtam volna, barátom és választóm volt, aki ezt értem meg tette, aki akaratom ellen áldozatra kész volt, mert engem szeret és én gratulálni szoktam annak, ha önként lesznek olyan választói, akik önmert erre képesek. (Elnök tetszés a szélsőoldalon.)

Krasznay Ferenc: Azt pénzért nem lehet megszerezni!

Lukáts Gyula: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Már a hangomnál fogva is rövidre fogom felszólalásomat és tisztelettel kérem a t. Házat, hogy némi kis csenddel legalább az alkalommal kegyeskedjék megajándékozni. (Halljuk! Halljuk!) Csak néhány momentumot akarok a t. Ház elé hozni a tegnapi, igazán szomorú esetről. Mi minden történt, nem tudom, csak azokról szólok, aközről felelek, aminek szem- és tiltatása voltam. Ot óra tában a Kossuth-lakomán értesítettek az egyetemi polgárok, hogy a temetőből visszatérő egyetemi ifjúságot a rendőrség a Kerepesi-úton kaszabolja, egyúttal szíves intervenciót kértek. Két barátommal kocsiba ültem, előbük siettem; akkor már az autóban voltak; én is elmentem tehát barátommal oda. Az autóban szólaára kértek fel. Ismerem az ifju tüzet; tudom, melyik hang az, amely őket legjobban lecsillapítja; iparkodtam megnyugtati őket, hogy elégtételt fognak nyerni a jogtalan sérelmekért. Más képviselőtársaim is beszéltek, csend és rend uralkodott az autóban, mikor egyszerre kívülről zaj, füttyölés hallatszott: a rendőrség érkezett meg ebben a pillanatban. A rendőrség az aula kapujánál állott egyetemi ifjakat megröghatta. Ezek befelé menekültek és állítólag — nem látam, csak sejttem, hogy így történt — a rendőrök csakugyan bejuttek az egyetemre. Eközben a kívül álló vagy befelé jövő csoportokra a rendőrség karddal megtámadta, miközben többeket megsebesített, magából az autóból pedig egy VII. gimnáziumi tanuló és egy egyetemi hallgató megsebesített. Erre, t. képviselőház, a miniszterelnök urhoz mint belügyminiszterhez fordultam, hogy batáskörében vessen véget annak, hogy az egyetemi ifjúságnál katasztrófát idézzenek elő. A miniszterelnök ur szíves volt magához hivatalni. En az egyetemről távoztam és, mert a fronton lévő kapu el volt foglalva egyetemi hallgatókkal, az egyik szolga a szerb-utcat mellékapu vezetett ki és ott ültem azután kocsiba. Mielőtt távoztam volna, kértem, mutassák meg, hol van a rendőrség vezetője. Boda rendőrkapitány ur személyében meg is mutaták, odamentem, arra kértem, hogy a rend érdekében én most a belügyminiszter urhoz megyek, tegye meg azt, hogy amíg vissza nem térek, illetőleg, míg a miniszterelnök ur nem fog intézkedni, ne rohantassa meg, ne bántsa ezeket a szegény gyermekeket. Ezen kérelemre a következő két jelenet történt: Az egyik jeleneteken, léleg kömökös, ez velem történt. Míg a rendőrkapitány nyel beszélgtem, a kocsii mellé hét nyolc ember egy tömegbe verődött, nem tudva azt, hogy a rendőrszűzviselő ott van, már a lovasrendőrség odarohant, de szerencsésjűkire baj nem történt, mert dr. Boda rendőrkapitány előállt és figyelmeztette, hogy ezeket ne bántás. (Egy hang a szélsőoldalon: Arra figyelmeztette őket, hogy 6 ott van! Magát féltette!) Az egyetem kapujából vagy 15-20 fiatalember jött le; amint kijöttek, én nem tudom, hogy hogyan voltak úgy betanítva azok a rendőrök, de egész sztratégikusan támadtak meg ezeket a fiatalembereket három oldalról; ütlegeltek és összeverték őket.

Bartha Miklós: Szörnyűség! Így bántak a nemzet virágait!

Báró Kaas Ivor: Es ezek után még az ifjúságnak adják a jó tanácsot!

Széll Kálmán miniszterelnök: Az is hiba? (Folytonos zaj.)

Elnök: Csendet kérek. t. képviselő urak, ne méltóztatassanak folytonosan közbeszólni. (Felkiáltások a szélsőoldalon: Botránny, hogy mit műveltek a fiatalisággal! Zaj.) Méltóztatassanak a szónokot meghallgatni! (Felkiáltások a szélsőoldalon: Felülről rendezik az egészét!)

Széll Kálmán miniszterelnök: Micsoda beszéd! (Egy hang a szélsőoldalon: Ugy van az, akár-hogy tagadja is!) Ez igen kicsinyes meggyanúsítás!

Lukáts Gyula: En a miniszterelnök urnak elmondtam hogy mit láttam, és kértem az intervenciót. (Egy hang a szélsőoldalon: Hány órákor történt ez?) Hét órákor. (Felkiáltások a szélsőoldalon: Akkor kaszabolják őket legjobban! Folytonos zaj és mozgás a néppártban és a szélsőoldalon.)

Papp Zoltán: Akkor ütötték azt is, aki ma meghalt! (Halljuk! Halljuk!)

Lukáts Gyula: A panacéat is megmondtam reá. En már koromnál fogva sem keresem az ilyen de-

monstrációkat és higye el nekem a t. miniszterelnök ur, hogy abban a percben, amikor én a miniszterelnök urnak tanácsot adtam, Budapesten egyetlenegy igazbáb ember sem volt, mint én voltam neki! Azt tanácsoltam ugyanis, hogy újítunk kocsira és menjünk ki a helyszínre. (Felkiáltások a szélsőoldalon és a néppártban: Az lett volna kötelessége a miniszterelnök urnak, hogy a helyszínre menjen!) En fejemmel állók jól érte, hogy sommi sem történt volna azután, és hogyha a miniszterelnök ur elrendeli onnan a rendőrséget, hát a legnagyobb rend állott volna elő (Igaz! Ugy van! a szélsőoldalon.) és azoknak a bekövetkezett eseményeknek elejét vette volna teendő intézkedése és tudja az Isten, hány életet mentettünk volna meg. Akkor miniszterelnök ur maga is szükségségek tartotta intervenciót és együtt lementünk a főkapitányhoz. A rendőrfőkapitányt a lakásán találtuk. Ez is hiba. (Elnök felkiáltások: Igaz! Ugy van! a szélsőoldalon.) Annak a rendőrfőkapitánynak nem a lakásán kellett volna lennie, amikor az utóan masszkarozták az embereket, (Elnök helyeslés a szélsőoldalon) hanem ott kellett volna lennie az embereinel. (Felkiáltások a szélsőoldalon: Minden percben a kávéházakból telelőnlák neki! Folytonos zaj.) A miniszterelnök ur meghallgatta a főkapitányt, valamint az időközben érkező rendőrszűzviselőket a jelentéseit, a melyek bizony oly jelentések voltak, aminekét rendezés tesz a rendőrség. (Felkiáltások a szélsőoldalon. Hazugságok!) Hát mi ismerjük ezeket a dolgokat, amelyeket a rendőrség ismert. En csak egy drasztikus példával akarom ezt illusztrálni. Voltam municipális tisztviselő, tanácsjegyző, mi nagyon jól ismerjük, akik kiinn voltak a vidéken, ezeket a rendőri jelentéseket úgy, hogy ezeknek a rendőroknak a jelentéseit és váltomásait a tanácsülésben kézzéknél sohasem fogadtuk el: a budapesti biróság is hozott már olyan határozatot, hogy a rendőrség sokszor nem tesz igaz jelentéseket. (Felkiáltások a szélsőoldalon: Hazugságokat tartalmaznak azok rendezés!) Mi tehát ott meghallgattuk a jelentéseket, magam is figyelemmel meghallgattam; igen alkalmasak voltak arra, hogy a belügyminiszter urat félrevezessék. De a magam megjegyzése, mert informáltam magamat más, teljesen megbízható oldalról, az hogy azok a rendőrségi jelentések tévesek vagy valótlanok, az a rész pedig, mely arról szól, aminek én is tanuja voltam, hazugság. (Ugy van! Ugy van! a szélsőoldalon.) A rendőrségi jelentés után a rendőrszűzviselő remüve, jobban mondva nagyzólvá, mintha Waterloo elestét jelentené, jelentette, hogy a tüntetők az Erzsébet-körtön ütötték le táborukat, ahol jégverrel lövöldöznek a rendőrségre. (Nagy zaj.) En azt, amit elmondandó vagyok, híven akarom elmondani. A miniszterelnök ur fértias megfontolással adta ki a rendeletet, hogy elejét kell venni ezeknek a dolgoknak. A miniszterelnök ur utolsó rendelete, amelyet íllum halatára tett, a lelkükre kötötte, hogy a leg-humánusabban járjanak el. (Felkiáltások a bal- és szélsőoldalon: Szépen követték!) Nessi Pál barátom tanu rá, hogy hozzátette, hogy az egyetemi ifjúságnak baja ne legyen. (Egy hang a jobboldalon: No hát!)

Bartha Miklós: Hát Rudnay fei van-e függesztve?

Báró Kaas Ivor: Nem kapott kétféle parancsot? **Holló Lajos:** Rudnaynak más parancsot!

Lukáts Gyula: A függetlenségi pártkörben igazán szomorú jelenetek voltak szemtanúi. Haldoklókat hordták oda hordágyakon; sebesülteknek a sebeit kötötték be a mentők a függetlenségi klub termeiben, sőt ottamál 11 sebesült részesült ott az első segélyben. Hogy mindez hogy történtet az alatt a rövid idő alatt, amíg én a színházban voltam, igazán nem tudom. Ekkor már a függetlenségi kör helyisége tele volt menekülő fiatalemberekkel. 10 óra jele járt az idő mikor Rátkay László képviselőtársunk lement a rendőrszűzviselőhöz és kérte, hogy adjanak helyet a rendőrök, hogy az emberek elvonulhassanak, csendesen távozhassanak. A rendőrség azt mondta Rátkaynak, hogy nyugodtan mehetnek az emberek a rendőrségtől. Es csakugyan 30 ember le is ment a lépcsőn, odakint csatlakozott hozzájuk még 15-20 ember egyenként, ez a 40-50 ember minden szó, minden árma nélkül, éneklés és abouglások nélkül megy ki a Kerepesi-ut felé. Igen ám, de 50 ember volt egy csoportban. Már pedig a tegnapi haditervnek egy része volt az, hogy ilyenkor mit kell tenni. Alig mentek ezek egy pár lépést előre, látjuk, hogy visszafelé szaladnak...

Nessi Pál: Embervadászat volt!

Lukáts Gyula: ... menekülnek vissza az Andrassy-ut felé, de alig tesznek vagy 100-150 lépést, megint egy másik csapattal vannak szemközt. (Nagy mozgás a szélsőoldalon.) a függetlenségi körrel pedig szemben, az Erzsébet-körtön egy kapu-mélyedésében húzódt meg 7-8 ember, amikor két lovasrendőr ezen mélyedésnek nekigatartott, kiverte őket onnan és gyermekeim boldogságára esküszöm, — alig hogy onnan kiverték őket, 8-10 rendőr ott termelt és ütötte az illetéket agyba-löbe. Egy embert láttam összeesni. (Nagy zaj és mozgás a szélsőoldalon.)

Barabás Béla: A számokat leszédtek a bitangok! (Nagy mozgás a szélsőoldalon.)

Ráth Endre: Mikor jelentést tettünk róla, azt mondta a kapitány, hogy menjünk az irodába! (Nagy zaj és mozgás a szélsőoldalon.)

Lukáts Gyula: A klubból látottaknak ez volt az utolsó szónója. Mintán mi képviselők is sokan voltunk, elhagyjuk a klub helyiségét és a Pannónia-szálloda felé sietünk, akik ott étkezni akartak. Természetesen csatlakozott a távozó képviselőkhöz egyező szállingozó ember — mert csak ilyen szállingozó emberekből állott az egész tüntetés — és ne méltóztatassanak gondolni, hogy ezekből és ezekből, hanem csak 200 emberből, akik pedig a hosszú Erzsébet-körtön gyéren szét voltak oszva. En a tumultust nem keresem, bátrabb maradtam.

Egy újságíró barátom kérdezett tőlem egyet-mást, velem volt egy orvostanhalgató, egy jogász és Ráth Endre barátom. A tömeg nagyobb része előre ment, a Dohány-utcába fordult s utána rögtön lovasrendőrök rohantak. Mi ötén békességben mentünk, de öt ember tegnap már csoportulias volt. Ránk is jött a rendőrség. Ráth Endrénnek erre annyit mondtam: En szőgyenlem megtenni, de neked béna kezdeni van, menj tehát át a tuloldalra. Készen voltunk arra, hogy minket, a megmaradt négyet, szintén megfognak támadni. Akkor találkoztam egy rendőrkapitánynyal. Ha jól tudom, őszos, magas, erős ember, aki, úgy látszik, tudta, hogy ki vagyok, mert rám ordított és azt mondtotta, hogy az urak a klubból következnek dobálták a rendőrséget. (Zaj a szélsőoldalon.) Elmondtuk, hogy mi haza akarunk menni, de előtünk is, hátunk mögött is rendőrök vannak, mondják meg hát kötelességszerűleg, hová menjünk. (Nagy zaj a szélsőoldalon.)

Szatmári Mór: Most már megint baj van kint! (Nagy zaj.)

Visontai Soma: Igy volt tegnap is, hogy mi-alatt a miniszterelnök ur tárgyalt, künn kaszabolták az ifjúságot! Ontudatosan kélszünü politikai! (Zaj.)

Fosszay Miklós: Lent a rendőrök inszultáják az egyetemi polgárokat, a miniszterelnök ur pedig itt ül békességben! (Nagy zaj a bal- és szélsőoldalon.)

Molnár Jenő: Nem lehet tárgyalni, künn ütik az ifjúságot, intézkedni kell!

Elnök: Kérem Molnár képviselő urat, méltóztatassék csendben maradni. (Nagy zaj a szélsőoldalon. Felkiáltások: Fejezze be már Lukáts a beszédét!)

Lukáts Gyula: T. képviselőház! (Zaj a szélsőoldalon. Felkiáltások: Add át a szót!) Egy-két szóval...

Nessi Pál: Intézkedjék a miniszterelnök ur!

Gál Sándor: Miniszterelnök ur, a kaszásai dolgoznak menien oda!

Egy Béla: Dolgoznak a pribékek!

Lukáts Gyula: T. képviselőház! Határozottan merem mondani, hogy a rendőrszűzviselő engem provokálni akart. Azt akarta, hogy durva vagy lenző szót mondjak neki, hogy embereivel megtámadhasson. Isten és ember előtt állítom, hogy a rendőrség rendezte a tegnapi tüntéseket. (Nagy zaj a szélsőoldalon: Felkiáltások: Halljuk Barát!)

Kubik Béla: Végezd már be, vagy csinálj valamit!

Grófi Andrassy Tivadár: Halljuk a szónokot! (Felkiáltások a jobboldalon: Halljuk a szónokot!)

Szatmári Mór: Nem lehet ilyen körülmények között tanácskozni! (Felkiáltások a szélsőoldalon: Halljuk Barta Ödönt! Zaj.)

Elnök: Visontai Soma képviselő ur következő szólásra. (Zajos felkiáltások a szélsőoldalon: Halljuk Barta Ödönt! Nagy zaj a Ház minden oldalán.) Csendet kérek. t. Ház, nem értem, hogy mit akarnak. (Felkiáltások a szélsőoldalon: Halljuk Barta Ödönt! Bejelentést akar tenni! A Ház megengedi! Zaj.) Micsoda címen kíván szólni Barta képviselő ur?

Barta Ödön: Mindjárt megmondom a címet; a címben lesz egy kérelem és a kérelem lesz a cím. (Halljuk! Halljuk!) En azt hiszem, hogy ilyen időben, mint aminő a mai nap reggelével megkezdődött, vagy folytatódott (Halljuk! Halljuk!) talán nem kell olyan túlságosan ragaszkodni a hárszabályokhoz. En elkértem Lukáts Gyula t. képviselőtársamat, akinek most szőlási joga volt, hogy mondja meg, amit én most jelentésképpen hírvl kaptam. (Halljuk! Halljuk! a szélsőoldalon.)

Sürgősen hívtak a telefonhoz, t. Ház, egy közlés átvétele céljából, amely érdeki a Házat és bangulatóhoz hozzátartozik, az igen t. miniszterelnök urnak pedig igen fényes alkalmat és módot ad arra, hogy rögtön intézkedjék. (Halljuk! Halljuk!) Ezen a címen kérek szót, hogy azt az értesülésemet bejelenthessem, mert pártom t. tagjai követelik s mert azt hiszem, hogy a rend fenntartása érdekében kötelességet teljesít, ha azt itt bejelentem. (Halljuk! Halljuk! a szélsőoldalon. Mozgás és zaj jobbfelől.)

Elnök: Kérem, belenyúzzik-e a Ház abba, hogy a képviselő ur megtegy-e bejelentését? (Halljuk! Halljuk!) A Ház az engedélyt megadja.

Barta Ödön: A Műegyetem hallgatósága összegyűlt a Műegyetem udvarán; olyan helyen, ahova nekik bemeniük és ahol összegyűlnek azok joguk van. (Halljuk! Halljuk!) Tüntetés ott nines; hiszen itt láttuk az egyetemi ifjúság ezreit a Ház előtt minden tüntetés nélkül. (Ugy van! Ugy van! a szélsőoldalon.) Az ifjúság nem is tüntethet, mert hiszen az ifjúságnak nehéz gyászna van. (Ugy van! Ugy van! a szélsőoldalon.) A műegyetemi ifjúság egyúttal ott a Műegyetem udvarán, a szomszéd udvarban pedig több mint száz lovasrendőr áll készenlében és ingeri az ifjúságot, hogy azután beavatkozhassék. (Zajos felkiáltások a szélsőoldalon: Gyálázatos gazok! Hallatlan! Mozgás jobbfelől.)

Szatmári Mór: Hát ne tessék ezen kacagni, nem kacagni való dolog ez! (Nagy mozgás és zaj a szélsőoldalon. Egy hang jobbfelől: Hát ki nevet rajta?)

Széll Kálmán miniszterelnök: Hiszen nem bántják őket! (Egy hang a szélsőoldalon: Ha bántanák, so segitene! Nagy zaj.)

Leszky Gyula: Ha agyonverik őket, akkor azután mondhatja a miniszterelnök ur, hogy nem bánták. Ilyen cinikus feleleteket adni! (Nagy zaj a szélsőoldalon: Halljuk! Halljuk; Elnök esenget.)

Barta Ödön: En tudom, hogy nem bántják és nem is fogják bántani, de azt hiszem, hogy ilyen esetben és ilyen hangulat mellett prevencióni kell és meg kell akadályozni azt, hogy a rendőrség a tegnapihoz hasonló brutalitásra ragadassa magát vagy vetemedjék az által, hogy ingeri az ifjúságot csak azért, hogy azután beavatkozhassék. (Ugy van! Ugy van! a szélsőoldalon. Nagy zaj.) Azt hiszem,

hogy ezt kötelessége a miniszterelnök urnak, (Nagy zaji) megakadályozni, ha nem akarja az eddigieket zafizni. Ezt akarom bejelenteni és kérem a miniszterelnök urat, szíveskedjék intézkedni. (Zajos felkiáltások a szélsőbaloldalon! Fel kell függesztetni az ülést! Halljuk! Halljuk! jobboldal. Zaj. Elnök csenget.)

Barabás Béla: Mit keresnek ott azok a rendőrök? (Nagy zaj.)

Elnök: Csendet kérek! (Egy hang a szélsőbaloldalon: Hát rendőrkaszárnya az egyetem?)

(Viharos jelenetek.)

Széll Kálmán miniszterelnök: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk! jobboldal. Zaj a szélsőbaloldalon.) Én azonnal jelentést fogok magamnak tétetni! (Zajos felkiáltások a szélsőbaloldalon: Az alatt összekaszabolták őket! Majd amikor megülnék bármat megülnék! Akkor fog intézkedni!) Azt kérde Barta Odón képviselő ur, hogy miért vannak ott azok a lovasrendőrök? (Zaj! Halljuk! Halljuk! jobboldal.) Tán nincs is szász! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Az mindgye!) **Fossagy Miklós:** Tán csak 99 van! (Nagy zaj. Halljuk! Halljuk! jobboldal.)

Elnök: Csendet kérek!
Barabás Béla: Mit keresnek ott most azok a rendőrök? (Zaj.)

Széll Kálmán: ... és talán abban hogy valahol a rendőrség készenlétben áll ...

Barabás Béla: De nincs rá semmi szükség, mit keresnek ott? (Mozgás és zaj a szélsőbaloldalon.)

Széll Kálmán: ... abban, azt hiszem, hogy provokáció nincs. (Zajos ellentmondások a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Csendet kérek! (Nagy zaj.) A bejelentett ügyben most a miniszterelnök urnak nyilatkoznia kell, lenni méltóztatnék meghallgatni nyugodtan!

Gál Sándor: Nem nyilatkozás kell, hanem intézkedés!

Széll Kálmán: Abban talán még sincsen sem ingerlés, sem tenyegetés, hógyna azok a lovasrendőrök ott vannak és ez az, amit ... (Zajos ellenmondások a szélsőbaloldalon. Elnök csenget. Egy hang a szélsőbaloldalon: Hiszen a miniszterelnök nem tud semmit.) Hát miért vannak azok a műgyetemi hallgatók százával ottan ...

Bakonyi Samu: Mert meghalt egy kollégájuk tegnapi és azt gyászolják. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Folyton tartó nagy zaj és nyugtalanság. Elnök többször csenget.)

Széll Kálmán: ... ahol tudtommal nem tartanak előadást. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon) hanem ahová va ami célból jönnek, esetleg hát ha az a cél olyan, amely rendezvényt nem von maga után, (Ellenmondások a szélsőbaloldalon) ha az olyan, amelynek semmi efféle következménye nincs. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon; felkiáltások: Elég a szónoklatból. Intézkedéseket kérünk! Nagy nyugtalanság és szűnni nem akaró zaj a szélsőbaloldalon. Elnök többször csenget.)

Rákosi Viktor: A hallottak tetteket kérem, nem szónoklatokat. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Menjén temetésre! Ne szónokoljon! Intézkedjék! Elnök csenget.)

Széll Kálmán: Hát ha azok a műgyetemi hallgatók nem akarnak semmi olyat, amely szükségesé teszi azoknak a rendőröknek az ottlétét és nem is fogják olyat tenni, akkor az esetben nekik semmi bántódásuk nem lesz. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon; felkiáltások: Fráziskol! De kérem, a rendőrségnek minden mozzanatát, a rendőri intézkedéseknek ... (Folyton tartó nagy zaj és nyugtalanság a szélsőbaloldalon; felkiáltások: Eláll! Eláll! Halljuk! Halljuk! jobboldal. Elnök csenget.)

Szatmári Mór: Hát mit akarnak az urak tulajdonképpen? Önök nyugodtak lehetnek, de mi nem lehetünk nyugodtak. Ha önöknek tetszik, hogy vért ontanak nekünk nem tetszik! (Nagy nyugtalanság a szélsőbaloldalon. Meg-megújuló zaj.)

Elnök: (csenget): Méltóztatnék azokat megszívlelni, t. képviselő urak, amiket az előbb mondtam és amiket akkor helyeselték. (Halljuk! Halljuk! jobboldal.)

Széll Kálmán: És ha azok a műgyetemi hallgatók tanácskozára jöttek össze ... (Folytonos zaj és mozgás a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.) hát akkor nem lesz semmi bántódásuk de innét ... Nagy zaj. Felkiáltások a jobboldalon: Halljuk az elnököt!

Elnök: T. Ház! (Szűnni nem akaró zaj. Halljuk! Halljuk! jobboldal.) Én az ülés elején appelláltam a ház összes tagjainak támogatására abban a tekintetben, hogy a tanácskozáskor méltósága megőrvessék. Méltóztatnék, kérem, ezen támogatást tőlem meg nem vonni. Tessék elhívni, az országnak igen nagy érdeke van ahhoz kötvé, Mindannak, amit a t. képviselő urak felhozni és kívánni jogosítva vannak, mindannak megvan a maga rendje és semmiféle ügynek nem teszünk szolgálatot azzal, (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon) hógyna annak tárgyalásában mellőzzük a kelő higgadságot. Méltóztatnának azért csendben lenni és a miniszterelnök urat meghallgatni. (Folytonos nagy zaj. Halljuk! Halljuk! jobboldal.)

Széll Kálmán: En jelentést fogok tétetni és nem fog történni semmi ... (Folytonos nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Beöthy Akos: A házszabályokhoz kérek szót! (Nagy zaj és nyugtalanság baloldalon. Eláll! Nem lehet! Újjon lel! Taps a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Elnök: (csenget): Csendet kérek! Méltóztatnának csendben lenni! (Nagy mozgás. Felkiáltások jobb baloldalon: Halluk az elnököt!) Csendet kérek t. képviselő urak mert különben felfüggesztem az ülést. (Halljuk! Halljuk!) Beöthy Akos t. képviselő ur, midőn a házszabályokhoz szót kért, alkalmasint nem tudta, hogy a miniszterelnök ur beszédét már megkezdte. (Folytonos zaj és mozgás a szélsőbaloldalon. Elnök többször csenget.) mert különben ő, mint a házszabályoknak és a parlamenti gyakorlatnak alapos ismerője, bizonyosan nem helyezte volna magát ellen-

tétbe azzal a házszabállyal, amely egy talában nem engedi, hogy a szónokot beszédükben felbeszákítsák. (Élénk helyeslés jobboldal. Zajos felkiáltások: Újjon lel! Eláll! Ki vele! Nagy mozgás és nyugtalanság a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.) Tenat lenetetlen a házszabályok szerint, hogy most Beöthy Akos képviselő urnak szót adják; mert ismétlem, a szónokot félbeszakítani nem szabad. (Zajos helyeslés jobboldal. Nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon. Beöthy Akos leül. Zajos felkiáltások jobboldal. Hooch! Hooch!) És most méltóztatnának meghallgatni a miniszterelnök urat.

Széll Kálmán: ... annál is inkább. (Nagy mozgás a szélsőbaloldalon. Zajos felkiáltások: Mi van Rudnayval? El kell kergetni Rudnayt! Felfüggesztette-e?)

Várady Károly: Felfüggesztette már Rudnayt? Mi van vele, atyafi? Mi van Rudnayval, Széll ur?

Elnök: (csenget): Csendet kérek, t. képviselő urak! (Folytonos nagy zaj.)

Papp Zoltán: Mi lesz Rudnayval?

Fossagy Miklós: Rudnayt hozza nekünk ide! (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások jobb- és baloldalon: Halljuk a miniszterelnököt!)

Kubinyi Géza: Halljuk a miniszterelnököt! Menjének ki, ha nem akarják meghallgatni! (Nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Nem hallgatjuk meg!)

Pap Zoltán: Mi lesz Rudnayval? (Nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Elnök: (csenget): Csendet kérek.

Széll Kálmán: Azt akarom megmondani ... (Nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Csendet kérek! (Halljuk! Halljuk! a jobb- és a baloldalon.)

Kubinyi Géza: Kossuth emlékét ünneplik és a szólásszabadságot így respektálják! Függetlenségi párt!

Elnök: Csendet kérek, mert különben kénytelen leszek az ülést felfüggeszteni. (Nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Széll Kálmán miniszterelnök: A hozzám érkezett felhívásra szölok. (Szűnni nem akaró nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Az ülést tíz percre felfüggesztem.

(A második vita.)

Elnök: Az ülést újból megnyitom. Méltóztatnának helyüket elmozdítani. (Halljuk! Halljuk! Nagy zaj.)

Széll Kálmán: T. képviselőház! Megkezdett beszédemet óhajtom röviden befejezni, mintfogó magához a kérdéshez a teirszólások későbbi stadiumában jogok nyilatkoznai. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Mit csinált Rudnayval! Halljuk! Halljuk! jobboldal. Folytonos nagy zaj.) Felhívás intéztemet hoztam, hogy a műgyetemi hallgatók ... (Hosszantartó zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Az a kérdés, hogy mit csinált Rudnayval? Folytonos nagy zaj.) A hozzám intézett felhívásra tartozom felelni; az önköl oldaláról történt ez a felhívás, s önök azt helyesléssel kísérték hát engedelmét kérem, nekem jogom van erre felelni. Az 1848: III. törvények értelmében kérek kiballgatást, mert ahhoz jogom van. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) De különben is, ha én nyilatkozatomat egy hozzám intézett le szóirafáshoz fűzöm, melyben választ kértek tőlem: akkor, még ha sem a törvény nem írta is elő, sem a házszabályok, követelhetném a meghallgatást. (Nagy zaj) mert az sehol a világban el nem képelhető, hogy egy miniszterhez kérdést intéznek, rögtön nyilatkozatra, sőt intézkedésre hívják lét és amikor nyilatkozni akar, meg sem akarják hallgatni. (Halluk! Halluk!) A műgyetemi hallgatók talán azért jöttek ottan össze, hogy a tegnapi sajnos események alatt állítólag meghalt tagjaink eltemetéséről értekezzenek. Mindenekelőtt megfogyzom, t. ház, hogy a rektor és minden egyéb illetékes ténylező jelentése szerint az illető fiatal ember nem halt meg, csak könnyeben van megsebzülve, és már az a másik fiatal ember, akiről szintén az mondatott, hogy meghalt, az orvosok állítása szerint holnap hagyja el a Rókus-kórházat.

Fossagy Miklós: Hát Rudnayt fél van-e felfüggesztve? (Nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Széll Kálmán: Ami eddig a másik dolgot illeti, hát a műgyetemi mellett rendőrség nem volt elhelyezve. Én a tett felhíváshoz képest azonnal tudomást szereztem a dolgról közvetlenül; (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Láta? hát nem volt ott elhelyezve, hanem a Nemzeti Színház épületének udvarában; (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Mit keres ott a rendőrség? de időközben azok is onnét elutaztak. Egy lábát semmi ok sincsen arra a lebuzdulásra, mert ott egy lovasrendőr sincsen. (Tetszés a jobboldalon.) Hát t. Ház, innét a közrendészeti dolgokat intézni akarni lehetetlenség, mert azoknak kell intéznie, akik felelősek érte. És én kijelentem a t. Háznak, hogy fogok, ha a t. Ház majd egy kicsit nyugodtabb hangulatra jön, a tegnapi esetről kimerítően nyilatkozni, addig is (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ninos rá szűk-ségünk!) tenntartom azt, amit kijelentettem (Nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.) hogy szigorúan, a tényállásoknak és a történet dolgoknak egész alapos, szigorú, pártatlan megállapítása után vizsgálatot fogok tartani és ha történt visszaélés és ha történt szabálytalanság, azt bárki követe el, az érte a következtésekkel lakolni fog. (Nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.) De ha nem követeltél el, akkor én nem büntethetek ott, ahol visszaélés és szabálytalanság nem történt, mert csak a szabálytalanságot csak a visszaélést szabad megtorolni, és mert diktálni itt nem lehet és diktálni nem engedek magamnak. A kérdéstről magáról majd később fogok nyilatkozni, ha meghallom a többi szónokokat is, (Hosszantartó élénk helyeslés, éljenzés és taps a jobboldalon.)

Visontal Soma frázisnak nevezi a miniszterelnök kijelentését. Mindig a vizsgálat mögé bujdosik. A miniszterelnök teletés a dolgokért. A miniszterelnök már hét órákor tudta a vérengzést, még sem aka-

dályozta meg azt. Sajnos, hogy a tegnapi eset oly kegyeleles nemzeti ünnepen loy le.

Grót Zselenszky Róbert: A zsidók csinálták az egészét! (Nagy zaj.)

Molnar Jenő: Hát már ebből is zsidó-kérdést csinálnak! Mindayajunk érdeke ez!

Visontal Soma elmondja a történeteket úgy, ahogy Vázsonyi azokat elmondotta. Szólok maga láta, amint a járőröket vagdták. A rendőrség elialta az utakat s vadállatoktól üdözte a közönséget. A régi rendszer gyakorlatosságai méltóságjelvények voltak a tegnaphoz képest. Lovasrendőrök az első műintézet, a Nemzeti Színház udvarából intéztek rohant az ifjúság ellen, hogy azután megint visszavonuljanak rejtekhelyeikre. A legerősebb megtorlást követeli, mert a mostani készítmény és aatomos rendszer ellen nincs védelmünk. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Bakonyi Samu elhozza haragját, s csak azért beszél, hogy elmondja, amit látott. A függetlenségi pártkör előtt látta a tömevet, leszaladt az utcára, s látta a nagy kaszabó ast. Egy 11-12 éves gyermeket három rendőr fogottotat. Alig szabadította ki azt, amidőn asszonyi javeszkéletet halott. Egy békes asszonyt akartak a rendőrök elhurcolni. A függetlenségi képviselőknak telkiabálták: Akaszszatok tel magukat, szemtelen gazemberek! Majd megint benne-tekett Széll Kálmán! " Szólok ez elien tiltakozott, mire bárom rendőr megragadta. Megnevezte magát, hogy képviselő. " Hazudás, nem igaz!" válaszoltak, s csak egy rendőrszűviselő segítségével menekült meg. A függetlenségi pártkör nevétségét kórnazza követel átalakítani, mert oda hordított a sebestűtöket. Az egész dolgról Széll Kálmánt teszi felelőssé.

Széll Kálmán: T. Ház! Én végighallgattam (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Még nincs vége!) egész nyugalommal azokat amiket a t. képviselő urak, akik mint szemtanúk beszéltek a tegnapi eseményekről itt kifejtetni szívesek voltak. Legyen meggyőződve Vázsonyi képviselő ur, hogy nemcsak akkor hallgatom én őt, mikor reá hivatkozom és mellettem hívom tel tanuul: hallgatom most is, hallgatom őt is, de neha bizony nekem más dolgokkal is kell tel foglalkoznom, bár azért felilemet én be nem zárom és meghallgatom, amit a t. képviselő urak mondanak, sőt legyenek meggyőződve, érdem szerint meg is szívletem. De bármennyire megszívlelem is, hogy egy bizonyos, talán érzelmi megnyilatkozás. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Felhaborodás.) Iajdamas érzeseknek a kiütése van azoknak a nyilatkozataiban, akik ezeket, mint a jeleneteknek szemtanúi tették meg, de ugy latom, hogy hidegebb és elfogultatlanabb léggörböl kell ezt a kérdést megitélni, mert csakis így lenet objektív teletet hozni és ebben a kérdésben is bebizonyosodik az, hogy andiatur et altera pars. (Zaj a szélsőbaloldalon.) meg kell nézni az éremnek másik oldalát is. (Zaj.) Bármilyen szenvedélyes legyen is a hangulat.

Bartas Ferenc: Képviselő nem hazudnak itt! (Nagy zaj és helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Széll Kálmán: Ki mondta, hogy hazudnak? De valódnak, és telet mondatni nem akarok most, de oly események nyomása alatt, amidőben a t. képviselő urak lehettek, a szem — emberi dolog — nem mindent lát uszian. Az is emberi dolog, hogy nem lát az ember mindentől egyszerre. hanem csak azt látja és halja, ami közvetlenül az ő lakó- és hálókörében van. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Mozgás a szélsőbaloldalon.) A képviselő urak kettoje, Lukás Gynla és Vázsonyi Vilmos képviselő urak azt mondták, hogy nekem közbé kellett volna lépnem tegnapi, — Rakay ur is azon kezdte — miért nem léptem én közbé holott ő közám tudottak, az egyik korábban a másik későbbben. Én tanuul hívom föl mindabárom képviselő urak, ki velem érintkezett. (Egy nagy a szélsőbaloldalon: Azoknak nem is mondtott egyebet, mint amit mondatott!) Előltük is, hátuk mögött is ugyanazt mondatom. Nem is tudja, mit fogok mondani, legyen egy kis türelemmel. Tanuul hívom tel őket, hogy én rögtön nem reagáltam-e és rögtön nem állítottam-e készen velük értekezni és őket fogadni? Mikor először Lukás képviselő ur telefonüzeteu jött, nem tudtam róla, az illető tisztviselő, aki a telefonüzetenet felvette, az sem tudta, miről van szó, s egyszerűen azt mondták, hogy most jöttem a belügyminisztériumból. Mikor megtudta az illető hivatalnok, miről van szó, rögtön fu ott hozzám, én azonnal telefonáltam Lukás képviselő urnak, hogy tessék hozzám fordulni, azonnal fogadom. El is jött. Én Lukás képviselő urral beszéltem; magam ajánlkotam, hogy lemegyek azonnal a rendőrfőkapitánysághoz. Hogy nem mentem az utcára, azt minden ember aki kicsit megrendőlt a természetesen fogja találni. (Helyeslés a jobboldalon.) sem célhoz nem vezetne sem nem volna helyes, hogy én ott akármitele egyéni beavatkozással, akár pro, akár contra intézkedjem. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Lukás és Nessi képviselő urak társaságában lementem, ott az ő jelenlétköben atvettem nemcsak a rendőrfőkapitányt, hanem a kivezényelt rendőrfőkapitányt is a jelentésért is, aki azt így tudta elmondani, hivalkozom Lukás és Nessi képviselő urakra, olyan erős, kődobástól erőt sérülése volt. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Azt magam láttam, orvosi kezelés alá kellett venni. Majd erre ráterek, mikor a tényállást előadom. Azután ementem onnét, amikor kiadtam az utasítást, — egyebiránt akkor az egyeteméri dolgok elmúltak, — hogy én a rendet fenntartani kell, de törvényes eszközökkel és tartózkodni kell minden provokációtól. Alig hogy a szabadalvűpárti klubba mentem, megint telefonhoz szölitte Rakay képviselő ur. Ő azt mondja, ez kárommegvaló kijelentés volt, de én azt hiszem, később volt már. Rögtön, amint telefonmegszólítását vettem, azonnal ementem megint a rendőrfőkapitányi hivatalba és ott iltem tel 12 óráig és ott szereztem tudomást a zavargásokról és vettem át a jelentést. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Mit gondolnak, mikor az a zavar és csődület már végbement és a közbelépés megtörtént, akkor lehet távoli helyről ma-

rasabb rendeletekkel és intézkedésekkel belenyúlni? (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Lehet! Lehet!) Előzetesen ki volt adva az utasítás, hogy az illető kapitányok állítsák helyre a rendet és csendet, de tartózkodjanak mindentől, ami nem törvényes, ami nem szabályos, és olyan, csak olyan intézkedések történjenek, amik indokoltak és szükségesek. Most lesznek szerencsés a képviselő uraknak, mielőtt konkludálni bármilyen tekinteteket, amelyeket figyelembe kívánunk venni, a tényállást bemutatni úgy, amint az én előttem fekvő hivatalos jelentésből egészen híven, kivonatoltam.

Papp Zoltán: Elejétől végig hazugság! (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Szell Kálmán: Ez az éremnek a másik oldala. Ezt is meg kell hallgatni azért majd konkludálni fogok. Nem ebben mert ez a hivatalos tényállás úgy, ahogy történt s ezt ha a t. képviselő urak objektíve akarnak itélni, meg kell hallgatniok.

Krasznay Ferenc: Tanuk vagyunk, nem bírák!
Ballagi Géza: Mindent nem láttak! (Hosszantartó zaj a szélsőbaloldalon.)

Szell Kálmán: Mindenekelőtt az eredetét kell ismerni a dolgoknak. Az egyetemi ifjúság a központi egyetemre erőszakkal tüzte ki Kossuth Lajos halálának évfordulójára alkalmával a gyászszólistát. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Erőszakkal tüzte ki, ezt nem lehet tagadni.

Papp Zoltán: Ez borzasztó! Agyon kellett érte vágni! Nagy dolog volt! (Hosszantartó zaj a szélsőbaloldalon.)

Szell Kálmán: Azután a műegyetemre ment és ott is erőszakkal tüzte ki a gyászszólistát. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon. Nagy zaj!)

Gál Sándor: Borzasztó! S ezt megmérték tenni!

Szell Kálmán: ... senkinek sincs jogában erőszakkal bármiféle ténnyt ekövetni. Nem szabad senkit sem kényszeríteni erre. Honnét veszik arra a jogot, hogy (Zaj a szélsőbaloldalon. Előnk cseppet.) elmenek a Nemzeti Kaszinóba és köveleik a kütűzést? Ez meg lett tagadva akkor ott szét lett osztva az ifjúság. (Nagy zaj. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Féltek a kaszinót!) Innét a kaszinótól kisebb csapatokban elment az ifjúság az Egyetem-térre. Az Egyetem-téren ... (Zaj a szélsőbaloldalon.) Műtőzasanak csak türelemmel lenni, ezek előzményei a dolgoknak, amelyekből sok következett. Odamentek az Egyetem-térre — ezt mindenféle egyéb tanuk is hitesezen bizonyították — ahol Schmidt Ede rendőrfelügyelő három lovasrendőrről volt csak jelen. Ezt csak nem lehet eltagadni.

Pozsgay Miklós: Ez hazugság, mert én akkor is láttam, hogy több volt!

Szell Kálmán: Ez három lovasrendőr élén felszólította az ifjúságot, hogy vagy oszlojanak szét, vagy menjenek az egyetemre. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Papp Zoltán: Ebből egy szó sem igaz! (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Szell Kálmán: Erre az ifjak azzal oszlottak el, hogy 3 órákor össze fogtak jönni és megtartják a menetet. A menetet tényleg megtartották. Senki őket nem akadályozta, sőt több lovasrendőr ment elől és több lovasrendőr ment hátul; nem tudom mennyi, egyszóval: mentek lovasrendőrök.

Papp Zoltán: Tíz lovasrendőr jobbról, tíz hátról és jobbról-balról gyalogrendőrök!

Szell Kálmán: Ment lovasrendőr elől is több, vagy kevesebb. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Több!) Jól van több. Ez nem tartozik a dologhoz, mert hiszen azért mentek, hogy kísérjék őket. S ezek kísérték ...

Papp Zoltán: De a gyalogrendőrök minek kísérték?

Szell Kálmán: ... de nem akadályozták az ifjúságot semmiben sem! (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Előnk (cseppet): Kérem a képviselő urakat, méltóztassanak csendben lenni s a miniszterelnök urat meghallgatni.

Szell Kálmán: Olyan menet volt, a minő menetetek máskor is szoktak rendezni ... (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.)

Bartha Miklós: A kormánypartii szocialisták!

Szell Kálmán: ... polgárok és mások is, sőt gyakran kértek is rendőrkíséretet. Nem is volt diffikultávia senki részéről sem. Kimentek a temetőbe, ott az ő kegyeletes tényüket elvégezték és visszajöttek. Miután azonban az lett mondva, és az volt elterjedve és terjesztettek mindentel, hogy meg fogják mutatni délután, hogy kitzűzik a gyászszólistát mégis mindentel, (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon. Előnk többször cseppet. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.) fel lettek szólítva, hogy osszassák szét a menetet és többet ne jöjjenek zárt sorokban, mert ez nem volt megengedve, hanem a Baross-szobor körül menjenek szépen békésen haza, most már az ünnepek vége. (Nagy zaj és ellentmondások a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon. Előnk cseppet.)

Horváth Gyula: Hazudik a jelentés! (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon. Az előnk többször cseppet. Halljuk! Halljuk! a jobboldal.)

Szell Kálmán: Akkor felszólította Boda kapitány az ifjúság vezetőjét, Hoffmann urat, hogy ő osszassa fel a menetet. Hoffmann ur azt mondta, hogy ez neki nem hivatalos, ezt ő nem teszi. Akkor Boda ismételve felszólította a tömeget hogy oszlojan szét, azután (Zaj a szélsőbaloldalon) kiméletesen kövük lovatoltatták. Azonban közöszóval fogadták, kövük szókkal és botokkal támadták meg. (Nagy zaj, nyugta-

lanság és ellenmondások a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbról. Az előnk többször cseppet.)

Lukács Gyula: Alávaló hazugság! (Hosszantartó nagy zaj és nyugtalanság a szélsőbaloldalon. Az előnk többször cseppet. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Előnk (folytonosan cseppet): Csendet kérek. t. Ház! (Szakadatlán és szűnni nem akaró nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.) Kérem, tessék engem meghallgatni. (Az előnk szavai a szakadatlán nagy zajban nem hallhatók.)

Szell Kálmán: Ekkor és csakis ekkor kardot rántottak s szétoszlottak a menetet. Tíz rendőr megsebesült, itten már kődobásoknak kellett lenni. (Szakadatlán nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.) Ezután kisebb csapatokban az ifjúság bejött az egyetemre. (Folytonos nagy zaj és nyugtalanság a szélsőbaloldalon. Zajos felkiáltások a jobboldalon. Halljuk! Halljuk! Az előnk többszörösen cseppet.) Az oda vezényelt Boda kapitányt és a rendőrséget ott is közöszóval fogadták. (Szűnni nem akaró nagy zaj és ellentmondások a szélsőbaloldalon. Zajos felkiáltások a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk!)

Pozsgay Miklós: Hazugság, nem hallgatjuk meg. (Folytonos zaj és nyugtalanság a Ház minden oldalán.)

Szell Kálmán: Az egyetemi ifjúság ... (Szakadatlán nagy zaj a szélsőbaloldalon. Zajos felkiáltások jobbról. Halljuk! Halljuk!)

Pozsgay Miklós: Mondja meg a miniszterelnök ur becsületére, hogy úgy volt! (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.)

Előnk (cseppet): Csendet kérek, t. Ház! (Szakadatlán nagy zaj. Az előnk szavai nem hallhatók. Halljuk! Halljuk! jobbról.)

Szell Kálmán: Ott történt az, hogy az egyetemi ifjúság (Folytonos nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hazugság! Eláll! Halljuk! Halljuk! jobbról.) szénnel, követ és mindenféle törmelékkel (Szűnni nem akaró nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Eláll! Zajos felkiáltások jobbról: Halljuk! Halljuk! Az előnk ismételt cseppet) és kődarabokkal, egy szétört (Ké-kitűrt) nagy zaj és nyugtalanság a szélsőbaloldalon. Folytonos felkiáltások: Eláll! Hosszantartó zajos felkiáltások a jobboldalon: Halljuk! Halljuk!)

Előnk (cseppet): Csendet kérek, t. képviselőház! (Folytonos felkiáltások a szélsőbaloldalon: Eláll! Eláll!) Kérem a képviselő urakat, ne hozzanak abba a helyzetbe, hogy kénytelen legyenek az ülést újból felüggeszteni. (Folytonos nagy zaj és nyugtalanság a szélsőbaloldalon: Halljuk! jobbról.)

Szell Kálmán: Megsebesült Boda ... ez a kiváló, derék tisztviselő, legnagyobb sajnáttal láttam. (Folytonos nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Eláll! Halljuk! jobbról. Az előnk hosszas cseppet.)

Pozsgay Miklós: Elég volt: Hazugság! Nem hallgatunk! (Hazugság az a jelentés! Szűnni nem akaró nagy zaj a ház minden oldalán. Az előnk többször cseppet.)

Szell Kálmán: Nem tagadhatja senki, hogy Boda megsebesült, még pedig súlyosan. (Szakadatlán tartó zaj és nyugtalanság a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Eláll! Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Előnk (folytonosan cseppet): Csendet kérek!

Szell Kálmán: Az kétségtelen, hogy Boda kapitány ... (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.) Ott Nesi képviselő ur előt mondta nekem, amit magam is láttam, hogy erős kődobás által súlyosan megsebesült. Folytonos nagy zaj és nyugtalanság a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbról.)

Előnk (többször cseppet): Csendet kérek, képviselő urak! (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbról.)

Szell Kálmán: Ottan megsebesült nyolc vagy tíz rendőr és sebesülés a közöszóban nem történt. (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások a jobboldalon. Ugy-e, ezt nem akarják meghallgatni! Ez nem tetszik?! Az előnk többször cseppet. Nagy zaj.)

Stréjer Aliréd: Könnvű ott lármázni, de tessék a felelősséget elvállalni! (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbról.)

Szell Kálmán: Arról, hogy Boda Dezső sebesülést szenvedett, magam gyógyídtam meg és meggyógyídtam szerzett kivülem két ellenzéki képviselő is. (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon és a baloldalon. Felkiáltások jobbról: Ugy-e, ez nem tetszik? Az adatokat nem akarják hallani! Szégyen, gyalázat, amit véghez visznek! Rosszabbak, mint a Reichsrathban! Szakadatlán nagy zaj. Az előnk többször cseppet.) Megsebesült t. azonkívül több más rendőr. (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások a jobboldalon: Ezt az osztrákoktól tanulták! Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbról.) Az megsebesült valamennyi kődobás által. Magam konstátáltam, hogy dr. Fallai rendőrorvos a következő rendőroket vette ápolás alá ... (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hazugság az a jelentés! Nagy zaj és felkiáltások a jobboldalon: Most tagadnak a büncsök! Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.) A rendőrorvos személyesen jelentette nekem a rendőrkapitány hivatalban, hogy Hagara János ellenőr megsebesült, az alsó szájt vágják ketté, fogig egy és fél centiméter hosszúságban. Szarka András 472. számú rendőr a feje tetején két centiméter hosszú, a bőrön áthatoló sebet kapott a kaalapon keresztül. (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások a jobboldalon: Gyalázat, hogy ilyeneknek kell megtörténni!) Juhász Károly a ballükagyloján kapott sebet. Rózsa Sándor ülén kapott zúzott sebet. So-

gyogi Alberinek a nyakán két oldalon volt sebe, véraláfutással. (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbról.)

Előnk (ismételten hosszas cseppet): Csendet kérek, külföldben kénytelen lesznek az ülést felüggeszteni! (Szakadatlán nagy zaj a szélsőbaloldalon. Előnk felkiáltások jobbról: Halljuk! Halljuk! Az előnk többször hosszas cseppet. Szakadatlán nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Az ülést tíz percere felüggesztem.

(Szünet után.)

Előnk: Az ülést újból megnyitom. Mindeelőtt nekem kell, t. Ház, az előbb történetre nézve nyilatkoznom. (Halljuk! Halljuk!) Lengyel Zoltán képviselő ur, aki zajongott, ismételt figyelemzeteim dacára a zajongást nem hagyta abba. Lengyel Zoltán képviselő ur azonban a szünet alatt velem szemben úgy nyilatkozott, hogy ez onnan van, mert ő az előnk figyelemzeteit a zajban nem hallotta és nem is lehetett hallani. En ezt a kijelentést tudomásul veszem ugyan de azt a megjegyzést kell hozzáfűzöm, hogy a t. képviselő ur, ha nem is hallotta, valaminthas képviselő urak, akik szintén kénytelen voltam nevével megnevezve meginteni, ha nem is hallották a reájuk vonatkozó megintést, annyit azonban mégis észrevettek, hogy a Ház előnye nyilatkozni kíván és ha ezt észreveszik a t. képviselő urak, akkor, azt hiszem, a legkevésbé, amit e helynek, amelyre a t. Ház bizalma engem ütetett, méltósága (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) a t. képviselő uraktól megkívánhat az, hogy csendben legyenek és az előnknek alkalmat adjanak arra, hogy azt a figyelemzeteit, amely a házszabályok szerint nemcsak jogomban, hanem kötelességem is áll, megtehessen. (Általános élénk helyeslés. T. Ház! En ebből folyólag ehhez az incidenshez tovább következményeket nem fűzök. Nagyon kérem azonban a t. képviselő urakat, méltóztatassék a most mondottakat megszívlelni és nem az én személyem, hanem azon közöszó méltóság iránt, mely ez állásban rám van ruházva, a kötelességet teljesíteni. (Élénk helyeslés és tetszés.)

Szatmári Mór: Mi ezen az oldalon tiszteljük az előnk méltóságát! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Mit mondott Gajary?)

Előnk: Ugyanazt a kérést, melyet önökhez intéztem, amelyet az előbb helyesléssel fogadtak, máris figyelmen kívül hagyják, pedig biztosítom a t. képviselő urakat, hogy ha ezen az oldalon (a jobboldal felé) hasonló zajongás fordulna elő, mint a Háznak másik oldalán, teljesen hasonló mértékkel fogok mérni (Helyeslés a jobboldalon.) s biztosítom a t. képviselő urakat arról is, engem abban, hogy előnk jogaimat mikor és miként gyakoroljam, senki sem fog betyárosolni. (Élénk helyeslés. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Gajary sem!) Bocsánatot kérek, ami az ülést felüggesztesse után esetleg mondatot, amit én tüzetesen nem is hallottam, az nem tartozik énhez. (Helyeslés.) T. képviselő urak, ismétlem kérésemet, hogy midőn látják, hogy az előnk nyilatkozni kénytelen, legyenek ezen hely méltósága iránt annyi figyelemmel, hogy ez a nyilatkozat, az a figyelemzeteis hallható legyen (Helyeslés) és ne hozzanak engemet abba a nagyon kellemetlen helyzetbe, hogy a házszabályok 255. §-át alkalmazni legyek kénytelen. (Helyeslés.) Ez nem kiváltság, hanem ez a házszabályok által reám ruházott szigorú kötelesség. (Helyeslés.)

A miniszterelnök ur fogja előadást folytatni.

Szell Kálmán: Folytatom tárgyilagosan előadást, ahol fébeszakítottam (Halljuk! Halljuk!), a hivatalos jelentésből vett kivonat alapján. (Halljuk! Halljuk!) Mikor az Egyetem-térről azok után, amik történtek, az Egyetemről, ahol megsebesült tíz vagy tizenkét rendőr és a közöszóból kettő sebesült meg, elvonult a tömeg ... (Nagy zaj. Felkiáltások: Micsoda sebesülések!) A sebesüléseiről előbb szóltam, de; a zajban nem hallhatók meg, például, hogy a rendőrök kemény kalapját át ykaszották egy kődarab és két centiméternyi mély sebet ütött a fején vagy például egy másik rendőrnek egész a ka fel van repesztve, egy harmadiknak pedig a fülempája. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: A rendőrség az oka! Nagy zaj és nyugtalanság a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbról!) Ekkor történt a kapitánynak követel megdöbölése. Azután elvonult kisebb-nagyobb csapatokban a közöszó a Kerépesi-út felé. (Halljuk! Halljuk!) Időközben a Magyar Színházban ügyelő rendőrkapitány azt tapasztalta, hogy jegyek nélküli egvények ellátták a kijáratokat és egy nagy tömeg ember állt a Magyar Színház folyerában. Azokat felszólították a tűzrendőri szempontból felvigyázók, hogy távozzanak el, (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbról!) mert ellátták a Magyar Színház összes kijárait. Azokat onnét kiszorították és azután kijöve esatakozott a közöszó, amely a színház körül volt és azután megkosarodtak azoknak, akik az Egyetem-térről jöttek. A Kerépesi-út, a Wesselényi-utca sarka körül és a függetlenségi pártkör előtt nagy csődület támadt, úgy, hogy a közlekedés teljesen megakadt. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem áll! Nem igaz! Zaj.) Egy rendőrorosmal felszólította az ottani közöszó az eloszlásra, de ez nem sikerült. Akkor odajött Boda rendőrkapitány és ő is ismételve felszólította őket, de akkor sem fogadták szót. Akkor már olyan veszélyesnek mutatkozott az állapot, mert közöszó hullott a rendőrokre. (Zajos ellentmondások a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbról.) Kérem így szót a rendőri jelentés. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem igaz! Hazudik a jelentés!) Fenyegették, sértegették és kövvelkel folytonosan dobálták a rendőrséget. Ez volt a felszólítás a válasz, úgy, hogy szükségesnek tartotta a rendőrség a feloszlátáshoz

Nincs többé gyomorhája

STOMACHICON gyomor és emésztőpor használja, mivel ez a számos elismeréssel bizonyítja szerint is, a hírneves gyomoréget főleges gyomorsavat, felbűfűgött, rossz szájt, rossz emésztést, hányingert, étvágytalanságot, valaminthas a rossz gyomorotl származó fejfájást is. Ara l doboznak 2 korona. A legjobb gyomor- nem ideznek elő, hatásuk pedig biztos. Ara l doboznak 60 fillér. Széküdesi főkraktár: **Lukács Sigmund** gyógyszerár, Ujvidék. — Budapesti főkraktár: **Török József** gyógyszerár.

nyolni és ezen felosztás és szétosztás között történtek azok a sajnós események. (Mozgás és zaj a szélsőbaloldalon.) Ezt nem szóval több felsőbb rendűkőzég jelentette. Azt állítják ezek, hogy felszólítás után rendőri beavatkozás előtt történt a rendőrök bántalmazása. Az utolsó, aki jelentést tett, Gerschik volt, ezelőtt pár órával az ülés kezdete előtt jelentette. Aztán Tóth kapitány jelentette, hogy a függetlenségi pártkör alakjaiból köveket dobáltak, palackokat, gyújtóikkal stb. dobálództak (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon.) Nincs is ott annyi palack! Ezek pedig az utca közvértére más-képpen nem jöhettek, nem jöhettek senkinek a zsebéből, hanem ablakokból dobálták le azokat. Félzsákra való ügy hevert ott a kövezeten. Azt nem mondja senki, hogy a képviselő urak dobáltak, hanem, hogy onnan dobáltak. (Felkiáltások jobboldal: No hát! Nagy zaj és ellenmondások a szélsőbaloldalon.) Egy képviselő, aki magyart neg nem nevezte, megfellegette Gyertyánffy Ödön felügyelőt a legerélyesebb modorban. — hogy így fejezem ki magam, nem akarok erősebb kifejezés használni — Lengyel Zoltán képviselő pedig egy rendőrnök, aki corpus delicti-képpen egy követ fel akart venni a kövezetről és ezért lehajolt, a hátán próbálta ki botját és végig vert rajta a botjával. (Élénk mozgás jobboldal.) Nagy zaj és közbeköltések a szélsőbaloldalon.) Lengyel Zoltán képviselő vagyok, így mutatkozott be egy kapitány, tehát maga mutatta be neki magát, hogy ő volt, aki a rendőron végigverte a botját. (Nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.) Sebesebbek történtek itt is a közönség köréből és rendőrök között, úgy 10—12 eset mindkét oldalon.)

A rendőrségnek közelbepése következménye volt a történet dolgoknak. Már most, hogy ez a közelbepés kellő időben történt-e, vagy hogy másképpen is történhetett volna és megtartott-e a kellő határ, az már azután a jelentésével alapján a vizsgálat dolga lesz. En biztosíthatom a képviselő urakat, hogy ha a rendőrségnek bármely közege nem járt el úgy, mint a hogy eljárnia kellett volna és tulment azon a határon, ami szabad és jogos, tulment a jogos önvédelem határára, vagy tulment azon, amit tenni szükséges volt, azt majd elérni a megtorlás. De hogyha nem ment tul, akkor én azokat, akik az utcai rendtelenségek és zavargás ellen az egyedüli biztosítékát képezik a rendnek és társadalomnak, akik felelősek azért, hogy utcai zavargások ne történjenek, akik a közhatóság és közbiztonság felett őrködnek és ilyen nehéz és sok áldozatkészséget igénylő szolgálatot teljesítenek, a magam részéről nem devalúom. (Élénk helyeslés jobboldal.) Történhetik a szenvedélyek uralma alatt olyan dolgok, amint hogy történt is hasonlóan ez esetben nagyobb baj és én sajnálom a sokszor ártatlan áldozatokat, emberek vagyunk jobboldalról; de egyet nem szabad lefejtetni, hogy az utcai zavargásokon tetlen nézője a rendőrség nem lehet, mert ez utcai terrorizmusa és végül teljes utcai anarkiára vezetne, azért ezt a nyugodt és szabadságszerető polgárok és az állami élet zavartalan sága érdekében megakadályozni minden államnak, különösen jogállamnak feladata és a kormány kötelessége. (Helyeslés jobboldal.) Nagy zaj és felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Hiszen éppen ők es a tállak! Senki sem válihatja el a felelőséget akkor, hogy ha kellő időben, ismétlem, a törvény korlátai közt a rend fenntartására szükséges intézkedéseket meg nem teszi. (Nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.) Elnök osenget.) A politikában megütközhetünk szenvedélyesen, de ütközünk az alkotmányos eszközökkel, ütközünk meg a leghevesebben: de egyet ne felejtünk el; ne fetejtjük el, hogy ez a magyar parlament ami alkotmányunk hatalmas tényezője, őre, ami összes közszabadságainknak, törvényes intézményeinknek, Ne ronsuk ezt meg, ne duljuk fel nyugalmát és azok tekintélyét és erejét. (Élénk helyeslés a jobboldalon és a középben.) Nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.) Ezt a parlamentarizmust meg az alkotmányosságát fogom védeni, megvédem közjogainknak a közszabadságok mindegyikét, de e mellet megvédem az állami intézmények auctoritását, tekintélyét, mert e nélkül nincs jogállam, nincs szabadság és nincs az a törvényhozás és az a kormány, amely ha az állami törvényes hatóságok és intézmények állását megintatja és védtelenül hagyja, megtudná védeni magát a közszabadságot. Az alkotmányos szabadság, az intézmények nem üres szó, — kell hogy tartalommal bírjon, kell, hogy egymásban találja erejét a szabadságoknak és a jogoknak erős védelmet csak akkor ad (Zajos helyeslés a jobboldalon és a középben.)

En a közszabadságok megvédésében ott vagyok és ott leszek mindig (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Elnök osenget.) és nem fogadok el senkitől sem erre szükségletlen utasításokat. (Zajos helyeslés a jobboldalon és a középben.) Az a tudatom hogy nem sértettem ezekből a közszabadságokból egyet sem az alatt a négy év alatt, amióta ennek a négynek utolsók terhet viselem. Es a felszólalt képviselő urak közül valaki a sorokban vagy a sorok közt világosan, vagy nem világosan, azt impuálta nekem, hogy ez a tegnapi este elő volt készítve, hogy ez felsőbb intézkedésre történt hogy én csináltam mert hát ez a nap Kossuth Lajos halálának évfordulója; az ilyen állítást azonban mint ehhez a nemzethez nem méltót, mint hozzám és mint multmhóm nem író gyanusítást, mint teljesen alaptalant és valótlan, a leghatározottabban visszautasítom. (Hosszszantartó zajos helyeslés, tetszés és taps a jobboldalon.)

Szűcs Pál: Így beszél egy uri ember!

Szűcs Kálmán: A közszabadság, az alkotmány és minden joga minden nagy kincsének az országunk törvényes intézményeit, senki sem bántja. (Igaz! Ugy van a jobb- és a baloldalon.) Es ha valamely terület intézkedésben, bárki részéről történt is, hiba van, hát akkor azt gyógyítani kell, de magukat a törvényeket akarni megintani, alapjukban megerőltetni,

az azok között ennél többet, a közbatalmak elválasztott szférát összezavarni nem szabad, mert azal megerőltentének magát a magyar államot (Élénk helyeslés és tetszés jobboldalon.) Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Mi lesz Rudnyával?)

Ennek a parlamentnek én tartozom számolni mindenről, számolok is, valamint a felelőséget mindenért, ami engem jog és törvény szerint illet, és én igen is helytálló mindenért. (Élénk helyeslés a jobb- és a baloldalon.) Ellenmondás a bal- és a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Látunk!) De voltak a felszólalók közt olyanok, akik oly kívánságokat támasztáltak, amelyeket nemcsak az parlamentarizmus, nemcsak az a kormányval nem tudok egyeztetni hanem minden közszabadság jogaimával is ellentétben levőnek tartok, olyan felszólalások, amelyek a közbatalmak egyensúlyát érintik és azoknak összezavarására vezetnek.

Ez a parlament a törvényhozás egy alkotmánya, döntő alkateleme, amely nélkül nem történhetik ebben az országban semmi, mert nincs nélküle törvény, de éppen azért ennek a parlamentnek a maga jogaival a törvényes, alkotmányos korlátok közt kell élnie és ha volna bárki, akiben ilyen veletlenségek lennének, hogy ez a Ház alkotmányjogain tulépjen, ez: veszélyes gondolatnak tartom. En ennek a jogkörök és hatalmi körök összezavarásának ellene vagyok és ebből a parlamentből — bár jótanul nem akarnátja senki — konventet csinálni nem engedek (Percekig tartó szünet nem akároz zajos éljenzés és taps a jobboldalon és a középben.) Szólokot sokan üdvözlik.)

Kossuth Ferenc személyes kérdésében két szót. Nem tartozik azok közé, kik lármázni szoktak, de felhaborodik azon a tetszésen, amelyvel a miniszterelnök beszédét kísérték. A fiatalág egy eszméért lekésedett ehhez nemcsak joga van, de kötelessége is. (Altaános helyeslés.) Lehet, hogy tömegesen mentek haza, lehet, hogy erre engedélyük sem volt, Meggyőződése hogy Magyarországnak még nagy szüksége lesz arra, hogy egyhangulag lekésedjünk. Tartsa ten a szabadelvű párt lekésését akkor, amikor szükség lesz rá érdekeink megvédelmezésére osztrák támadások ellen. (Zajos helyeslés és taps a szélsőbaloldalon.)

Lengyel Zoltán személyes kérdésben kér szót. Szóló csutotta az egvetemi ifjuságot. Majd megragadott egy rendőrtisztot, ki szólót sérelgette és megkérdezte, hogy kiscsoda? Harmadoszi felszólításra kijelentette, hogy Gyertyánffy rendőrizmagi. Akkor elengedte. (Derűlttség.) Majd ez a fogalmazó rohamot vezényelt szóló ellen. Ekkor jól hátba vágott egy rendőrt.

Krasznay Ferenc: A függetlenségi párt tagjai tegnap elhatározták, hogy saját tapasztalataik alapján szóba hozzák a dolgot ma a Házban. Szavuknál állnak jót azért, amit mondtak és erre a miniszterelnök hivatalos jelenés alapján más meggyőződésre akarta terelni a Házal. A miniszterelnök azt akarta a függetlenségi párt fejére olvasni, hogy üvegeket dobáltak a tért ablakból. Ezt a gyanusítást visszautasítom. Elmondja, hogy tegnap is a Magyar Színházról jövet, egy csomó lovasrendőrral találkozott. Kérdezte, mit keresnek? Azt felelték: Tessék oszolni. Oszoltunk.

Reöthy Akos: Négyes oszolás? (Derűlttség.)

Krasznay Ferenc látta, amit a rendőrök kardot rántottak azért, mert hátul követ dobáltak őket. Szóló fejedetével vonult el a közönség a Magyar Színházból. Megállapítja hogy a rendőrség minden felszólítás nélkül rontott neki a közönségnek. Levonia az egész dologból a konkvencziát, hogy a vad horda kezébe nem való kard. Másrészt az is bizonyos hogy a rendőrség vezetése rossz kezekben van. Szóló tudja, hogy a miniszterelnök maga is óhajja az adminisztráció rendezését, de kéri, ne engedje nyakára nőni a rendőrség vezetőit.

(A hétfői napirend.)

Elnök: A legközelebbi ülés hétfőn lesz s annak napirendjére a mári elmaradt névszerinti szavazás s az utjonlétsám felemeléséről szóló javaslat tárgyalása van kitűzve. Egyszersmind azok a képviselő urak, kik ma a napirend előtt szólasra jelentkeztek, ce nem beszéltek, hétfőn élhetnek ezen jogokkal. (Helyeslés.)

A Ház így határozott s az ülés három órakor véget ért.

BELFÖLD

Minisztertanács. Ma délután minisztertanács volt, amelyen a kabinetnek a fővárosban időző valamennyi tagja résztvett.

Apponyi Eötvös beszédéről. Gróf Bülow német kancellár nagyrédekü beszédéről nyilatkozott ma gróf Apponyi Albert, a képviselőház enőke a *Neues Wiener Tagblatt* budapesti levelezője előtt. Az újságírónak arra a kérdésére, hogy milyen benyomást tett reá Bülow beszéde, Apponyi így felelt:

— A lehető legjobb. Ezek a nyilatkozatok nemcsak, hogy teljesen megfelelnek a nemzetközi korrektség követelményeinek, hanem azoknál magukon viselik annak a barátságos érzületnek a jeleit is, amelyeknek Vilmos császár tejejthetetlen budapesti pohárköszöntőében Magyarország iránt oly trappáns kifejezés adott. Gróf Bülow enunciacióinak értékét még növelik a Bismarckból velt citátumok, amelyekből kiviláglik hogy ezek az enunciaciók nem egy egyéni vélemény kifejezése s karakterük nem muléköny, hanem igenis integráns részeitbe számítatók annak a német birodalmi politikának, amelyet a német birodalom megteremtője inaugurált.

— Nem találja excellenciád, hogy a hivatalos német birodalmi politikának ez a korrektsége magyar részről nem talál a kellő viszonszása?

Apponyi: Hogy érti ön ezt? Kérdése a magyarországi német elemnek állítólagos elnyomatására vonatkozik, amely elnyomatásról terjesztett meséket nekem magamnak akárhányszor volt már alkalmam német hallgatóság előtt is megfogolnom?

— Nem, ebben a pillanatban nem akarom ezt az ügyet bolygatni s kérdésem arra az ellenséges érzésre vonatkozik, amely a német nyelvvel szemben a magyar ellenék részéről a most folyó képviselőházi tárgyalások alatt oly drasztikus módon jut kifejezésre.

Apponyi: Magam is tapasztaltam már a külföldön, hogy ebben az ügyben téves üzetek verték gyökeret, aminek a magyarzata abban keressend, hogy egyes hírlapi organumok több vagy kevesebb jobhisemésséggel terjesztőül állanak be az ilyen véleményeknek. Tudni kell, hogy az ellenék támadása kizárólag a német nyelvnek a magyar hadosapatokban való kötelező alkalmazása ellen irányul. Ezek a magyar oszlopok tudniillik kiegyesítő részét képezik az egész hadseregnek, de az 1867. évi XII. t. c. mégis kifejezetten magyar hadsereg név alatt említi fel őket. Az ellenék felfogásának jogosult vagy jogosulatlan volta felől én itt természetesen nem nyilatkozhatom, azt azonban konstatahalom, hogy az ellenzéki beszédekben még csak árnyalata sincs az ellenséges érzületnek a nagy német kulturnép és nyelve iránt; még kevésbé lehet valakinek szándéka olyan nyilatkozatokat tenni, amelyek a német nép jogosult önértéket sérthetnek. Az ilyesmiről irányuló iniciatíva egyébként a képviselőházban nem is maradna megtorlás nélkül. De ismétlem, hogy az én biztos tudomásom szerint ebben a kérdésben pártültség nem volt a legteljesebb egyetér és van s nincs senki, aki félreismerne a német kultúra és német nép jelentőségét.

A legújabb hitlődség a házelnökénél. Százalagu küldöttség hozta föl ma reggel a borsod-mezőkeresztesi választókerület polgárainak kérvényét a képviselőháznak. A pályaudvaron Sturman György országgyűlési képviselő fogadta a küldöttséget, amelyet onnan a szabadságharóbi ereikéfént őszött Kossuth-aszóalatt vonult a képviselőházba. Apponyi a delegációs tereben fogadta a küldöttséget s Sturman György rövid beszéd kíséretében ányújtotta neki kérvényüket. Apponyi kiemelte válaszában, hogy a küldöttség megjelenésében a magyar parlament és a kormányos jogaink iránti tisztelet látja s kérte a küldöttséget, hogy ez az alkotmány iránti tisztelet vezesse őket továbbra is, amikor jogaikat gyakorolják. Apponyi azután pár percig barátságosan elbeszélgetett a küldöttség tagjaival, akiket azután Sturman és Kubik Béla képviselő a Ház karzatra kalauzoltak. Az ülés után a küldöttség tagjai bankete gyűltek össze. A kecskemétiak kérszázalagu küldöttsége hétfőn reggel 1/9 órakor érkezik a fővárosba.

A tisztviselők fizetésrendezése.

Budapest, március 21.

A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délután 6 órakor Berzevichy Albert enőkelete alatt folytatta a tisztviselők fizetésszabályozására vonatkozó törvényjavaslat részletes tárgyalását. A kormány részéről jelen voltak: Szöll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Flóss Sándor, Wiszics Gyula miniszterek, Graenzstein, Moray, nemeskéri Kiss államtitkárok és több miniszteri tanácsos. Után Neményi Ambrus felolvasta a cukorkontingensre vonatkozó előadói jelentését, azt a bizottság hite estette, rátértek a *tisztviselők fizetések szabályozásáról* szóló törvényjavaslat tárgyalására.

Hosszabb vitát provokált Schmidt József indítványa, hogy az I. fizetési osztályban a miniszterelnök 24.000 korona tiszti pótlékát emeljék 12.000 koronára, a II. fizetési osztály lakpénzét 6000 koronára és azontul ezen osztálynak adjanak 8000 korona tiszti pótlékot.

Hegetűs Lőránt előadó az indítványt elfogadásra ajánlja.

Szöll Kálmán miniszterelnök kijelenti, hogy már nyilatkozott ebben a tekintetben s azota sincs abban a helyzetben, hogy az indítványt magává teghesse.

Határozati Károly azt látja hogy a fizetésrendezés alkalmából minden állami tisztviselőt méltányolnak, kivétel tenni nem méltányos. Roméli hogy a miniszterelnök, ha már nem támogatja, legalább nem ellenzi az indítványt.

Earta Ödön utal arra, hogy az ellenzéki lapok már nyilatkoztak ebben a kérdésben és pedig demokratikus szempontból s ma is abban a felfogásban van hogy támogatja az indítványt, mert olyan embereket is tekintetbe kell venni, akik a miniszteri tárcának nem hozhatnak áldozatot. Csak egy szempontból meggondolandó: hogy a kormány ne hosszék abba a helyzetbe hogy olyan dolgot védjenek ami reája néve kellemetlen, a nyugdíjba ne legyen beszámítható a felemlés. Ezenkívül javasolja, hogy bizonyos idő muva lépjen életbe ez a rendelkezés.

Schmidt József kétségtelennek tartja a nyugdíjtörvény rendelkezése szerint, hogy ez a felemelés a

nyugdíjba nem számítatik be. Hozzájárul ahhoz, hogy két év múlva lépjen életbe az az intézkedés. — Gróf Teleki Sándor hozzájárul Barta indítványához. amely nélküli Széll Kálmán álláspontra helyezkedik.

Széll Kálmán miniszterelnök kijelenti, hogy amit nem támogat, azt — magától értetődik — ellenzi is. Hegedüs Loránt előadó Schmiedt József eredeti javaslatát fogadja el.

Schmidt József még egyszer felszólal indítványa mellett s utal még arra, hogy a miniszteri fizetek 1848 óta nem változtak, holott azóta minden többi osztály fizetése többször emeltetett. Ezt a méltányossági szempontot ajánlja a bizottság figyelmébe és ragaszkodik indítványához.

Deák Albert szintén elfogadja Schmidt indítványát, még pedig Barta indítványa nélkül, mert a jelenlegi javaslat minden osztályra azonnal életbe lép, tehát lépjen életbe erre a két osztályra nézve is. Aki ezekbe az osztályokba lép, olyan munkát vállal és végez, amelyet honoráriumi illetik is, de kell is. A jelenléteknél hangsúlyoznia kell azt is, hogy a bizottság a kormány ismételt ellenzése dacára is elfogadta az indítványt.

A bizottság Schmidt József indítványát az előző kivétellel elfogadta avval a toldással, hogy a rendelkezés két év múlva lépjen életbe.

A III. fizetési osztály lakbérének 3000 koronáról 4000 koronára való emelését is szóba hozták, ezt a kérdést azonban a legközelebbi ülésre halasztották.

Az ülés elején a tanfelügyelők dotációjára vonatkozólag tanácskozott a bizottság.

Hegedüs Loránt előadó reflektált Barta Odón indítványára és csak azt ajánlja, hogy a status-rendezésnél a miniszter különös figyelembe részesítse a tanfelügyelőket. — Barta Odón azt kérde, hogy ez a vélemény a miniszter véleménye is? — *Wlassics* Gyula miniszter: Határozatlan ez az én álláspontom is. — Barta Odón azt vitatja, hogy a tanfelügyelő a népevelés tényezője, noha helyet foglal a közigazgatási bizottságban. A bizottság előadója külsőben nem szót az indítvány pénzügyi hatásköréről sem. — Hegedüs Loránt: Az indítvány pénzügyi hatáskörrel 121.000 korona többkiadás. — Barta Odón ebben egyelőre több okot lát arra, hogy ragaszkodjék indítványához. mert a kormány a tanfelügyelőkkel szemben restanciában van, amit a miniszter maga is már kétszer beismert. Ez tehát obligó, amit be kell vártatnia.

Wlassics Gyula miniszter ismétellen is hangsúlyozza, hogy egyetért az előadó álláspontjával: maradjanak meg a tanfelügyelők a fizetési osztályokban. Viszont elismeri, hogy a fizetési osztályokba való beosztás nem eléggé arányos s ennek orvoslását leendőleg tekintik. Utánja is hogy a bizottság jelenléte hangsúlyozzák az orvoslás szükségességét. — Hieronymi Károly felszólalása után *Lukács* László pénzügyminiszter arra utal, hogy a status-rendezés nem halasztás az graecas calendas hanem status-rendezés történik költségvetésről költségvetésre. A bizottság ebben állapodott meg.

Az I. § szövegében Hieronymi Károly a létszám szaporításra vonatkozólag új szöveget indítványoz, amely megfelel a bizottságnak ebben a kérdésben már elfoglalt és ismétellen hangsúlyozott álláspontjának. Majd magyarázza indítványát, amelynek intenciója az, hogy az egyes osztályokban a tisztviselők számát törvényesen állapítsák meg, tehát azután költségvetésileg szaporítás ne legyen lehetséges, az csak törvényi utján történhessenek.

Lukács László miniszter az utolsó, aki ilyen takarékos indítványt ellenéz. De utal a bizottság régebbi vitáira, amelyekben hangsúlyozták, hogy az adminisztráció még minden megállapodva minden ponton és ide kell ember. Ellenzi az indítványt. — Hieronymi Károly ismétellen elfogadásra ajánlja indítványát.

Barta Odón bár a hivatalnoksziporítás ellen állást foglal a bizottság, lehetetlennek tartja ma még elkönni a számot, mnt hogy sok helyen sok olyan hivatal bírányzik, amelyre szükség van; az ilyen kérdést nem itt hanem a költségvetésnél kell elintézni. — *Neményi* Ambrus fenntartja a bizottságban már korábban tett nyilatkozatait.

Széll Kálmán miniszterelnök: A kormány azon van, hogy a számbeli szaporítás minél kisebbre szorítható és a dorog még nincs kellőleg előkészítve. A bizottság korábbi határozatokkal máris köve van és ne a talán megelégednek ha ezen törvény keretében már most intézkednek a bizottság. — Hieronymi Károly indítványát visszavonja és a bizottság az I. §-t elfogadja. A legközelebbi ülés hétfőn délután 1/2 órákor lesz

KÜLFÖLD

A balkáni forrongás. *Danev* bolgár miniszterelnök a sok kétszínű bolgár nyilatkozat után végre lojalis kijelentést tett. Mikor tegnap egy nagy nyugateurópai lap levelezője kikérdezte, azt mondta, hogy Macedóniáról nem nyilatkozik, mert Macedónia török tartomány s Bulgáriának semmi köze hozzá. Azt mondta, hogy a bolgár kormány mindent megtesz a béke föntartására. Különben pedig ő realpolitikusa s kis Bulgária fejérszűzét tüzte ki céllal. Bizonytalan ábrándokért nem hajlandó Bulgária jövőjét kockára tenni.

A bolgár miniszterválságnak az lesz a megoldása, hogy a hadügyi tárcát Szavov ezredes fogja átvenni.

Az albánok ellentállásának megszüntetése céljából Ipekbe és Opakovába bizottság ment, de utja nem járt eredményel. Több albán főnök kijelentette, hogy az előjogaikat sértő reformokat erőszakkal fogják megakadályozni.

Az ifju-csehek és a Koerber-kormány. Mint Prágából táviratozzák, az ifju-csehek klubja kiáltványt intézett a cseh néphez, amelyben felsorolja azokat az okokat, amelyek a pártot arra indították, hogy megengedje a költségvetés és a kiegyezés első olvasását.

A kiáltvány elmondja, hogy az ifju-cseheknek ellensúlyozni kellett a németeknek obstrukcióval való tenyegyelőzést és azért be kellett bizonyítaniuk, hogy az ifju-csehek is meg tudnak büszkíteni minden munkát a Reichsrathban. A folyó év eleje óta történt események azonban megmutatták, hogy a kormány állásának megrendülése nélkül a magyar kiegyezést épp ugy életbe léptetné a 14. §. alapján, amint életbe léptette a költségvetési provizóriumokat. A párt nem akart a kormánynak már most alkalmat adni arra, hogy a 14. §. segítségével kiterjen minden akadály elől és a németek pozícióját még inkább megerősítse és a magyar kormánynyal szemben szenvedett vereséget azzal tedezze, hogy minden felelősséget a cseh obstrukcióna harit. A párt nem szüntette be a harcot a kormány ellen és nem is fogja beszüntetni. Nyugodtan és télelem nélküli lephetünk néppünk elé — mondja a kiáltvány — abban a tudatban, hogy nem áldoztunk lelki nemzeti érdekeket népszerűség-hajszából. Eljárásunk megítélését nyugodt lélekkel bizzuk a cseh népre és a jövőre.

A kiáltvánnyal egyidejűleg közzétettek egy tervezet is amely az egyetemi konferenciákon az érdelemes tárgyalások alapjául szolgál. A tervezetben az a rendelkezés van, hogy Csehországban a bíróságoknál és tartományi hatóságoknál, hivataloknál és intézeteknél mind a két nyelvi egyaránt alkalmazandó egy a külső, mint a belső szolgálatban. Morvaország és Szilézia számára ugyanigy tervezik a tartományi nyelvek egyenjogúságának érvényesítését.

HIREK

Budapest, március 21.

— **BUDAPESTI NAPLO.** Március 15-ikén új előfizetés nyílt a Budapesti Naplora. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatásuk a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Lapunk legközelebbi száma hétfőn délelőtt jelenik meg.**

— **Személyi hír.** *Felov-Schlatau* Pál német császári tőkonzu: többheti távollét után Budapestre visszatért s a képviselővel megbízott gróf *Syrbach-Harff* Vilmos követési titkár elítávozik Budapestről s közelebbi kíségető szolgálatra a londoni nagykövetséghez megy.

— **A király a bécsi műcsarnokban.** Bécsből táviratozzák: Ma délelőtt nyitotta meg a király a Künstlerhaus 30-ik évi kiállítását. A király fogadására megértek *Lajos Viktor, Lipót Salvator* és *Ferenc Salvator* főhercegek, a legfőbb udvari méltóságok, a diplomáciai testület, a tőbornoki kar s a hatóságok képviselői. *Streit* építészeti tanácsos üdvözlő beszédére azt válaszolta a király, hogy örömmel jött a kiállításra. Azután bemutatják a királynak a bizottság tagjait, mire ő felsége rövid ceretel tartott a főhercegekkel, majd megszólította a nagyköveteket és a többi előkelőségeket nagy részét. Azután megnézte a kiállítást.

— **Kinevezés.** A király *Schulek* Frigyes műépítész és az országos mintarajziskola és rajztanárképző rendes tanárát: a budapesti József-Műegyetemen a középkeri műépítési tanácsk nyilvános rendes tanárává a szabályszerű illetményekkel kinevezte.

— **Deák Ferenc emlékezete.** Tudvalelőleg *Wlassics* Tibor kezdeményezésére és vezetése mellett nagyarányú mozgalom indult meg az egyetemi i. juság körében *Deák* Ferenc százéves születése évfordulójának megünneplése céljából. Az ünnep előkészületeinek és rendezésének loganatosítása és annak mennél szelebb körben való terjesztése céljából több száz tagból álló nagybizottság is alakult. A bizottság most elhatározta, hogy az egyetemi tanácshoz kérvényt fog intézni a céltól, hogy az ünnep védőségét és vezetését magára vállalja, egyben pedig az összes ifjusági egyesületek elnökeit legközelebb meghívja egy közös értekezletre amelyen egy a már részleteiben is kidolgozott ünnepi-tervezetet fognak benyújtani. Az értekezlet a jövő hét folyamán október 11-én megtartatik. A bizottság tagjai nap-nap után szaporodnak s külfönsen a vidékről az ifjuság nagy számban csatlakozik e mozgalomhoz.

— **Bülow üdvözlése.** Abból az alkalomból, hogy gróf *Bülow* német cancellár a birodalmi gyűlésen, *Hasse* birodalmi képviselő tamadásával szemben, oly loyálisan megvédte Magyarországot, az egyetemi ifjuság a következő távirattal üdvözölte a cancellárt: Hatalmas szavai boldog visszhangjaként fogadják kegyelmességére a magyar haza egyetemi ifjuságának lelkes üdvözlését.

— **Vézi József előadása.** A *Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesületében* ma este *Vézi József* országgyűlési képviselő *Kereskedelem a kultúra szolgálatában* címmel szabad előadást tartott. A nemes előadást szolgáló egyesület: Andrássy-uti körhelyiségében díszes közönség jelent meg az előadás meghallgatására, a díszterem zsu'o'iság tele volt, az eső sorokban bölgyek foglaltak helyet. *Vézi József* az egyetemet érdemes elnöke, *Zerkovitz* Emil magvas tartalma beszédben üdvözölte, változta a kereskedelmi alkalmazottak hazafias törekvéseit és megköszönte a törekvéseknek a sajtó részéről való méltányolását. Szabad előadása keretében *Vézi József* megvitatotta a kereskedelem és a kultúra fejlődésének közös útját, megkapó példákkal illusztrálta a kereskedelem kultúraterjesztő hatását. Érdekes párhuzamot vont ezután a kereskedelem és az irodalom között kimutatta hogy funkcióik közösek, a kereskedelem az anyagi termelés árúit az irodalom pedig a szellemi termelés produktumait hozza forgalomba. Az ötletekkel teli, közvetlen előadásnak nagy hatása volt. A közönség gyakori jelét adta tetszésének, s az előadás után elragadtatással tapsolt *Vézi József*nek. A szép esztétikumultság tejezte be.

— **A király és az erdélyi szászok.** A *Siebenbürgisch Deutsches Tageblatt* az írja, hogy a király a március 16-án megtartott udvari ebéd alkalmával hosszabb megszólítással tüntette ki *Poldner* Ferencot a köhalmi kerület országgyűlési képviselőjét. A király kiemelte a mostani néhez politikai helyzetet és azt a reményét fejezte ki, hogy remekőrá javulás áll be. Azután megemlítette, hogy kellemetlenül meglepődve értesült arról, hogy erdélyi szászok közt is kezd lábra kaptai az Amerikába való kivándorlás. *Poldner* erre így válaszolt:

— Sajnos, de való, hogy ósdát jobb sorsuk van; a kivándorók azonban sok pénzt küdenek haza templomra és iskolára is; a nép magyaráz a földet bíró rész itthon marad, hogy mint századokon át tette, most is híven teljesítse a trón és a haza iránt való kötelességeit.

— **A király erre így válaszolt:**

— Est tudom és szivemből örvendek, hogy ennek megerősítését ismét hallom. A szászokban mindenkor megbizhatok

— **Bittó István emlékezete.** *Bittó* István volt miniszterelnök lekiüdvéért ma délelőtt ünnepi gyászistentislet volt a Ferenc-rendiek belvárosi templomában. A löszentélyben állott a *Bittó* család cimereivel és delvzaki növényekkel díszített ravatal. A feketével bevont padokban ültek a gyászoló család tagjai továbbá *Rohonczy* György altábornagy tőparancsnok, *Bes eney* Ferenc tábornok, több lörend és képviselő, valamint *Imvdy* Kálmán m kir udvari tanácsos, vezetésű a Kisbirtokosok Országos Országos Főidőhitelezete igazgatóságának és tisztikarának tagjai. Az ünnepi rekviumni a rendház összes tagjai közreműködtek.

— **T sztelgés.** A Szamaritanus Egyetel elnöksége *Wenckheim* Frigyesné gróné vezetése mellett ma tsztelgelt *Vaszary* Kolos b. boros hercegprinsá, s átadta az egyesület évkönyvének egy díszbeborított példánát. A hercegprins a kiüdvözték igen kegyesen fogadta, s biztosította annak tagjait arról, hogy az egyesület áldásos működését mindenkor nagy rokonszenvvel kíséri.

— **Tavaszi.** Az asztronómia szerint — megint — eljött a szép tavasz, — amikor már nem havar, — és csak arany napsugár ragyog. — Minden zsege dalnok valami ismeretlenről gagyog, — valami szépről, — az égi kékről —; énekel a megijodott földről — és hogy újra mondjam, az égi kékről és földről. — Szerencsétőségünkben megjelent — tavaszi pódéma egy regemont. — Volt a költők között olyan tavasz, — ki versének nem adta azt a címet, hogy *tavasz*, — hanem például: „Élmet a tel”, — vagy: „kion a mezőn ibolya kél”, szóval ehhez hasonló volt vagy hetven, — de a legtöbb, mégis oly szeméremelen — volt, hogy nem szegyele — ezt a címet adni: „Tavasz”, vagy „Tavasz kelte”. Azonkívül egy hírt — láttam, mit a könyvomasos írt, — hogy a nyári színházakat, — melyeket eddig lakat — őrzött, a városi bizottság sorba megvágájá, — vajjon a nyári esőt, szelet és vihart majd megajlja. — A kávéházakban ott látnak már okot, — a tollas kapapu, könnyed, nyári színdarabokot, — kik gyönyörködnek trájdi minket előelő já ékokkal, módorokkal, — még pedig okkal. — Most pedig jön a java: — hogy március hava — csakhamar véget ér, — mily jó lesz majd a június, kedves ledér — élet kion a budai korszakban, hol hűvösebb a nap — és több a hab — a sörön — mint Pesten, hol most e makánam a fejemet töröm.

— **Mulatás.** A budapesti építőiparosok segélyegylete javára március 20-án a terevarosi kaszinó összes helyiségeiben zárkőri táncsét rendez.

— **Frigyes főherceg új főudvarmestere.** A király báró Kots Vince altábornagyot, Frigyes főherceg főudvarmesterét saját kérelmére nyugalmába helyezte és neki az I. osztályú vakonora rendet adományozta. Frigyes főherceg főudvarmesteréről gróf *Bigot de St. Quentin* ezredes, a 7. dicső zászlócsap parancsnokát nevezte ki ő felsége és egyúttal a titkos tanácsosi méltóságot is adományozta neki.

— **Az új budapesti városi parancsnok.** A hadsereg rendeleti közlönye ma jelenti, hogy a király *Rohozney György* altábornagy budapesti városi parancsnokot saját kérelmére nyugalmába helyezte. Utódául ő felsége nagysurányi *Surányi Ferenc* vezérőrnagyot nevezte ki.

— **György király manifesztuma.** Nürnbergből táviratozva tudósítók: A *Fränkischer Courier* állítólag megbízható helyről vett értesülések alapján közli, hogy *György* király manifesztuma eredetileg sokkal enyhébb hangú volt, s a király csak az utolsó pillanatban változtatott kiáltványán, amikor *Vilmos* császár látogatása meg volt állapítva. A király-nak féltelen manifesztuma válasz akart lenni a trónörökösnek amaz eljárására, hogy a király akaratát ellenére nyilvánosságra hozta a válság kimondó ítéletét. Hír szerint *György* király végrendeletéhez függőket csatolt, amelyben fiának lelkére kóti, hogy ha trónra kerül, atyjának szellemében kormányozzon és osekedik. Ugyanez a lap közli azt is, hogy *Lujza* hercegnő a leghatározottabban tagadja, hogy *Girona* való viszonyban kívül mást is szemére lehetne vetni.

— **Szülői értekezlet.** A m. kir. tanárképző-intézet gyakorló jogmúzeumában megtartották az anyaira bevált második szülői értekezletet. Dr. *Staub* Mór német tanár, királyi tanácsos érkezett a kérdéssel: Milyen támogathatja a szülői ház az iskola természetrajzi oktatását?

Röviden válaszol az előadó azt a nagyszerű mozgalmat, amit 1901. óta a német természettudományi tanárok a biológiában az iskolában kimerítőbb és tárgy terjedelmében való művelésre érdekében megindítottak. Midőn az előadó annak idején a tanári pályára lépett, föltette magában, hogy a reá bízott ijtuságot ugyanazon a módon fogja a természet ismeretében beavatni, amint őt tanuló korában abba bevezették és reformtervezéseinek első következménye az volt, hogy a tankönyvet mellőzte és helyébe a szemléltetést léptette. Nem a könyv, hanem a tanár legyen az élő kapcsol az élő természet és a fiú között. Az érdeklődés az élő természet iránt korán fejlődött ki az emberben és éve maradt benne. Ezt még az ósnepekről is tudjuk. A természettel való foglalkozás művelti az értelmet és a kedélyt. A megszemléltetés, és ezt az előadó saját tapasztalataiból megerősítheti, nem könnyű munka, de a szülők ebben hatalmas támogatást adhatnak az iskola munkáját, ha korán gyakorolják gyermekeiknél a szemléltetést.

Az előadó természetrajzi oktatásának alapjául a biológiát vette és a középiskolai tanárképző intézet gyakorló jogmúzeumában az első magyar intézet, amelyben a természetrajznak ezt az egyedül jónak és elszerűnek bizonyult módszerét alkalmazták. Befejtésül az előadó utasításokat a szülőknek, hogy miként alkalmazhatják ők is az általa követett inductív módszert és bemutat néhány irodalmi munkát, melyekben a szülők a módszert illetőleg bővebb tájékoztatást nyerhetnek.

Az előadást a nagy számban megjelent szülők érdeklődéssel és tetszéssel hallgatták. Egy szülő közönetelt mondot az utmutatásért, többen pedig érdekes kérdéseket vetettek fel, így azt a kérdést, hogyan kellene leszoktatni a gyermekeket viviszekációs hajlamaikról, azután, hogy a gyermekek a konyhában is megforduljanak, mert ott igen sok érdekes természetrajzi momentumot figyelhetnek meg, hogy a gyermekek minél többször legyenek a szabad természetben és ott gyakorlatilag is tanuljanak stb. *Badies* Ferenc kir. tanácsos igazgató megjegyezte, hogy az alsóbb osztályok tanulói minden héten egyszer nagyobb kirándulást tesznek és ilyen alkalommal rendszerint gyakorlati oktatást nyernek a természetrajzból, a nagyobbak pedig minden estendőben hosszabb gyakorlati kirándulásban vesznek részt.

— **Eljegyzés.** A fővárosban előzően ismert s kitűnő hírnevek örvendő, legelőkelőbb szabóégy tulajdonosának, *Deutsch* F. Károlynak családjában szép családi ünnepély folyt le tegnap. *Deutsch* E. Károlynak kiváló műveltségű, bájos leányát, *Olga* kisasszonyt eljegyezte *Kudella* Jakab ismeri fővárosi építész. Az örvendő család eseményi alkalmából sokan elhalmozták szerencsevánataikkal a család.

— **A III. kerületi munkásszínű ünnep.** A fővárosi harmadik kerületi Munkás-Kaszinó, ma este márciusi emlékünnepe tartott. Az ünnepélyen a kerület munkásai, nagyszámú hölgy s a testvér-egyesületek kiküldöttei nagyszámban jelentek meg. Az ünnepélyt *Frühzeitig* László, lelkes és magvas megnyitója vezette be, mely után *Bankó* Lajos gyújtón szavallta a Talpra Magyart, *Goda* Géza emlékbeszéde után *Köncés* Dávid a Kaszinó lelkes elnöke tartalmas beszédben köszöntö meg a munkásoknak megjelenésüket. Az ünnepélyt kedélyes társas vacsora követte, melyet dr. *Talay* Adolfné, a kerület minden humanus akciójának lelkes vezetője rendezett.

— **Affér a Götterhalte miatt.** A Magyarország e hét elején a pécsi honvédhadapród-iskola egy növendékének levél közzölte, melyben a fiatal katonanövendék azt panasolja el, hogy március 15-én a Götterhaltét énekeltek felük ístenisztelet után. Ezt a tudósítást másnap a *Független Magyarország* átvette és ezzel a kommentárral kísérete: „Ki volt az a szemérmelen parancsnok, aki a Himnusz helyett elég aljas volt, a Götterhalte éneklését elrendelni? E kommentár miatt a lap felelős szerkesztője, *Dienes* Márton ma provokáltatta *Sorsich* Béla honvéd-örnagy, a pécsi hadapród-iskola parancsnoka, *Weber* Alfréd örnagy és *Keill* Elemér százados által, *Dienes* Papp Zoltán országgyűlési képviselőt és *Seres* László hírlapíró bízta meg az ügy elintézésével. A megbízottak ma délután jöttek össze. Miután *Dienes* megbízottai felülnek az elégtételadásra való feltételek készségét kijelentették, *Sorsich* örnagy megbízottai az elégtételadás módjainak megállapítása előtt kinyilatkoztatták, hogy a parancsnokságnak a Götterhalte éneklésére vonatkozó intézkedése nem *Sorsich* örnagy személyes tényén, hanem szabályzatán alapul, mely szerint a honvédhadapródiskolákban egyik vasárnap a Götterhalte, másik vasárnap a Hofer-féle magyar király-himnusz éneklendő s március 15-én véletlenül volt épp a Götterhalte soron. Erre *Dienes* megbízottai viszont kijelentették, hogy *Dienes* a lapnyilatkozatot politikai szempontból fenntartja ugyan, de a tényállás ilyen ismerete után a sértő kifejezés nem vonatkozik *Sorsich* örnagra s *Dienes* a kifejezést az örnagra vonatkozólag meg sem történtek tekintni. *Sorsich* örnagy megbízottai e kijelentésben az elégteltelt megtalálták s ezzel az ügy mindkét félre nézve befejezettek jelezték ki.

— **Jövendő.** Változatos, érdekes és gazdag tartalmu a *Jövendő* negyedik száma. *Bródy* Sándor magas nivóju heti revüjének holnap megjelenő füzetét ezeket a cikkeket tartalmazza:

Kossuth, *Beszélgetés* *Wlassics* Gyulával, A. Z. Az új magyar helyesírás. A német kacérkövi, A kocsizetű, Az obstrukció, Uj keresztsháboru. *Gárdonyi*: Gyermekkori emléimék, *Mallekovits* Sándor: A cukor jövendje, *Pekár* Gyula: Szerelmi törvényesékek, dr. *Blaskovich* Sándor: A szocializmus ma, Uj költők, *Ambrus* Zoltán: Külföldi regényírók. *Bródy* Sándor: *Pesti* Dekameron, *Ujházy*: Régi nagy színészekről, *Braun* Sándor: Egy kereskedő naplója, *Urnok* a szépségségről. *Ábrányi* Emil: Onkritika, *Erdős* Renée: Egy lány élete, *Tolstoj*: Háboru s béke, Természettudomány, A forradalom, Az országgyűlés, A szerkesztő közlései.

Az új helyesírásról *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter, a *Jövendő* közlése szerint, így nyilatkozott:

— Nagy gondot fordítottam erre a kérdésre. A szakemberek elmondhatják, hogy hányszor szaklattam őket és hányszor iparkodtam a legjobbat a különféle vélemények közül kiválasztani. Azt hiszem, hogy a helyes közöpeten járok. Egyik irányban sem estem túlzásba. Az idegen szavak írásmódjában fölállított alapelvek mindenkit meggyőzhetnek hogy a szélsőségek távolosnak rendezeték. Talán hozzájárulnak az eszmék tisztázásához, ha önmek elmondom, mik erre nézve a felállított szabályok, mert sokan még nem is olvasták el, többen pedig félreértették. Az idegen szóknek csak egy részét kell a magyaros kiejtés szerint írni, más részét azonban az idegen írásmód szerint.

Magyarosan kell írni azokat, amelyek a nép nyelvében is közhasználatuk, például eklezsia, prédikáció, kánikula, kolera, doktor, fináno; továbbá magyarosan kell írni azokat, melyek az irodalomban közhasználatuk, például akadémia, próza, irázis, muzeum, miniszter, kvóta, konzul, óda, fizika, filozófia. Ez utóbbiak közül a teljesen magyaros írástól csak azokban térünk el, amelyekben oh vagy x van, ezt a két idegen betűt megtartjuk, pl. technikus, monarchia, anar-chista, expedició és végre magyarosan kell írni a nem latin vagy görög betűkkel író népek nyelvéből való szavakat s a szláv és oláh szóknek eltérő betűjegyeit: pl. cár, számum, khán, vezír, szultán, zsvió, sztre-aszka, cine mintye stb. Ellenben az idegen írásmód szerint írjuk mindenekelőtt az idegen fogalmak, intézmények, szokások stb. nevet, pl. renaissance, cercele, high life, cinquecento, lady, déjeuner, fin de siècle stb.; továbbá idegen írásmód szerint írjuk a nem közkeletű, tudományos és egyéb műszavakat, pl. praetor, quaestor, circulus vitiosus, adagio, fortissimo stb.; továbbá az idegen írásmód szerint írjuk az idegenyelvűl idézeteket, szólásmódot, közmondást, pl. audiatu et altera pars, conditio sine qua non. Továbbá a most említett két csoportba tartozó görög szavakat latinosan írjuk de a o betű helyébe, mikor k-nek ejtjük k-t teszünk, pl. archoon, palaestra, anthologia, akropolis stb. Az idegen tulajdonnevekre is általában azt a szabályt állítjuk fel, hogy a latin betűkkel író népek tulajdonneveit meghagyjuk változtatlanul, egyéb népeket írjuk a kiejtés szerint. A görög nyelv írására állítottunk föl több utbaigazító szabályt. Két-három kérdésben megengedem a kétféle írásmódot is. Vannak kik ezt határozatlannak mondják. Nem így van. Nézze csak át a francia és német hivatalos helyesírás szabályzatát, mennyivel több kérdésben engednek ezek két írásmódot, mint a mi szabályzatunk. A francia helyesírás szabályokban hányszor olvashatjuk: „on tolérera.“ „on ne compta pas de laute.“ Ezt a néhány kérdést a

tanításra és az irodalomra kell bízni. Átmeneti nehézségeket ily reformban nem lehet elkerülni.

Az erőszak ily természetű kérdésekben többet árt, mint használ. Az erőszak még nem erf. A vakmerőség még nem határozottság. En nagy súlyt helyezek az egyöntetűségre, de kivétel nem tűrő szabályok alig léteznek. A szörszálbasogatásnak sem-milyen sem vagyok barátja. A helyesírásban sem. Az élet az átmeneti időben e néhány vagyla-gos kérdésben is majd megtalálja a helyes utat. En minden elfogultság és előítélet nélkül nyultam a kérdéshez és örvendek, hogy nagy-ban és egészben megelégedéssel fogadták a helyes-írás új rendjét. Csak azt óhajtom, hogy az új szabályzat minél többen az iskolán kívül is olvas-sák és tanulják meg. Hallomás és jelszavak hatása alatt ne itéljenek. Máris találkoztam tekintélyes ír-fakkal, kik a helyesírás szabályzatban olyant gán-csoláltak, ami nincs benne. Például azt mondták, hogy „Shakespeare“ helyett azt kell írni, hogy „Sekszipir“, „dejeuner“ helyett „dezsónó“, „technikus“ helyett „tekunikus“. Ez utóbbiról egyik lap is így emléke-zett meg. Eppen ellenkezője van a szabályzatban, mint az önmek előbb elmondtam. Azt hiszem, nyelv-ünk ügyének használtunk a rendelettel. A nyelv ma-gyarságát is szolgáljuk, mert a meg nem honosodott idegen szavakat is csak akkor tartjuk használhatók-nak, ha a forgalomra megfelelő magyar szavunk nincs. A helyesírás szabályzatot összekapcsoltam a nyelv-tisztítással is. Még csak azt óhajtom, hogy nyelv-ünk mondat szerkezetében is magyarosságra törekedjünk és a nyelv szellemét megromló idegenszerüségeket ki-küszöböljük.

— **A hamisított műkincsek.** Párisból táviratoz-zák: A Louvrebán Szemiramisz koronáját, amelynek va-lódsága iránt kétség merült föl, állandóan sok kíváncsi nézi. Amikor 1896-ban a műtárgyat a Louvre szamára megvették, a Novoje Vremjában egy *Veszolovszki* nevű orosz tudós cikket írt arról, hogy az állítólagos emlék egy orosz gyárból került ki. Egy német archeológus kétségbevitte a korona eredetiségét.

— **Házasság.** *Brachfeld* Emil igazgató április 5-ikén félkéttkor esküszik örök házast a dohány-utcai izraelita templomban *Özveg* *Baumann* Jakabné főbírbirtokos nőleányának, Alceának.

Dr. *Felner* Tivadar kiváló budapesti ügyvéd leánya, *Iona*, jegyet váltott *Szende* Károlylyal.

Marsik Ilona kisasszonyt eljegyezte *Mészöly* László.

— **A párbaj ellen.** *Bécs*ből táviratozzák: A párbajellenes liga végrehajtó-bizottsága ma délután ülést tartott, hogy állást foglaljon a hadügyminiszter ismeretes rendeletével szemben. Az ülésen az urakháza és a képviselőház több tagja megjelent. A szóknek hangsúlyozták, hogy a hadügyminiszter rendelete annál sajnálatosabb, mert ellentétben áll azzal a nyilatkozattal, amelyet *Welsersheimb* honvédelmi-miniszter a katonai javaslatok tárgyalásán kap-csán a párbajról s a párbajellenes ligáról tett. A gyű-lésen elhatározták, hogy a centrum interpelláció fog intézni a kormányhoz s ettől függetlenül felhívja a ligának képviselő tagjait, hogy szintén interpellálják meg a kormányt a hadügyminiszter bizalmas rende-lete miatt. A liga kedden újból áll tart s egy nyi-latkozatot fog szerkeszteni, amelyet felragasztott után fog nyilvánosságra hozni.

— **Hallózás.** *Dittmann* Antal rajztanár, aki a székesfővárost 37 évig szolgálta s az ágostai evang. iskolánál is tanította a rajzot, tegnap 72 éves korában meghalt. Halálát özvegye és leánya gyászolja. A tem-elet vasárnap délután lesz. A megboldogult tanít-ványai közül nem egy emelkedett művészi fokra, így *Koskól* Jenő, *Lechner* Odön, *Lechner* Gyula és mások. *Marosjárj* *Kosnyay* Lajos földbirtokos meghalt Szabadszálláson. — *Stekler* Sámuel, a bajai izraelita isko-lák igazgatója 72 éves korában meghalt.

— **Az új osztrádi plébános.** *Porubsky* József plébános pápai kamarás ma délután Csongrádra ér-kezett, hogy parókáját elfoglalja. A község előjáró-ságának küldöttsége Félégyházáig eléje ment. *Csong-rádon* a pályaudvaron nagy közönség várta az új plé-bánost és lovasbandérium és beláthatatlan hosszú kocsisor kísérete az új plébániára. A beigtatás napja még nincs meghatározva. A beigtatást gróf *Csáky* Károly püspök fogja végezni.

— **Husvét Rómában és Konstantinápolyban.** Említettük már, hogy április elején egy-egy kiránduló társaság indul Olaszországba és Konstantinápolyba. Husvétkor a kirándulók ezrei szállják meg a déli és keleti országok szebb pontjait és az a kalmi látványos-ságok mellett igen érdekes a nemzetközi forgalom hullámzását szemlélni. Az utazást rendező *Államvasutak Menetjegyirodája* (Vigadó-ter 1.) most arról értesít ben-nünket, hogy a résztvevők számát, az előre lefoglalt szobák arányában, korlátozni kénytelen és így ajánla-tos, hogy azok, akik még a kirándulókhoz akarnak csatlakozni, mielőbb — lehetőleg azonnal — jelenték be résztvételüket. A konstantinápolyi utra, ahová április 4-én indulnak, március 28-ig, az olaszor-szági kirándulásra, amely április 9-én kezdődik, e hó végéig lehet jelentkezni.

— **Garázda suhanok.** Ma este 7 óra tájban — mint a rendőri sajtóiroda közli — egy 150–200 fónyi tömeg, amely iparosságokból és suhanokból állott, a kerepsi-uton kifelé haladva beveto a kerepsi-ut 30. számú ház első emeletén lévő *Agulár* Ignác-féle cipészület egyik ablakát és *Brettschneider* Zsigmond

kerepesi-ut 32. szám alatt lévő cipészüzletének egyik kirekattalját. Agulár kára 60, Bretschneideré pedig 350 korona.

— **Tolvaj községi képviselő.** Nincs két hete, hogy elfogtak Székúdváron egy 18 tagból álló veszedelmes tolvajbandát, s tegnap megint 12 embert kísértek onnan a kisenői járásbíróóság börtönébe. A hurokra került legujabb bandának vezetője a székúdvári képviselőtestületnek tagja, Major Vazul, kit társai segítettek a községi magisztrátusba. Az újabban felfedezett banda, eltérőleg az előbbiektől, nem gabonapalásokkal foglalkozott, hanem akármiylen értéktárgyakat lopott.

— **Husvétli utazások Olaszországba.** Róma-Nápoly-Capri-Sorrento-Pompei-Vesuv, másrészt Velence-Milánó-Gemánó a Riviera, S. Remo-Mentone-Monte-Cario-Nizza stb. városokba vezető Propper N. János igazgató utazási irodája (Budapest, Főherceg Sándor-utca 30. B.) az eddigelő jelentkezett kirándulókat indulás mindkét irányban az évi április 5-én Budapestről (központi pályaudvar) lesz. Az Anconán át Rómába utazók egy napot, a Piumén át Velencébe utazók két teljes napot töltenek Piumében. A legelőkelőbb családok jelentkeztek az alkalommalis Popper igazgató irodájában, ez kézzel fogható jele minden ízében magyar intézmény népszerűségének, melyet az utazás kényelme, kitűnő szállodák, minden igénynek megfelelő ellátás és a valóban szakzerű vezetés nödített meg Popper igazgató irodája részére.

— **Cirkusz Sídoli Cézár.** Sídoli Cézár, aki társulatával az előrangyak között szerepel, mint értesülünk, majus elejétől kezdve az állatkerti cirkuszban kezdi meg előadásai sorozatát. Sídoli igazgató társulata állítólag 200 személyből áll, lovainak száma 123, melyek a legjobb és legujabb iskola szerint vannak idomítva. Sídoli jelenleg olaszországi körútján tartózkodik Milano, Turin, Genna, Florenc, Nápoly, Palermo, Róma városokban általában közkedveltségnek örvendő. Pietro Salamon ur, a cirkusz régi üzletvezetője jelenleg Budapesten időzik, hogy a szükséges előmunkálatokat megtegye.

— **A Zoltán-féle csukamafolya** tépereje nagy, könnyen emészthető, kellemetlen szaga, ize nincs. Úvege 2 korona Zoltán gyógyszerárban Budapest, Szabadságtér.

(x) **Hőigényképek** a legujabb módszer szerint, gyönyörű kivitelben csakis Mertens és társánál, Erzsébet-tér 7.

(x) **Használjon Kerpel** kézifinomító folyadékot. A kezét 3 nap alatt bár-onysimává és hófehérré teszi. 1 üveg 90 fillér, 4 üveg rendelésnél iranko. Kerpel gyógyár. Budapest, Lipót-kört 23.

Az egyetemi ifjuság tüntetése.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, március 21.

A márciusi tavaszi levegőt a tegnapi tüntetés forrongóvá tette. Városszerete csak az utcai csatározásokról beszéltek s mindenki kíváncsian várta, hogy mit hoz a ma. Mert előrelátható volt, hogy az egyetemi ifjuság ma sem marad télen és újra küzdelembe lép sérelmei orvoslásáért.

A belváros utcáin már kora reggel láthatók voltak, diáksipkájukra fekete gyászokardát tűztek s az egyetem aulájában vitáltak meg az elmúlt eseményeket. A tanárok hiába jöttek előadásra, a tudományegyetemen, a technikum is üresek voltak a termék ott nyugsgótt, zajgott a folyósókon, az aulában, a kertben a deakserg.

Egyszerre csak hírt hozták, hogy a tegnapi tüntetésnek halottai is vannak: Goldner Emil technikus és Verbovszky Béla bölcsészeti hallgató a kórházban meghaltak.

Óriási izgatottság vett erre erőt az ifjakon, rögtön kibújték az egyetemre és miúgytemre a gyászlobogót.

— Meghalt egy kislány is, akit eltiportak a rendőrlovak! — kiáltotta egy új hirhozó.

— Gyilkosok! — hallatszott mindenfelől s a zaj olyan mérvet emelt, hogy előadásról egyáltalában szó sem lehetett. Ekkor hársány eljénzugás hangzott fel. Kocsin az egyetemre érkeztek Nessi Pál, Lovász Márton és Ráth Endre képviselők.

— A parlament elé! Beszélni kell a miniszterelnökkel! — hangzott a jelszó. Gyászlobogókat kerítettek s mintegy nyolcszáz diák zárt négyes sorokban, elől a képviselőkkel minden zaj nélkül az Egyetem. — Koronaherceg- és Bécsi-utcán, Erzsébet-téren és Bálvány utcán át a parlament elé vonult, ott karret alkotva, felállott s Nessi Pál és Hoffmann Ottó egyetemi hallgató vezetésével egy husz tagból álló deputációt küldött ki, hogy a miniszterelnökkel beszéljenek.

(A miniszterelnök előtt.)

Szell Kálmán miniszterelnök rögtön fogadta a küldötteket. Az egyetemi ifjuság nevében Hoffmann Ottó a következőket mondotta:

Azért jöttek el, — ugymond, — hogy az ifjuság tegnap elkövetett jogtalan sérelméért elégtételt kérjenek. Kéri a miniszterelnököt, hogy a fölzagott

lelkialapban lévő ifjuságot erélyes intézkedéseivel nyugtassa meg. A keserűség és szenvedély izzó tüze annyira elfogja az egész ifjuság kobéit, hogy méltó szavakat nem találnak a rajtuk ejtett sérelem ecseletésére. Egyszerűen előadja a történet dolgokat. A rendőrség és az ifjuság között az összetűzésre az szolgálattal alkalmat, hogy a rendőrség a tömeget brutálisan akarta fölszítani. Ott fölkérte a rendőrség vezetője, hogy hívja föl társait a szétoszlásra. De ő azonban felelt, hogy ez teljesen lehetetlen, mire a rendőrség kivont karddal és löpőkattal oszlatja föl a tömeget. Erismeri, hogy az ifju tüz, a lelkesedés hatása alatt olyan kitérészt is használtak, amey a rendőrségnek nem kellemes, de ez őket olyan brutális magatartásra és arra, hogy valóságos attackban rohanjanak az utca népre, föl nem jogosítja. Isten látja lelkünket és a nemes eszmékért hevült szívünket, mondotta az ifjuság szónoka, becsületzavunkra kijelentjük mi, kik kint levő társaink ezrei és ezrei képviseléseiben jelentünk meg itt, hogy részünről semmi sem történt, ami a közrend és közösen megzavarására vezetett volna. Nekünk a rendőrség egyenes utasításteri támadásában volt részünk. Ez ellen kértünk mi orvoslást. Elpanaszolluk sérelmeinket nagyméltóságod előtt, kérjük, méltóztatassék intézkedni a rajtuk esett sérelem megtorlása végett. Együtt a jelentem nagyméltóságodnak, hogy egyik társunk a rendőrség brutálitása következtében éjjel, egy bölcsebszárutunk pedig ma reggel lehetle kilelték. (Nagy mozgás.)

(A miniszterelnök válasza.)

Hígyjék meg nekem, így kezdte meg válaszáat a miniszterelnök, hogy senki sem sajnálja jobban ezt a tegnapi incidenst, mint én. Hivatalos jelentések még nem felküsznek előttem. Nessi képviselő ur, aki közvetlen tapasztalás útján bír a dologról tudomással, mondott nekem egyetmást. Hogy még hivatalos jelentés nem nincsen, azon nincs mit csodálkozni, miután a a dolog a késő éjjeli órákig tartott és még jegyzőkönyvek vételnek föl és bizonyos tények hivatalos megállapítása szükséges. Mindenekelőtt, ami magát a dolgot illeti, én úgy vagyok értesülve, hogy önöknek meg lett engedve, hogy minden akadály és háborítás nélkül kegyeletes érzésük lerovása végett kivonulhassanak a kerepesi temetőbe. Visszajövet azonban szét kellett önöknek oszolniok. A menet bevonat a Kerepesi-utra és már vége volt az ünnepnek amikor Hoffmann ur a kivezényelt parancsnok fölszóltotta, hogy hívja föl az ifjuságot a fölszálásra, Hoffmann ur nem azt mondta, a jelentést tevő kapitány szerint, hogy nem lehet az egyszerre megtenni, mert sokan vannak, hanem azt válaszolta, hogy ezt nem teszi meg, mert nem tartozik hatáskörébe. (Élénk ellentmondások.) Így van a jelentés téve. Ekkor azután hivatalból szólították föl a tömeget, hogy oszljék szét, az azonban szét nem oszlott, hanem szidalmakkal és pedíg igen erős szidalmakkal, kitékadásokkal és sértésekkel illette a rendőrséget, sőt mi több, a megzsidalmazott és megbántalmazott rendőrséget követi is megdobálták. Így szólt a jelentés. Most kezdődött azután a szétoszlás, a szétoszlás ténye úgy történt, amint az mindenkor történni szokott és ottan nem is történtenek sebesülések. (Közbeszólások: Kivont karddal!) Hiszen a tömeget szétoszlítani nem is lehetett összetétel kézzel. De hogy nem történt ott valamely erős összelüközés a Kerepesi-uton, mutatja az, hogy nem történt sebesülés. (Ellentmondások.) Azt természetesen senki sem tudhatja, hogy a rohanó tömeg kit gázol el, mert bizony ilyen előfordulhat. Ami azután történt, arról még tiszta képet nem nyertem; amiaz egyetem előtt történt, arról körülbelül annyit tudomásom van, hogy a rendőrséget is követkel és széndarabokkal fogadták. Hogy ottan kódbobálások történtek, az már egészen bizonyos, hiszen a rendőrök közül többen megsebesültek. Én készséggel elfogadtam önöket, hogy meghallgassam, mert az én ajtóm mindenkinek nyitva van és én bármikor, későn vagy korán, mindenkinek jogos panaszát meghallgatni kész vagyok. (Tetszés.) Hogy történte szabálytalanság a rendőrség részéről, az később fog konstataltni. Ha történt, megtorlás nélkül nem marad. Ha azonban nem történt szabálytalanság, hanem hogyha szabályosan, törvény szerűen jártak e, a törvény szerű eljárás meg kell védenem. Hát én arra szólitom föl önöket, lássák, én is voltam fiatal ember, én fiatal embernek nem veszem rossz néven, ha fölhevül a vére egy kislát. Tudom, mi az a fiatalág, az is megtörténhetik, hogy eragadja a heve, az indulata. Amde megvannak a törvényes határok; azokat meg kell tartani, azokon túllépni nem szabad. Már pedig tegnap a határokat nem tartották be. (Közbeszólások: Rosszul informáltak a miniszterelnök urat)

A kegyeletes tényről és ünnepéről, amelyet önök rendeztek, nem kell szólanom, jól tudják, hogy én nem ellenzem; senki sem akadályt nem gördített önök elé, ha fölvonulásokat rendeznek s azt kellőképpen bejelentik, azt nem akadályozzák meg. De a rend föntartásáért a rendőrség felelős és ha önök valami olyat tesznek, aminek következménye, esetleg akarunk ellenére is, a közrendre veszélyes, azt a rendőrségnek elnénie nem lehet. Az utca sem

egyiké, sem másiké, sem harmadiké, az utca a nagy közönségé, azt elfoglalni nem lehet és ott terrorizmust csinálni nem lehet. Ebhez önöknek sincs joguk. S azt is belátják, hogy ahhoz sincs joguk, hogy erőszakkal követeljék, hol tűzzék ki és hol ne tűzzék ki a zászlót. Én tisztelem mindenkinek a jogát, de viszont tisztelni kell mindenkinek a hatóság és így a rendőrségnek is a jogait, a maguk szférájában; tisztelniük kell azokat önöknek is. Hanem az már föltöttebb lehetetlenség, hogy anarkiát engedjen a rendőrség az utcán, mert ha olyan sajnos dolgok következnek be, amiket ugyan senki sem szándékol, de amik maguktól bekövetkeznek, akkor a felelősség bizony nagyon-nagyon megoszlik és terhel azokat, akik kezdeményezők. (Mozgás.) Amint éresemre esett a tegnapi sajnálatos eset, közvetlen tudomást igyekeztem szereznem; s én lehetőleg mindig azon vagyok, hogy baj az ilyenből ne keletkezzék. És hogy mégis sajnálatos baj lett a dologból, hát az a megakadt utcai forgalomnak a következménye volt. A rendőrségnek mindennemű utcai zavargást és rendbontást megakadályozni kötelessége. Hogy hogy történt most már az egész, azt a jelentések ki fogják deríteni és ahhoz képest fognak az intézkedések megtétni. (Mozgás.) Ez az, amit önöknek ezidőszent mondhatok. Legyenek, tisztelt barátaim, békében és nyugodtan, ne csináljanak zavarokat; az nem föladatuk önöknek. Menjenek szépen, nyugodtan foglalatosságuk után, éljenek a maguk hivatásának. En a vizsgálat eredményéhez képest intézkedni fogok. (Helyeslés és tetszés.)

A miniszterelnök válasza után Melha Tibor műegyetemi hallgató szólat fel:

Kegyelmes uram! Én, aki abból a testületből való vagyok, amelynek két tagja életét vesztette, a technikus-ifjuság köréből, börtörököm elmondani, hogy az ifjuság a rendőri brutálitás áldozata. Tegnap meg nem voltunk fölháborodva és nyugodtan viselkedtünk volna, ha a rendőrség brutálitása közbe nem lép. Hiszen most, amikor teljesen föl vagyunk háborodva mégis nyugodtan jöttünk ide. (Zaj.)

Nessi Pál képviselő közbeszólt:

— Csak egy ember beszéljen.

A technikusok szónoka erre így szólt:

— Nem vállalhatunk felelősséget azért, hogy a tömeg mit fog tenni, ha most ezt a tömeg nem nyugtató választ tudomására adjuk. Két halottunk van, akiket szerettek, akiket tiszteltek és akikről tudják, hogy most nemzeti eszméért küzde vesztették életüket.

Szell Kálmán miniszterelnök erre ezt válaszolta:

— Mást nem ígérhetek, mint azt, hogy a vizsgálatot meg fogom tartani, egyéb választ nem adhatok. Jóakarattal, jóindulattal fogadtam önöket. (Igaz! Ugy van!) Ha nem volnék önök iránt ily jóindulattal, akkor nem is fogadtam volna önöket. Atyailag jó tanácsot adtam önöknek. Ha történte szabálytalanság, meg fogom torolni, természetesen, de előbb a dolgokat konstatalni kell. Sokkal rosszabb teszük a helyzetet minden tekintetben és ezt az önök érdekében is mondom, hogyha bele nem nyugodnak ebbe, hanem zavargásokat okoznak. Elfogadtam önöket és azt a választ adtam, amit alkotmányos miniszter adhat.

(Izgalmas szóváltások.)

Ezután a küldöttség egy tagja így szólt:

— Tiszteséges, becsületes meggyözdésem szerint a botrány okozója Schmidt rendőrfelügyelő volt.

— Akit önök megdobáltak? — kérdi a miniszterelnök.

— Azt mondta: faknyosok, gazemberek! Kibuztak az aulából, — panaszkodott a szónok.

— Hát önök nem szidalmazták? — kérdi a miniszterelnök.

— Én nem.

— Azt meghiszem, de a rendőrséget szidalmazták, követ dobáltak. Én más választ nem adhatok, mint amilyent adtam, azt tudniillik, hogy ha szabálytalanság történt, az meg fog törtétni. Nyugodt gondolkodásu ember többe nem kívánhat. En önöket jóakarattal és jóindulattal fogadtam és kérem, fogadják meg atyai tanácsomat. Legyenek megnyugodva aziránt, hogy ha történte visszaélések, azok megtorlása nélkül maradni nem fognak. Csak rosszabbá teszük a helyzetet ha ebbe bele nem nyugszanak. (Mozgás.) Ez esetben mindentér önöket fogja terhelni a felelősség. Alkotmányos miniszter más választ nem adhat. Kérem, nyugodjanak meg ebben.

Most közbeszólt Kossuth Ferenc:

— Végtelen sajnálatos volna, — mondotta, — ha az ország fiatalága békeésgeszen nem nyilváníthatja meggyözdését. Ez rendőrállam lenne. Csak örülhetnének annak, hogy az ifjuság meggyözdését nyilvánítja, és sirhatának, ha nem úgy lenne.

Szell Kálmán: Ez úgy van. De a rendet az ifjuság sem sértheti meg.

— Mi nem sérítettük meg! — kiáltották az ifjak.

A miniszterelnök nyugalomra intette az ifjuságot.

— Két társunk, — kiáltotta az egyik ifju — meghalt, barátaink voltak, szerettük őket, hogy lehessünk nyugodtak?

— Ha *Rudnay* nem adja be a lemondását, a forradalom következik! — szölt *Lengyel* Zoltán.

— Kikérem és nem tűröm ezt a hangot, — felelte ingerülten a miniszterelnök. — Ön Magyarország miniszterelnökének a szobájában van, az ifjúság küldöttei előtt s ha ebben a tónusban beszél, egyszerűen hátra fordítok önnek.

— Nekem az egészen mindegy! — felelt *Lengyel*. — Én meggyőződésem szerint cselekszem.

A miniszterelnök ezután ismét az ifjakhoz fordult, lecsillapítani igyekezvén őket. Az ifjak azonban elkeseredetten követeltek elégtételt tovább is, mert ugymond az egyik, ez a válasz nem csönnesítheti le az ifjúságot. Széll e szavakkal bucsuzott el a küldöttségtől:

— Nem vitakozni jöttünk össze. Én a törvény értelmében fogok eljárni.

Ezzel a belső terebbe vonult.

(Az utcán.)

A parlament előtt ezalatt az ifjúság nyugodtan várta az eredményt. Mikor a küldöttek megjelentek, *Hoffmann Ottó* harsány hangon jelentette:

Előadtuk panaszainkat, ugymond, a jog, a törvény és igazság leghivatottabb öregek, Széll Kálmán miniszterelnöknek. Azt válaszolta, hogy vizsgálatot indít s aztán méltó elégtételt fog adni. Énnyi a válasz, én egy szót se mondom többet, tegyetek, amit akartok! *Abog!* Le vele! ordították mindenfelől és füttyölés, rikoltozás töltötte be a percekig a levegőt.

Molnár Jenő képviselő nyugalomra intette az ifjakat, majd *Melha Tibor* műgyetemi hallgató elmesélte az ifjúságnak, hogy a miniszterelnök rendreutasította *Lengyel* Zoltán képviselőt, midőn ez kijelentette, hogy a következményekért nem vállal felelősséget.

— Menjünk vissza! Kérjünk elégtételt! A kormány mondjon le! — kiáltották haragosan, — majd nagynehezen lecsendesedtek s az egész menet, melyet rengeteg sok kíváncsi követte, a műgyetem elé vonult.

(A megcáolt halálhírek.)

A Múzeum-körúton megállott a menet. Nem tudtak megállapodni, hogy az egyetemre menjenek-e, de *Hoffmann Ottó* a műgyetem nagy udvarára vezette be az ifjakat. Hogy mindenféle csövesek ne vonulhasson be, a kis kapun vonult be a diákság s csaknem háromnegyed óra hosszat tartott, míg mind bemehetnek. A kémiai laboratórium előtt állottak fel.

Itt *Kosvay Lajos* rektor s *Hoffmann Ottó* kihirdették, hogy a halott diákról szóló mesék nem bizonyíthatóak valónak s a sebesültek jól érzik magukat.

Dörgő ajánzással vették tudomásuk az örvendétes eseményt.

Több szónok nyugalomra intette az ifjúságot, mely elhatározta, hogy este hatkor a műgyetem kertjében gyűlést tart.

A gyűlékezet ezután feloszlott. A környéken sehol rendőr nem volt látható, csak éppen a *Nemzeti Színház* udvarán volt egy csapat készenlében.

(Gyűlés a műgyetemen.)

Az egyetemi ifjúság ma délután 6 órakor a műgyetem kertjében népes ifjúsági gyűlést tartott a rendőrség által rajta elkövetett sérelmek dorgában. A gyűlésen — amelyen csakis egyetemi hallgatók vehettek részt, amennyiben a kapukán át csak egyetemi igazolvánnyal lehetett bejutni — mintegy háromezer fiatalember jelent meg s hazafias dalok éneklése közben várták a gyűlés megnyitását. Hat órakor állott fel egy kis emelvényre *Hoffmann Ottó*, az egyetemi ifjúság vezére, aki rövid beszédben elmondta, hogy a küldöttség mit végzett a miniszterelnökkel. *Hoffmann Ottó* után *Lovász Márton* képviselő szölt az ifjúsághoz, kijelentve, hogy pártja felkarolja az ifjúság ügyét s addig nem nyugszik meg, míg a fiatalság meg nem kapja az elégtételt. Kijelentette azt is, hogy addig a képviselőházban más ügyet nem engednek szónyegre kerülni, míg ezt az elégtételt meg nem adja a kormányelnök. Aposztrofálta a rendőrség tegnapi eljárását s azt mondta, hogy az esetleg ismétlődő hasonló támadásokra az ifjúság is erőszakkal felel, on.

— Nem tűrjük a rendőri brutalitásokat! Ha erőszakoskodnak, mi is erőszakkal felelünk! — hangzott háromszer torokból.

És ebben a pillanatban botok, jutykósok, revolverek emelkedtek a levegőbe, mutatva, hogy a fiatalság elkészült a védekezésre.

Ezután *Melha Tibor* műgyetemi hallgató beszélt, majd *Hoffmann Ottó* hívta föl az ifjúságot, hogy a legnagyobb rendben, tömött sorokban vonuljon *Kossuth* Ferenc lakása elé. Amíg a menet megadul, ismét hangzott a *Kossuth-nóta* s a Klapka-induló s a gyűlésen jelenlévő hatalmas tömeg ezeknek a hazafias daloknak éneklése közben alakult át menetté.

(Kossuth Ferencnél)

A legnagyobb rendben vonult ki a fiatalság a műgyetem kertjéből a hátsó Eszterházy-utcai kapun s a Trefort-utcán, Sándor-utcán és Róck Szilárd-utcán át *Kossuth* Ferencnek a Reviczky-utca és József-körút sarkán levő lakása elé vonult. Menetközben a fiatalság zárt sorokban haladt és egyáltalán nem engedte maga mellé lérközni az utca népét, amely természetesen kíváncsan haladt az ifjúság után. A *Kossuth* lakása előtt lévő kis térre szorult össze a nagy tömeg s *Hoffmann Ottó* beszélt az ifjúság nevében, üdvözölve *Kossuth* Ferencet mai képviselőházi beszéde alkalmából.

Kossuth Ferenc második emeleti lakásának ablakából intézett rövid beszéde a fiatalsághoz. Kitérőre buzdította a küzdelmekben, de kérté, hogy ne parrolja vérért utcai tüntetésekből, hanem tartogassa akkorra, amikor a hazának szüksége lesz rá. Végül kérte a fiatalságot, hogy a legnagyobb rendben vonuljon haza s ne adjon a kalmat a rendőrségnek újabb közbelépésre. *Kossuth* beszéde után újra felhangzott a *Kossuth-nóta* s az ifjúság ennek hangjai mellett indult meg a József-körúton s az Erzsébet-körúton át a függetlenségi kör helyiségei elé.

(A körúton.)

Egyetlenegy rendőr sem mutatkozott az egész utvonalon. A rendes utcai őrszemek is fére vonultak az utból. Az ifjúság a járdára ment föl az utca két oldalán, hogy a forgalmat se akadályozza s úgy haladt, apróbb csapatokban a függetlenségi kör helyiségei elé. Ott megállt a tömeg s elénekelt a *Kossuth-nótát*, majd pedig *Barabás* Beát óhajította hallani. A függetlenségi körben volt ugyan több képviselő, azonban az ablakok nem nyitak meg. Az ifjúság — ezt látva — tovább vonult s az Erzsébetvárosi demokratáknak a Royal szállóban lévő helyisége előtt állapodott meg.

— Halljuk Vázsonyit! Kiáltotta az ifjúság. *Vázsonyi Vilmos* nem volt ott s helyette *Hoffmann Ottó* szavaira dr. *Oláh Gyula* felelt. Beszédében kérte az ifjúságot, hogy ne ontassa vérért hiába, hanem szedjedjen el rendben.

(A demokrats-körnél.)

Innen az *Andrássy-úton* át a Nagymező-utóba kanyarodott be a menet s a demokrats-kör előtt állapodott meg. Az *Andrássy-út* és körút sarkán egy szakasz lovas és egy szakasz gyalogrendőr várta a menetet. A rendőrök eleresztették maguk előtt a tömeget s mikor az megállapodott a demokrats-kör előtt a Nagymező-utóban, ők az *Andrássy-úton* állapodtak meg. A Demokrats-kör előtt volt *Csajlik* rendőrtanácsos is.

Az ifjúság nevében itt *Melha Tibor* beszélt. *Vázsonyi Vilmos* felelt a beszédre s mint a főváros egyik képviselője, támogatást ígért a fiatalságnak. Ő is arra kérte azonban az ifjúságot, hogy ne adjon alkalmat rendőri közbelépésre s tegye méltóságossá mai tüntetését azzal, hogy a legnagyobb rendben vonuljon el haza.

A *Kossuth-nóta* elhangzása után *Csajlik* rendőrtanácsos tapintatos módon kérte a fiatalságot, hogy most már — miután oda nem illő elemek is befurakodtak a soraiha, lejezze be mai tüntető körmenetét. Az ifjúság vezetői azt kívánták, hogy a rendőrtanácsos az *Andrássy-úton* lévő rendőrököt paranosolja el valamelyik melléktutóba s akkor rendben hazavonulnak. A rendőrtanácsos készségesen teljesítette az óhajitást s a fiatalság a legnagyobb rendben szétoszlott. Ez valami tíz percig tartott, mialatt többször felhangzott a kiáltás:

— Eljén *Csajlik* tanácsos! Eljének a rendőrök!

(Apróbb események.)

Itt teljesen vége szakadt az ifjúság mai tüntetésének, amely — s ezt szívesen konstatáljuk — mindvégig a legnagyobb rendben, példás legyelem mellett ment végbe. A fiatalság elszéledése után összeverődött még egy kisebb csapat az utca népéből s énekelte a Független Magyarországnak a Király-utóban lévő szerkesztőségé elé vonult, amelynek erkélyéről egypár beszéd hangzott el.

Ugyanez a kisebb tömeg ezután újra a függetlenségi kör helyisége elé ment, az Erzsébet-körútra, és *Barabás* Beát óhajította hallani. Az ablakok most már megnyitak s először *Lengyel* Zoltán intézett beszéde a néphez, majd utána *Barabás* Béla állt az ablakba s többek között a következőket mondta:

— Egy negyed órával ezelőtt beszéltem a miniszterelnökkel, s felelősséget vállaltam azért, hogy a mai tüntetésen a rend nem lesz megzavarva. Kérem azért önöket, ne hagyjanak cserben, s most már a legnagyobb rendben menjenek haza.

A tömeg egy része hallgatott *Barabás* Béla szavára, egy kisebb csoport azonban még az *Almássy-térre* vonult, hogy a Magyar Színház elé jusson. Az

Almássy-térre lévő rendőrszombat megbabogolta és a már csak inasokból álló tömeg, mire a rendőr a hársfa-utcai Őrszobából előhívta egy pár társát, s ezek segítségével szétoszlatta őket. Itt sem történt semmiféle különösebb rendezvarás, s kilenc óra tájban az utca visszanyerte rendezes képét.

A rendőri sajtóiroda a mai nap eseményeiről nem adott ki jelentést.

Ma délelőtt itélkeztek a VII. kerületi kapitányságon 30 elcállított tüntető felett, akiket tegnap az Erzsébet-körúton tartóztattak le. Ezeket 10, 20 és 30 korona pénzbírságra ítélték. A hetedik kerületi kapitányságon azonkívül vizsgálatot indítottak *Lengyel* Zoltán, orsz. képviselő ellen, hatóság e leni erőszak miatt indítanak perbe akarják fogni. Azzal vádolják, hogy bikacsokkal arcbavágta *Horváth* III. György 1903. számú rendőrt. Egy ügyben március 23-án tartják meg a VII. kerületi kapitányságon a tanukiballgatásokat. *Lengyel* pedig kikéri a képviselőházától.

A rendőri sajtóiroda ma dében a tegnapi tüntetésekre vonatkozólag a következő jelentést adta ki:

Hir szánvára kerüti hogy a tegnapi zavargásoknak több áldozata van. A litólag *Verhovszky* Béla bölcsészettanballgató és *Goldner* Emil műgyetemi hallgató a szendvedt sérülések következtében az éjszaka meghaltak azonkívül tartja magát az a mendo-monda is hogy tegnap a tüntetésekkor a Kerepesi-úton egy kisleány agyongyóztaltava a helyszínen halt meg. A rendőrség a nuresztelésekre kijelenti, hogy *Verhovszky* Béla jelenleg a Rókus-kórházban van s jelentés szerint már nolinap elhagyhatta azt; *Goldner* Emilnek semmi baja nincs; a kisleány pedig csak a tüntetésekről szóló reterádáknak szokásos halottja.

A képviselőházban ma délelőtt szótében kolportáltak azt a hirt, hogy *Rudnay* Béla lókapitány átadta *Széll* Kálmán miniszterelnöknek lemondását. A *Fester Lloyd* illetékes forrásból értesül, hogy ez a hír teljesen légből kapott s a lókapitánynak eszeágbán sincs, hogy állását elhagyja.

SZÍNHÁZ, ZENE

Operaház. A *Don Juan* mai előadása az indiszpozíció jegyében folyt le: a referens ilyenkor jobban teszi, ha nem bírál és egyszerűen jobb egészséget kíván a közreműködőknek. Mozart remeke három új szereposztással került színre: *Beck* Vilmos a cimseropet, *Szojyer* Ilonka Zerlinát és *Kacser* Margit Elvirát énekelte ezuttal először. *Beck* Vilmos az *Operaház* kitinó hősbarionistája súlyos indiszpozíció következtében kétszer is lemondott és csakhogy a műntézetet a műsorváltozás kellemetlenségétől megóvja, határozta el magát a — több mint köteleességűd — énekes arra, hogy mégis fellép. Ilyen körülmények között az új *Don Juannak* inkább csak kőrvonalait láthattuk és úgy remélik, hogy míg *Takács* Mihály létsége *Don Juan* szerepének lírai részleteiben dominál, *Beck* Vilmos — egyéni ségének megfelelőleg — inkább a hősi momentumokra fordítja gondját. A kétfős szereposztás elve egyáltalában helyes, mert a műsor biztonságának szó gál, ebben az esetben pedig azért is örvendetes, mert, amint már ma is kitűnt, az eddigi jeles *Don Juan* mellé egy más tellogásban gyökerező és szintén jó alakítást állít. — *Szojyer* Ilonka, Zerlina új személyeiselítő gyöngyökedeése miatt szintén lemondott, még pedig a délután folyamán és csak hosszabb rábeszélés után szánta el magát, hogy mégis fellép. Áldozatlansége nagy dicőselet érdemel, annál is inkább, mert nyilvánvaló küzdelmébe került játék meg ének egyaránt. A fiatal énekesnőnek ebben a szerepben nemcsak nagy művészi feladattal kell megküzdenie, hanem *Ábrányiné*, klasszikus szubrettünk ragyogó emlékeivel is, akinek poetikus alakítása fantáziánkban feledhetetlenül azonosult Zerlina alakjával. De már ma is láthatuk, hogy *Szojyer* Ilonkának ennek a szerepnek megalakításában nagy segítségére lesz az ő bájos egyénisége. — *Kacser* Margit Elvirára keserveit tolmácsolta ezuttal először és sok idővel meg intelligenciával szölt hozánk Mozart nyelvén. A rokonszenves és nagytehetségű énekesnő ismét kiváló haladásról tett tanúságot, saopránja pedig mintha egyre nyerne erőben és szépségben. — A többi ensemble a régi volt és új megjegyzésekre a ig szolgálatot okot. De fel kell említenünk, hogy a szu ott ház szinte tüntető melegséggel ünneplte *Vasquez* grófnét, különösen a hatalmasan előadott bosszu és levéaria után. *Szendrófi* kitinó *Leopoldo*ja és *Hegedűs* kedves *Moretto*ja régóta elismert alakítás.

Vigszínház. A *Mici hercegnő* második előadása teljesen szuott ház előtt folyt le ma a Vigszínházban. Az újdonság sikerének bázusa ma már a délelőtti órákban mutatkozott, amikor a színház pénztárai a közönség valóságga megostromolta. Az első telponásban a diákok esinytevései meghozták a kellő

hangulatot, amelyet a második felvonásban Varsányi Irén és Tanay Frigyes caka walk-táncocai a legzavartabbá tettek. A jövő hét minden estjén a *Mici hercegnő*, Feydeau új bohózatát adják. — Holnap, vasárnap Herceg Ferenc vigjátékát, a *Kéz kezét mosnak* lesz az első délutáni előadás.

Művészet a Lipótvárosi Kassinóban. Fényes művésztjeinek a sorát ma fejezte be az az előkelő társaskör, ahol a művészetet a legkomolyabban és igazi nemes ízléssel kultiválják. A mai est méltó záróadéka volt az eddigi hangversenyek ciklusának. Három előkező művészt hallottunk, akik most először vannak Budapesten és a Kaszinó díszhangzóit közönségének mutakoztak be, mielőtt máshol felléptek volna. Jacques *Thibaud* francia hegedűművész a *Sarasate* finom, érzelmes tónusára emlékeztet Poitikus bájjal és lendülettel játszotta Saint-Saëns Havanaisét. Svendsen románát és Wieniawsky orosz melódiait. Nagyon megiepte a hallgatóságot a Duloug-művészpár: Duloug Ferenc és a felesége, Duloug Magda, akik perferkt ízléssel énekeltek páros-dalokat Boito Mefisztofelestől és Coriellus magas szárnyalású dalából. A művészpár Berlinből jött, ahol előkelő szerepet játszanak mint hangversenyénekesek. Külön-külön is bemutatják magukat a férj Massenettől és Mendelssohntól a feleség Schumanntól és Chaminadetől énekelte), de legnagyobb hatású akkor volt, amikor nem nagy, de kellemes hangjukat és minden hatás-vadászattól tartózkodó, esodálatosan nemes művészetüket egyesítették. Az est egyik érdekessége volt a három idegen művész mellett *Méro* Jolán kisasszony, aki Chopin, Liszt és Mendelssohn műveit tolmácsolta fényes bravúrral.

A Budapesti Leányegylet hangversenye. A Budapesti Leányegylet holnap, vasárnap délután 4 órákor tartja a székesfővárosi Vigadó nagytermében jóközönséget vonzó hangversenyt. A koncerten közreműködnek: *Márkus* Emília, a Nemzeti Színház tagja, *Popini* Oliva énekesnő, *Méro* Jolán zongoraművész, a VII. kerületi Aréna-utói polgári leányiskola 300 tagból álló énekkara *Sztiojanovics* Jenő tanár vezetésével. A hangversenynek ez a teljes műsora:

1. Händel: Largo. Előadja a női-kar. 2. Mendelssohn: Capriccio. Fis-moll. Előadja *Méro* Jolán. 3. Saint-Saëns: Nagy ária „Samson és Delila” dalműből. Énekel *Popini* Oliva. 4. Sztiojanovics: A madarak dalversenye. Daljáték. Szövegét írta *Martos* Ferenc. A magánrészeket énekel (Tündér) *Hermann* Olga (Fülemile) *Márkus* Angéla, (Paesirta) *Kardos* Ilona, (Rigó) *Stencinger* Olga (Szarka) *Fischer* Rózsi, (Kakuk) *Petrass* Sári, (Balogy) *Paschkes* Friderika. A karokat előadja a női kar. 5. Vészi József: A viselkedés. Előadja *Márkus* Emília. 6. Chopin: Nocturne. Liszt: 2-ik Rhapszodia. Előadja *Méro* Jolán. 7. Pergolesi: Nina. Grog: Ich liebe Dich. Dientl: Liliomszál... Énekel *Popini* Oliva. 8. Sztiojanovics: Nász a lepkekirály udvarában. Daljáték. Szövegét írta *Falk* Rikárd. A magánrészeket énekel (Lepkekirály) *Kardos* Ilona. (Pavaszenkisasszony-hercegnő) *Márkus* Angéla, (Oriáspüllang-herceg) *Stencinger* Olga (Légy) *Hermann* Olga, (Méh) *Paschkes* Friderika, (Darázs) *Drach* Olga, (Cserebogár) *Hulberth* Janka, (Szunyog) *Beck* Margit, (Hörcsög) *Füla* Erzsébet, (Szent János-bogár) *Petrass* Sári. A karéneket előadja a női-kar. *Popini* Oliva énekesnám zongorán *Dientl* Oszkár kíséri. Jegyek 6, 4 2 és 1 koronát. A Harmonia zenemű- és zongorakereskedésben (Váci-utca 20. sz.) kaphatók még csekély számban.

A Zeneakadémia hangversenye. Az országos magyar királyi zeneakadémia harmadik nyilvános hangversenyére ma nagy és díszes közönség gyűlt össze az Akadémia nagytermében. Ez a hangverseny is magas színvonalon állott, éppen úgy, mint a többiek. A hat számra terjedő műsoron hazai és klasszikus szerzők válogatott műveivel találkozunk. *Dohnányi* nagy tudással fölépített zongora-ötösével kezdődött a hangverseny. *Bartók* Béla hatalmasan játszotta a maga részét és ezt a kiváló zongora-virtuót *Amis* Aladár, *Haris* Ervin, *Singer* Ede és *Kerpely* Jenő támogatták a huros hangszerek precíz összejátekával. *Singer* Zelmá kisasszony (*Abrányiné* tanítványa) Brahms és Csajkovszki egy-egy dalát énekelte szép, meleg hangon, erős lendülettel, komoly és megnyerő előadással. A két dal különböző karaktere tisztán és nemesen domborodott ki ebből az értelmes és mélyen átértett előadásból. *Wieniawsky* hegedűversenyében *Stössel* Irma kisasszony (Kemény Roszó tanítványa) adta bizonyosságát virtuóz-készségének. *Klein* Ilona kisasszony (Thomán tanítványa) *Liszt* Tarentelláját zongorázta finoman kicsiszolt technikával. *Bond* Nelli kisasszony (Sik József tanítványa) Wagner és Schubert egy-egy dalával aratót zajos töltést. Weber 1-moll versenyműve fejezte be méltó módon a hangversenyt. Ebben *Pollack* Elza kisasszony tüntette ki nagyobb feladatokra kvalifikált zongorázó-tehetséggel. Kitiünő tanítványát a második zongorán maga Thomán István kísérte.

A Téli rege az Operában. A Nemzeti Színház és a M. kir. Operabaz igazgatósága, folytatva a klasszikus művek együttes színdarabjait, hétfőn, a hó 23-án az Operaházban a két színház tagjainak közreműködésével előadja Shakespeare *Téli rege*

című színjátékát *Erkel* Gyula zenéjével. Ezt az előadást bérletszűnetben mérsékelt helyárok mellett tartják meg.

Hírek a Népszínházról. A jövő hét szerdáján újból Strausz operettje a *Cigánybáró* kerül színpadra délutáni előadásban. Saffi szerepét újból kreaölja *Hegyi* Aranka veszi át s Barinkayt ismét *Kenedics* Kálmán fogja játszani, akinek e szerep egyik legjobb művészi alkotása. Arsenát *Harmath* Ilona játszassa s Caiprát ismét *Ledofsky* Gizella, aki első felépésekor e szerepben jelentékeny sikert aratott. A hét során különben a *Bob herceg* kerül színpadra *Fedák* Sári vendég szereplésével.

A Magyar Zeneiskola hangversenye. A *Lung* György ióvárosi tanácsnok és *Schnöller* Laios igazgató vezetésével álló Magyar Zeneiskola rendez és kivüvelési osztályainak növendékei a Magyar Tanítók Otthona termében (József-körút 8.) hangversenyt rendeznek holnap, vasárnap este 6 órákor. A növendékek *Mozart*, *Erkel*, *Bloch*, *Raff*, *Verdi*, *Schubert*, *Banot*, *Liszt*, *Halévy*, *Páris*, *Schumann*, *Reinhold*, *Rossini*, *Abt*, *Chopin*, *Mendelssohn*, *Dancia*, *Heller*, *Strauszky*, *Nielsen*, *Huszka*, *Gounod*, *Rieding*, *Humperdinck*, *Mascagni*, *Nicolai* stb. műveiből adnak elő egyes számokat. A növendékek a hó 23-án és 24-én 6 órákor ismét hangversenyt adnak az említett zeneszerzők műveiből.

Hírek a Magyar Színházról. A Magyar Színház kedden mutatja be *Sziklai* Kornél operettjét, a *Napoleon*, a női főszerepben *Pálmay* Ilkával. A gyermek Napoleon szerepét *Pető* Sárika játszassa. — A Magyar Színház harmadik ifjúsági darabján *Balogh* István pompás népszínművet, a *Mátyás diák vagy a cinkotai nagy üteg* hozza színpadra. A darab, amely az általános ismert kedves historiai anekdota nyomán készült s amelyet erős hazafias és mulattató jelenetek tarkítanak, *csütörtökön délután* kerül bemutatásra. A rendkívül mérsékelt áru előadásra jegy már váltható a színház pénztáránál.

Hangverseny. Gorlenko-Dolina. az ünnepelt orosz kamaranékesnő, nagy kitüntetésben részesült, amennyiben a szultán a *Sche* Fakat-ordóval grémiumokkal és *Sándor* szerb király a Szava-ordóval tüntette ki. A nagy művész legutóbbi napokban Románia hangversenyt adott, amelyen az egész királyi család résztvett és ez alkalommal nagy kitüntetésben részesült. A művész kedden érkezik Budapestre és műsorába felvette még *Glinka* *Ratmir* románát *Ruszlav* és *Ludmila* da műből. *Gorlenko-Dolina* asszony második koncertje szerdán, március 25-ikén lesz a Royal-szálló termében. A még hátralévő jegyek a Harmonia zenemű- és zongorakereskedésben, Váci-utca 20. szám alatt kaphatók.

Nyilatkozat. A következő sorok közlésére kértünk fel:

A *Pesti Napló* tegnapi számában kijelenti, hogy a Szalkai-ügygyel kapcsolatban, lapjának 71-ik számában foglalt tudósítás tartalmával nem azonosítja magát és színi-bizottságunk tagjait oly férfiaknak ismeri el, kiket efféle vádakkal alaposan illetni sem lehet. A lap ezen előjás nyilatkozatával az ügynek ezen részét belezajeztetnek tekintem.

Miután azonban a lap az általam közfételt bizonyítékok dacára is fenntartja azon állítását, hogy az inkriminált kitéjezések a kérdéses közgyűlésen elhangzottak, megjelentem a *Pesti Napló* szerkesztőségében és felkértem annak tudósítóját, hogy az inkriminált megjegyzések tevőjének nevét megnevezni sziveskedjék. A tudósító ezen egyén nevét megmondani nem tudta. de viszont a tudósító jegyzetei alapján megállapítottam, hogy a kérdéses közgyűlésen a bizottságot érintő és a lapban közölt megjegyzések a között alakban ha nem történtek is meg, de más, hozzá hasonló kitéjezések, közbeszólások vagy más alakban használtak. En a miskolci színiügyi bizottság nevében a használt difamáló kitéjezéseket visszautasítom és a névtelen közbeszólót aljas rágalmazónak nyilvánítom.

Budapest, 1903 március 21.

Dr. Tarnay Gyula,
a miskolci színház részvény-társaság igazgatója.

Vidéki színeszet. *Czakó* Gyula színész, akit a budapesti színházlátogató közönség a budai színházról előnyösen ismer, április 1-től dr. *Janovics* Jenő szegedi színtársulatához szerződött.

Legújabb zeneművek kaphatók Szilágyi Béla könyv- és zeneműkereskedésében, Budapest, Károlyi-körút 26. — Operák és operettek zongorára szöveg nélkül: Wagner *Tristan* és *Isoldé* 9.60 K., *Bolygó* hollandi 7.20 K., *Tannhäuser* 9.60 K., *Verdi Aida* 9.60 K., *Alarcosbál* 8.— K., *Troubadour* 3.60 K., A tévedt nő 4.80 K., *Offenbach Hoffmann* meséi 10.— K., *Bizet Carmen* benyomott szöveggel csak zongorára 7.20 K., *Strauss A bögér* 5.40, A cigánybáró 5.40 K., *San-Toy* 5.40 K., *Geisha*, *Görög rabszolga*, *Cirkuszélet*, *Szerencse csillaga*, *Kis aranyos* egyenként 6.— K., *Florodora Kis szökény*, *Postás fiu*, *New-York szépe* egyenként 7.— korona. Az édes lányka két füzet 6 korona. Az izé potpourri 3-60 korona. — Luna asszony potpourri 8.— K. Rózsabimbó és a méh. magyar szöveggel 2-16 K. Legkedveltebb kuplék: *Hab'n Sie nicht den kleinen Cohn* gesch'n, magyar szöveggel 1-80. *Der kleine Cohn* ist dal magyar szöveggel 1-44 K. *Meine Lilly* (a Loti eredeséből) 1-80 K. A gólya dal ugyanaból magyar szöveggel 8 K. *Zenési kuplé* 2 K. *Madame Sans-Gêne* 1-80 K. *Drah'n* ma um 1-80 K. *Luna wazer* 2-40 K. Az izé operettekől az édes lánykából, a svihakókból a *Walzer* egyenként 2-40 K. *Huber* 101 magyar népdal eiganys modorban 8.— K. *Bloch* 101 magyar népdal

hegedűre 3.— K. Legújabb tánc és dal-album cimbalomra Allaga Gézától 3-60 K. Allandó vevők kedvezményben részesülnek.

MŰVÉSZET

A Mérnök- és Építész Egylet aranyérme. A Magyar Mérnök- és Építész Egylet most döntötte el a minden évben kiírt ideális nagypályázatának sorsát. A pályázat ezúttal egy nagyváros átmenő pályaudvarra iratott ki, a modern forgalom és kényelem követelményeinek szemmel tartásával. Az első díjat: a nagy aranyérmét és ezzel a kereskedelmi miniszter 1200 koronás utazási ösztöndíját *Vágó* József az ismert fiatal építész nyerte el, az ezüstérmét *Habich* Ferenc kapta, míg a többi tervek közül *Förk* Ernő igen szép munkáját díesréttel tüntették ki. *Vágó* József szép kitüntetés annak a művészeti irányának diadala, a melynek *Lechner* mester fáradhatatlan és zenialis utótrője. *Vágó* egyik legtehetségesebb tanítványa *Lechner* Ödönnek és pályakoszorozott tervében is a mester által inagurált nemzeti építőkliktus juttatta érvényre.

Rajz- és akvarell-kiállítások. *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter a Nemzeti Szalon iránt való érdeklődésének fényes tanúságot adta a következő leiratával, a melyet a Nemzeti Szalon elnökségéhez intézett:

A 1. évi február 12-én hoztam intézett leiratából örömmel és őszinte meglepéssel értesülök arról, hogy a Nemzeti Szalon, kilépe eddigi vásári jellegű kiállításainak keretéből, programmerőleg ama művészeti műfajok felkarolását tervezi, amelyeknek érvényesülésére eddigleg megelő alkalom nem volt. Ugy a rajz s általában a grafikai, valamint az akvarell-kiállítások következetes és tervszerű rendszerével a Nemzeti Szalon ogy hivatalának az utjára lép, amely őt a hazai művészet magasabb értelemben veit kialakulásának és megszilárdulásának célját szolgáló legközelebbi tényező közösségébe kapcsolja be. Természetes tehát hogy a hivatalának betöltésének készségével vagyok hajlandó támogatni. Támogatásom e tekintetben az említtet külön kiállítások erkölcsi súlyának és jelentőségének jelzését és fokozását kívánja szolgálni az által, hogy a szóban levő műfajok kiállítására egyelőre kísérletképpen állami díjakat tűzött ki. Es pedig:

1. Figurális rajzra egy 100 koronás díjat;
2. Tájrajzra egy 500 koronás díjat;
3. A könyv természetéhez alkalmazkodó rajzra (illusztrációra) egy 600 koronás díjat.
4. Eredeti metszésre, karca, vagy könyvomatra egy 60 koronás díjat;
5. Aquarellre egy 500 koronás és egy 300 koronás díjat.

E díjakat egyelőre csak a jövő évre engedélyezem, olyképpen, hogy a leisorolt műfajokból rendezett együttes kiállításban azokat nevében a *Magyar Országos Képzőművészeti Tanács* ítéle meg a kiállított művek legkittünőbbjeinek. A díjak csak teljes művészi becsű műveknek adhatók ki.

Felhatalmazom ennélözva a Nemzeti Szalont, hogy e díjakra a kiadás módjának és feltételeinek közlése mellett pályázatot hirdethessen, eljárásáról pedig jelentést várok.

TUDOMÁNY, IRODALOM

A Sárga róza szerzője. Az Akadémia Teloky-pályázatán egy szavazatot nyert *Sárga róza* című történeti vigjáték szerzője — mint értesítünk — *Benedek* Marcell gimnáziumi tanuló, *Benedek* Elek szerkesztőnek, a jeles írónak tizenhat éves fia. A pályázat jelentés szerint a bírálók egyrésztnek ez a darab tetszett legjobban, de miután nem vigjáték, nem kaphatta meg a jutalmat.

Az Uránia-Egylet közgyűlése. Ma délután tartotta az Uránia tudományos-egylet negyedik évi rendes közgyűlést *Molnár* Viktor miniszteri tanácsos elnökle alatt. Az egylet tagjai szép számmal gyűltek egybe ez alkalommal a színház téli kertjében és elnöküknek, *Molnár* Viktornak tartalmas megnyitót és beszámoló beszédét lelkesen megjeljezték.

Molnár Viktor rámutatott elsőbben az Uránia-színház és egylet alapításának idejére, amikor még az Urániával rokonszenvezők is csak rövid életet jósláltak ennek az alapításnak. Es ime, — mondja az elnök, — rövid időn át tolytatott buzgó munkásság után inkább az alapítók szájára meg a képtel, vajjon képesek lesznek-e azt a rokonszeuvelt és érdeklődést megtartani és okozni amelyre a társadalom széles rétegei, a főváros a kormány és a saját vezető emberei megajándékozták. Majd kiemelte a színház működésének előkelő színvonalát. Régi kedves eszméje a színháznak, hogy megírassa a külföld számára hazánk történelmét, természetű kincseit, turisztikai és balneológiai szempontból és ezeket a darabokat Európa minden városában lehetőleg meghívott közönség előtt kívánja bemutatni. A színház hajlandó mindezt megtenni, ha vagy a főváros vagy a kormány az előkészületekkel és az utazással járó költségeket előlegezően illetőleg a vállalkozással járó esetleges hiányt pótolná, mely a legrosszabb esetben sem lenne több 5000 koronánál.

A színház anyagi viszonyai rendezettek. Terveztették a helyárok leszállítását, hogy igazi népszin-

házza lehessen az Uránia. Majd vázolja az egyesület kiadványainak sikerét, továbbá szoborgyűjtésének szép eredményét. Eddig Trefort miniszternek és Rudolf királyfinak a szobrára épült be szép összeg. Mindenfelől elérkezettnek látja az elnök, hogy az egyesület vidékre is kiterjeszse működési körét. A terv az, hogy vidéki képviselők felszerelt népszerű felolvasásokat kölcsönöznek ki a vidékre, miáltal a vidéki kaszinóknak és egyesületeknek könnyítik meg a felolvasások tartását.

Molnár Viktor tartalmas megnyitó beszédét az egyesület tagjai nagy tetszéssel hallgatták és végül zajosnán megfogadják. Azután Klupathy Jenő főtitkár és Cséke György számvonóügyi igazgató tette meg jelentését. E szerint az elmúlt évben volt: a bevétel 45.889 K., a kiadás 45.820 K., a tagok száma 630, az egyesület vagyon 21.007 K. A Treiort-szoborra való gyűjtés 6471 K. és a Rudolf-szobor gyűjtése 5116 K.

A közgyűlés a főtitkár és a pénztárnok jelentését tudomásul vette és Molnár Viktornak önzetlen és buzgó fáradozásaiért jegyzőkönyvi köszönetet mondott.

Ö A történelmi kongresszus. Az olasz király vérdnksége alatt Rómában április 2-ikán megnyitandó történelmi kongresszuson Akadémiánkat *Uvray* Lipót fogja képviselni, ki eloadást fog tartani a magyar-olasz történelmi vonatkozásokról a középkortól napjainkig. *Uvray* azonkívül ismertetni fogja Akadémiánk történelmi kiadványait, melyeknek jegyzékét egy csinos füzetben állított össze. Ismertetni fogja végül a vezetése alatti magyar országos diplomatikai levéltárnak ugy az oklevelek biztos megőrzése, mint a kutatás könnyítése szempontjából elfogadott a legmesszebbmenő tudományos igényeknek megfelelő rendszerét. — Dr. *Lánczy* Gyula, ki a magyar kormányt fogja képviselni, szintén igen érdekes felolvasást fog tartani II. Szilveszter pápa bullájáról.

Ö Az Üstökös e heti száma következő érdekes tartalommal jelent meg: *Betegünk van.* (Vezér-vers.) — Kemény napiparancs. (Humoreszk képpel.) — Néppárti ellenzékeskedés. — Jobb lett volna nem viccelni. (Adoma képpel.) — Fatális választás. (A politikai helyzet illusztrálása két képben.) — Apró hírek. — A jövő tánc. — Hogy lesz az ember halhatatlan? — Az idei első fesze megkezdése. (Képpel.) — Kakasútló. — A márciusi tíz pont. — Metamorózisok. (Kilenc képpel.) — Hangulatok. (Képpel.) — A demokrácia netovábbja. — Csattogányi Lehel, a kassza oszlopa. — Kapaszkó Kapaszdó Xenofon. — Az Üstökös előfizetési ára negyedévre 4 korona. Mutatószámokat kívánatra küld a kiadóhivatal (V., Kálmán-utca 8.).

Ö Uj Idők. Ezen a héten rendkívül érdekes képeket közöl az Uj Idők: pillanatnyi fényképet a királyról, egy másikat Bíró Lajosról, amint Tuniszban bogarász, nyolc képet, amelyek a Turul léghajón készültek, azután két nagy képet a hőmezővársárhelyi új Kossuth-szoborról. Neogrady Antalnak egy pompás genre-képe diszti az egyik oldal. A szöveget Herceg Ferenc, Szikra, Czöbel Minka, Guttman Oszkár, Malonyay Dező, Erdős Renée és mások írták. A hét eseményeit jól sikerült képekben és cikkekben mutatja be a lap, amelynek előfizetési ára negyedévre négy korona. Kiadóhivatal Andrássy-ut 10.

EGYESÜLETEK

(A központi Demokrata-Kör) ma este 7 órakor saját helyiségében közgyűlést tartott dr. *Vásznai* Vilmos orsz. képviselő elnöke alatt. A közgyűlés a választmány jelentését egyhanglag tudomásul vette és a jelentés szerkesztéséért *Schwarz* Antalnak köszönetet szavazott. Elnök lett: dr. *Vásznai* Vilmos, ügyvezető társelnök: dr. *Leitner* József, társelnökök: *Gál* Károly, dr. *Follasék* Sándor, *Viehnig* Lajos. Főtitkár: *Schwarz* Antal, II. titkár: dr. *Benkó* Géza. Háznyagok: *Bíró* Henrik, dr. *Fuer* János, pénztáros: dr. *Preisach* Miksa, ellenőrök: dr. *Wilhelm* Adolf, *Zsoldos* Alfréd, ügyész: dr. *Gyenes* Manó. Jegyző: dr. *Vajda* Vilmos, dr. *Schön* Jakab. Választottak ezenkívül még 52 rúndes- és 15 pótválasztmányi tagot. A közgyűlés után társasvacsora volt.

SPORT

***. Ügetőverseny.** Az *Ürköcsök* Szövetkezete volt az egyedüli egyesület, amely feladatává tette ki a kocsiúti tenyészítésnek az ügető pályán való kipróbálását. Az egylet, mely ezt a nemes célt szolgálta, a rossz anyagi viszonyok és főleg a gyér támogatás miatt oly válságba jutott, hogy ma, midőn egész Európában a kocsiúti tenyészítés e hasznos sportja mindenütt szépen fejlődik és erősödik, nálunk annyira hanyatlóban van, hogy az egylet legutóbbi közgyűlésen elhatározta, hogy vagy az egyletet lesz könnytlen feloszlatták, vagy szélesebb alapokra fektették új egyesületet alakítottak. Meg vagyunk győződve, sőt bizony reméljük, hogy társadalmunk, tenyészítőink s az összes sportkedvelők nem fogják egész kocsiúti tenyészítésünkre kiszámíthatatlan anyagi haszonnal járó egyletet veszendőbe hagyni, mert ha ez állapot bekövetkeznék, ugy ebből is csak Ausztria húzná a hasznát, mert kenyéltelenek lennénk a jó kocsiúti lovat is onnan importálni drága pénzen s így tenyészítőink, kik eddig is oly szép eredményeket értek el anyagiilag is a kocsiúti külföldre való kivitelében kenyéltelenek lennénk a tenyészést teljesen beszűntetni. Hogy e sajnos állapot be ne következék, a tagadhatatlanul életképes egyesület felszólítja az összes hazai tenyész-

tőket sportkedvelőket, hogy akár alapító tagul (100 K. tagdíjjal), akár rúndes tagul (80 K. tagdíjjal), ezenkívül részjegyek aláírásával (egy részjegy ára 500 és 100 K.) az egyesületbe lépjenek. Megjegyezzük hogy az új egyesület, melynek Országos Magyar Ügetőverseny-Egyület lesz a neve, az év április hó 28-ikán tartja alakuló közgyűlést, csak azon esetben fog megalkatni, ha 200 alapító és 150 rúndes tag jelentkeznek, de főleg csak akkor, ha a részjegyek jegyzése által legalább 250.000 korona forgó tőke a közgyűlés napjára biztosított. A részjegyek miniszteri engedély szerint 4%-ot jövedelmeznek. Az alakuló új egylet ily értelemben egy hazafias felhívást intézett az öszszes tenyészítőköz s érdekelte lelekhöz, buzdítva őket az egyletbe való belépésre, melyet mi is melegen ajánlunk az erre hivatott körök figyelmébe.

Nyiltér.

TÉLI-FÜRDŐKÚRA.

Természetes forrómeleg kénforrások, iszapfürdők, iszaphorogatók, Zuhany-masszage, Vizgyógyintézet, villany-fényfürdők stb. Olcsó és gondos ellátás. Csuz, Koszvény, ideg-borjak és téli fürdőkúra felől kíméretű prospectust küld ingyen a Szt.-Lukácsfürdő igazgatósága, Baden.

Csász. és kir. szab.

Pick testvérek

férfitársak Budapest, V., Dorottya-u. 12., legújabb

angol ruhabérlet

magyar díszruhák műterme.

Gyógyintézet testgyógyászati sebészet számára.

Dr. A. WITTEK, Graz, Merangasse 26. Telefon 594.

Gyógykezel *hátgerinc és végtagok görbülését, zsongorodást és lúdtalpat*, valamint *izületi lobok* minden fajtáját stb. Saját műtérme *Hessing-téle csertek* és készülékek számára. Prospectus ingyen.

(Az e rovat alatt közöltöknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **Hurban Szvetozár az esküdtszék előtt.** A budapesti büntető-törvényszék esküdtszékének Zsitvay Leo elnöke mellett ma tárgyalta a pánszláv mozgalmak egyik leglelkesebb apostolának, a tótok népszerű költőjének és novellistájának *Hurban* Szvetozár turócszentmártoni ügyvédnek nemzetiségi ígatási sajtópörét. *Hurban* Szvetozárnak neve szoros összefüggésben van a pánszláv ígatásokkal, a múlt évi november hó 25-én *Ne ustavame!* (Él ne lankadjunk) címmel vezércikkeit írta Turóc-Szent-Mártonban megjelenő s Pretor Ambrus felölsszerkesztése alatt álló *Narodnie Noviny*, tőnyelvű hirlapban, amely köztudomásulag a pánszláv mozgalmaknak magyargyűlöletű izzó organuma. Ebben a vezércikkben *Hurban* Szvetozár, a kiváló tollú tót költő és író, a felvidéki tót népet akarja a pánszláv törekvéseknek megnyerni s arra rábírní, hogy ezen törekvések állandó organumát, a *Narodnie Noviny* lapot pártfogolja. Ezt a célt *Hurban* vezércikkében ugy véli elérni, hogy a magyarságot a legutóbb színekkel és legkiméletlenebb módon olyanakk festi le, mint amelynek minden törekvése az, hogy a tót népet kiirtsa, nyelvét, nemzetiségét kipusztítsa.

A budapesti törvényszék e vezércikk miatt ígatás vétségéért helyezte vád alá az S. H. V. betűk alatt rejtőző szerzőt, *Hurban* Szvetozárt. A mai tárgyaláson az ítélőtanúság tagjai voltak: dr. *Doleschall* Alfréd és dr. *Kramszta* Imre törvényszéki bírák. A vádat dr. *Hodászy* Antal királyi ügyész képviselte, vádiottat pedig dr. *Mudrony* Pál ügyvéd védte.

A tárgyalóterem hallgatósági padsoraiban a *Narodnie Noviny* és *Narodnie Ludovy* tót lapok munkatársai, több pánszláv agitátor, így a többek között a nemrég ígatásért elítelt dr. *Mudrony* János ügyvéd is jelen voltak. Megjelent a tárgyaló-teremben több fiatal nő kisérétében Ruzsák János képviselő is. Az esküdtszék tagjait kiorsóltatták: *Enyedi* Simon, *Algyay* Jenő, *Kern* Emil János, *Kohn* Samu, *Eder* Antal, dr. *Sámuel* Lázár, *Bertsek* Kálmán, *Janszky* István, *Mogyoróssy* Zsigmond, *Frantz* Károly, *Schön* Rezső és *Eltás* Samu rúndes, *Légrády* Béla és *Nevsiedler* Géza póttagokul. *Hurban* Szvetozár az általános kérdésekre elöadta, hogy 66 éves, turócszentmártoni ügyvéd és hirlapíró. A vádirat rendelkező részének felolvasása után elnök a vádiottat szólította elő:

- Megértette a vádat?
- Igen.
- Bűnösnek érzi magát?

— Nem.

— Az ímént ismertetett vádirat szerint ön az inkriminált cikkben a magyarság ellen ígatja a tót népet?

— A cikkben egy szóval sincs említve az ellenségesség. Én csak a tót nép ellenségéről beszéltem általában, mert hisz minden embernek is van ellensége. A tót népek, a tót nyelvnek a magyar sovínizmus az ellenség, ezt a sovínizmust értettem az ellenség alatt.

A kérdések szövegezése és a perbeszédet után az esküdtek bűnösnek mondták ki *Hurban* Szvetozárt az ígatás vétségében s e marasztaló verdikt alapján a törvényi alkalmazó bíróság a vádiottat 2 havi *dámfogházra* és 400 korona pénzbüntetésre ítélte. Az ügyész megnyugodott, de a vádiott és védője felebbezték.

TÁVIRATOK

Hadizenet a Vatikának.

Páris, március 21. A szenátusban egy szenátor felszólalására *Combes* miniszterelnök kijelenti, hogy lehetetlen a konkordátumot felmondani addig, amíg az egyház ezt a felmondást elkerülhetetlenné nem teszi. *A felmondás napja azonban talán nincs is messze.* A hierarkia tagjai, ugy látszik, egy idő óta feladatukul tűzték ki, hogy a konkordátumot megsértsék, amely arra kötelezi őket, hogy a politikától távol tartassák magukat. A miniszterelnök püspöki rendeleteket, kérvényeket és leveleket említ fel, amelyek a kormányt erősen támadják és sértik s hozzáteszi, hogy a kormány *okvetlenül felmondja a konkordátumot, ha a jelenlegi helyzet továbbra is fennmarad.* A lelkész maradjon távol a politikai küzdelemtől. Szóló behatóan tárgyalja azokat a nehézségeket, amelyekkel a kormányt küzdenie kell, ha a püspökök kinevezésére vonatkozó jogait érvényesíteni akarja. A miniszterelnök azzal a kijelentéssel fejezi be beszédét, hogy a kormány fenn fogja tartani a konkordátumot, de csak az alatt a feltétel alatt, ha az egyház a politikai és polgári életben minden beavatkozástól tartózkodik. (Hosszas tetszés.)

Lamarzeille attól tart, hogy a konkordátum felmondása nem az egyházat, hanem az országot fogja károsítani.

A szenátus erre 106 szavazattal 71 ellenében elhatározza a miniszterelnök beszédének falragaszokan való kihirdetését és 186 szavazattal 49 ellenében elfogadja azt az indítványt, amely a kormány nyilatkozatait helyesli és a kormányt az állam jogainak megvédésénél tanúsítandó szilárdságában bizik. A szenátus végül 210 szavazattal 66 ellenében *elveti* Delpach indítványát, amely a kultuszterea törlesztését követeli.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, március 21. (A *Budapesti Napló* telefonjelentése.) A mai heti tőzsdén eladott: buza 81-5 kg. 7.60 K. B.-Csabáról, 78-5 kg. 7.15 K. Perjámosról, 76-5 kg. 7.25 K. Wartberg, 77 kg. 7.32½ K. Csésze, 77-5 kg. 7.40 K. és 79 kg. 7.60 K. Nagyszombat, 76-77 kg. 7. — K. Ipolyásg.

Rozs 5 fillérel olcsóbb lett; 6.8 K. Arad, 6.65 K. Érsekújvár, 6.70 K. Udvard, 70 kg. 6.75 K. Bécs. Arpában és tengeriben nem volt forgalom. Tengeri 6.55-6.90 K. változatlan. Zab a hét folyamán szenvedett veszteségét kiheverte; minőséghez képest magyar zab 6.40-6.70 K. Osztrák 6.45-6.60 K.

A határidőpácon eleinte a készáru-tőzsdé lanyha irányzata következtében gyöngye volt a hangulat, később fedezeti vásárlásokra javult; zab 6 fillérel emelkedett.

Kötetelt: buza tavaszra 7.50, rozs tavaszra 6.92, zab tavaszra 6.32 korona. Lisztben a hét második felében kedvezőtlen volt a forgalom; a hét első napjaiban 20 fillérel olcsóbb lett, az elsőrendű minőségű áruban bizonyos malmok 40 fillérvnyi áremelkedést tettek.

Korpa ára némely malom részéről tartott volt, azonban eredmény nélkül, mert a németországi lanyha jelentések kedvezőtlen befolyást gyakoroltak.

Bécs, március 21. (A *Budapesti Napló* tőzsdéjelelőtelése.) A délutáni magánforgalomban a sziatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 690.—, Magyar hitelrészvény 750.—, Angol-Osztrák bank, 275.75. Bécsi bank-egyesület 426.50, Union bank 541.50, Länderbank 411.—, Osztrák-magyar Államvasút részvény 694.25, Déli vasút 49.25, Kihatólygi vasút 453.—, Északi vasút részvény —, Dohányrészvény 351.50, Rimamurányi vasút 486.50, Alpeisi bányarészvény 291.50, Májusi járadék 100.70, Magyar korona járadék 99.45, török sorsjegyek 120.25, Német birodalmi mára 117.13-117.15, Napoleon'or 19.00.

Minden csak egyszeri beiktatás... nonpareille betűkből 4 fill. Vastagabb betűkből 8 fill.

Levélbeli tudakozódásra ingyen adunk felvilágosítást, csak a válaszra szükséges bélyeget kell mellékelni.

Apró hírdetéseket

Rezerkür: 54. szám alatt. Deutch Mikszáné. Eckstein Bernát. Engelmann Róz. Frank Péter. Fischer J. D.

Intelligens

családnál egy vagy két tisztelő... Olesón. Gépezeteket. Gyümölcsfa.

Ház Németségben

1. kerületben, svájci stíl... Rákóczi-Keresztúron.

Nyaraló

Újterázon a Zagyva közelében... Hat polgári iskolát vezetett fátalja.

KOCH

Testvérek szabó munkáit... KOCH-féle gyermekruhákat.

4 pár cipő 5'60 kor.

csak nagy mennyiségű vétele... KOCH-féle Invincible.

Angol tapéta raktárak.

Ajánlja nagy raktárak bel-... Minius Jakob Budapest.

Kereslet.

Nagyobb forgalmu magános... Goldberger A. V.

Cimbalom

pedálos, 33 főtér eladó.

Pékfők

kiállítás jörszámára, melynek... Fodrászület.

Fodrászület

a főváros legnépesebb pontján... Fodrászok.

Malassa-féle

bronz-tekta aranyéremmel... Balassa-féle.

KOCH

féle Invincible... KOCH-féle mértékostály.

KOCH

féle eredeti angol... KOCH-féle mértékostály.

Keresünk

Magyarország minden nagy... Magyarországra.

Izraeli

családnál 2 fiatal ember... Izraeli.

20 kor. naponta

könnyen és tisztességes után... 20 kor. naponta.

Vérsíros

fajánra 60 kildos postakör... Vérsíros.

Szatéczület

Erzsébetváros, naponta bevétel... Szatéczület.

Adler J.

Andrássy-ut. 24. specialista... Adler J.

12 lőerejű

gázmotor, csak jó minőségű... 12 lőerejű.

Kereskedelmi

végzet fiatal nő, iródi teendő... Kereskedelmi.

Könyvelés

legnagyobb árért. teljes lakberendezési... Könyvelés.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Egy pékés

2 modern kemencével, 300... Egy pékés.

Sokszorosításokat

leírásokat, fordításokat... Sokszorosításokat.

Üzletberendezés

réfő- és dívtárléhoz 13/16... Üzletberendezés.

Kiadó

Könyvelés, írtás, tárgyaló... Kiadó.

Egy magányos

fiatal házaspár, kereszben... Egy magányos.

Ezer tanárjelölt

csak vidékre magánútanok... Ezer tanárjelölt.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Egy pékés

2 modern kemencével, 300... Egy pékés.

Sokszorosításokat

leírásokat, fordításokat... Sokszorosításokat.

Üzletberendezés

réfő- és dívtárléhoz 13/16... Üzletberendezés.

Kiadó

Könyvelés, írtás, tárgyaló... Kiadó.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Ezer tanárjelölt

csak vidékre magánútanok... Ezer tanárjelölt.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Egy pékés

2 modern kemencével, 300... Egy pékés.

Sokszorosításokat

leírásokat, fordításokat... Sokszorosításokat.

Üzletberendezés

réfő- és dívtárléhoz 13/16... Üzletberendezés.

Kiadó

Könyvelés, írtás, tárgyaló... Kiadó.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Ezer tanárjelölt

csak vidékre magánútanok... Ezer tanárjelölt.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Egy pékés

2 modern kemencével, 300... Egy pékés.

Sokszorosításokat

leírásokat, fordításokat... Sokszorosításokat.

Üzletberendezés

réfő- és dívtárléhoz 13/16... Üzletberendezés.

Kiadó

Könyvelés, írtás, tárgyaló... Kiadó.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Ezer tanárjelölt

csak vidékre magánútanok... Ezer tanárjelölt.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Egy pékés

2 modern kemencével, 300... Egy pékés.

Sokszorosításokat

leírásokat, fordításokat... Sokszorosításokat.

Üzletberendezés

réfő- és dívtárléhoz 13/16... Üzletberendezés.

Kiadó

Könyvelés, írtás, tárgyaló... Kiadó.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Ezer tanárjelölt

csak vidékre magánútanok... Ezer tanárjelölt.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Egy pékés

2 modern kemencével, 300... Egy pékés.

Sokszorosításokat

leírásokat, fordításokat... Sokszorosításokat.

Üzletberendezés

réfő- és dívtárléhoz 13/16... Üzletberendezés.

Kiadó

Könyvelés, írtás, tárgyaló... Kiadó.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Ezer tanárjelölt

csak vidékre magánútanok... Ezer tanárjelölt.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Egy pékés

2 modern kemencével, 300... Egy pékés.

Sokszorosításokat

leírásokat, fordításokat... Sokszorosításokat.

Üzletberendezés

réfő- és dívtárléhoz 13/16... Üzletberendezés.

Kiadó

Könyvelés, írtás, tárgyaló... Kiadó.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Ezer tanárjelölt

csak vidékre magánútanok... Ezer tanárjelölt.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Egy pékés

2 modern kemencével, 300... Egy pékés.

Sokszorosításokat

leírásokat, fordításokat... Sokszorosításokat.

Üzletberendezés

réfő- és dívtárléhoz 13/16... Üzletberendezés.

Kiadó

Könyvelés, írtás, tárgyaló... Kiadó.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Ezer tanárjelölt

csak vidékre magánútanok... Ezer tanárjelölt.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Egy pékés

2 modern kemencével, 300... Egy pékés.

Sokszorosításokat

leírásokat, fordításokat... Sokszorosításokat.

Üzletberendezés

réfő- és dívtárléhoz 13/16... Üzletberendezés.

Kiadó

Könyvelés, írtás, tárgyaló... Kiadó.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Ezer tanárjelölt

csak vidékre magánútanok... Ezer tanárjelölt.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Egy pékés

2 modern kemencével, 300... Egy pékés.

Sokszorosításokat

leírásokat, fordításokat... Sokszorosításokat.

Üzletberendezés

réfő- és dívtárléhoz 13/16... Üzletberendezés.

Kiadó

Könyvelés, írtás, tárgyaló... Kiadó.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Ezer tanárjelölt

csak vidékre magánútanok... Ezer tanárjelölt.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Egy pékés

2 modern kemencével, 300... Egy pékés.

Sokszorosításokat

leírásokat, fordításokat... Sokszorosításokat.

Üzletberendezés

réfő- és dívtárléhoz 13/16... Üzletberendezés.

Kiadó

Könyvelés, írtás, tárgyaló... Kiadó.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Ezer tanárjelölt

csak vidékre magánútanok... Ezer tanárjelölt.

Egy fiatal

tisztességes és ügyes segédet... Egy fiatal.

Egy pékés

2 modern kemencével, 300... Egy pékés.

Sokszorosításokat

leírásokat, fordításokat... Sokszorosításokat.

Üzletberendezés

réfő- és dívtárléhoz 13/16... Üzletberendezés.

Kiadó

Könyvelés, írtás, tárgyaló... Kiadó.

M E S E

A királyfi vándorlása.

Abban az időben, mikor a királyfiaknak még szokásuk volt áruhában vándorolni országukban, élt egyszer egy vidám kis királyfi. Ugy hívták, hogy Jancsi. Jancsi királyfi vidámságával, pajkosságával majd felvette az ódon királyi vint. Felmászott a tornyokba és reggeltől estig csintalanúságot járt az esze. Bizony még a szekerek után is kapaszkodott, amelyek a vár alatt elhaladtak. A kocsisok néha jól a nyaka közé csörtettek ostorokkal, de a királyfi ezen nem bűnt, hisz megérdemelte a verést. A legtöbbet mégis öreg tanítóját tréfálta meg. Hinkó mester olyan révidlátó volt, hogy az orráig is alig látott. Nagy pápaszemét hordott az orrán. De nemcsak az volt még szegénynek a baja. Nagyon hallott. Csak úgy értette meg a szót, ha egy nagy csövön kibájták be a fülébe. Jancsi királyfinak most már az volt a legnagyobb mulatsága, ha eldughatta Hinkó mester pápaszemét vagy azt a csövet, amelyen keresztül a beszédet megértette. Ilyenkor az öreg Hinkó nagyon busult és nem tudta tanítani a királyfit.

A királyfi tehát a szekerek után szaladgált. Az öreg király nagyon busult Jancsi pajkosságán.

— Az én fiam a legpajkosabb fiu az egész országban, — szokta volt szomorúan mondogatni.

— Kuldjön el, édesapám, vándorolni, — felelt a királyfi. — Majd megmutatom akkor, hogy mit tudok.

Addig biztatta az édesapját a királyfi, amíg az öreg király egy napon beleegyezett. Hadd menjen hát a fiu vándorolni!

Az édesanyja nagy könnyhullajtások között busuzott tőle.

— Aztán vigyázz magadra, édes fiam, — mondta és egy jó nagy tarisznyát akasztott a fia nyakába.

Az öreg király egy aranyipót adott a fiának:

— Ha valami nagy bajban vagy, fiam, fujj bele a sipba. Mindjárt erkezik segítségem.

Elbusuzott Jancsi királyfi a születőtől, a város végén az erdőből kivágott egy jó mogyorófa-vesszőt, aztán isten nevében elindult.

Ment, mendegélt a királyfi. Elszakadt már a eszámja, elkopott a szüre; már a kalapján is befolyt a víz. Egy nagy erdőségbe ért akkor. Olyan sötét volt az erdő, hogy a fáktól az eget sem látta a királyfi. Nagyon elfáradt, lepihent tehát egy nagy terebély tölgy alá.

Amint ott pihen, egyszer csak hallja, hogy három varju beszélget a feje fölött, a fán.

Azt mondja az egyik varju:

— Hallották-e már, komám, hogy itt ebben az erdőben lakik egy elátkozott grófkisasszony? Feleli a másik varju:

— Hallottam már ilyesmit beszélni. De azt is hallottam, hogy még senki se látta az elátkozott királyleányt.

Közbeszolt erre a harmadik varju: — Dehogy nem látták! Jancsi is láthatná, ha akarná. Az a szép fehér szarvas a királyleány, amelyek minden reggel a forráshoz jár vizet inni.

Igy beszélt a három varju, a királyfi meg a fa alatt hallgatta a beszédjüket. Mikor kibeszéltek magukat a fekete madarak, hirtelen felkerekedtek és elrepültek.

A királyfi elgondolkozott a hallottakon. Azt mondta aztán magában:

— Majd megszabadítom én azt az elátkozott királyleányt!

Mindjárt, ahogy megvirradt, felkereste az erdei forrást, aztán elbújt a bokrok közé.

Nem sokáig kellett várakoznia. Egyszer csak látja, hogy egy gyönyörű szép fehér szarvas jön az erdei uton. Jött lassan lépegetve, büszkén emelgette karcsu fehér lábait. Óvatosan körülnézett, aztán inni kezdett a forrás vizéből.

Csak ezt várta Jancsi királyfi.

Hirtelen előugrott a bokrok közül, aztán megfogta a fehér szarvas nyakát a két kezével. A szarvas se hagyta magát. Birkózni kezdett a királyfival. De Jancsi nem volt valami gyenge legény. Nem eresztette el a fehér szarvas.

Mikor látta a fehér szarvas, hogy semmiképpen se szabadulhat, könyörgésre fogta a dolgot:

— Eressz szabadra, Jancsi királyfi! Szegény, elátkozott királyleány vagyok, akinek az a végzete, hogy reggeltől napestig futkosszon az erdőben.

— Ki átkozott el, szegény királyleány? — kérdezte Jancsi.

— Senki más, mint az öreg Bagoly király. Megharagudott az apámra, mert ez megparancsolta, hogy az utalatos baglyokat mind kipusztítsák az országából.

— Majd beszélek én az öreg Bagoly király fejével! — fogadkozott Jancsi királyfi. — Tudom, megemlegeti a pálcámat.

— Hát csak beszélj vele, Jancsi, de engem bocsásd szabadon.

Elbocsátotta a fehér szarvas Jancsi. Az mindjárt eltűnt az erdő sűrűjében.

No most már az volt a feladat, hogy a Bagoly király megtalálja Jancsi.

Elindult Jancsi. Tüvé tette az egész erdőt a Bagoly király után, de azt seholsem találhatta.

Már éppen busulni kezdett, mikor találkozott egy kis szürke egérrel.

— Hová mégy, jó királyfi? — kérdezte az egérke.

— Nem megyek én, öcsém, sehová. Itt járok az erdőben, keresem a Bagoly királyt.

— Aztán nem tudod megtalálni?

— Nem. Pedig már a legnagyobb fa tetejét is megjártam!

A kis szürke egér megpördölte a bajuszát:

Julian nem adott határozott választ.

— Amit róla mondanom kell, — szólt komolyan — néhány szóval meg van mondva. Amennyiben őt illeti, nyugodt lehet. Lady Janet mindent tud.

Nehéz teherként nyomta szívét Horaco-szal való közelgő beszélgetése, de ez az érzés háttérbe szorult, amint Julian e szavakkal válaszolt kérdésére.

— Jöjjön a világos szobába, — mondá Mercy gyenge hangon, — borzasztó a sötétben.

Julian utána ment a dolgozószobába. Mercynek minden tagja reszketett, amikor most leereszkedett a legközelebbi székre. Julian tekintetének hatalma alá került, amikor az mellette állva, nagy, tiszta szemével bánatosan ránézett.

— Lady Janet mindent tud! — ismétlé, fejét mellére horgaszta és könnyei leperregtek arcán. — Ön mondta meg neki?

— Én sem neki, sem másnak egy árva szót sem szóltam. Bizalma szent előttem és nem beszélék addig, amíg őn maga nem beszélt.

— Mondott önnek valamit lady Janet?

— Egy árva szót sem. Az őn iránt érzett szeretete élessé tette látását és hallását — és ő maga jött rá az igazságra. Nem fog egyetlen egy élő lényvel sem beszélni róla; még velem sem. De most tudom, hogy mily drága volt őn neki. Nem tud elszakadni öntől, bár szeretne. A szegény asszonynak örömtelen volt az élete, nem méltó olyan természethez, aminő az övé. Hajlam nélkül ment férjhez és házassága gyermektelen maradt. Mindig volt egy sereg tisztelője, de soha egy igaz barátja sem. És így multak el életének legszebb éveit, hiába vágyakozva valami után, amit szerezhetne. Földi pályájának már csaknem végén őn töltötte be a mélyen fájlalt hézagot. Őn aítal lett szíve újra fiatal és vidám. Az ő korában, egyáltalán az öregkorban, kegyetlenül szétszakítható ily benső kötelék csupán a viszonyok kényszerítő ereje folytán? Nem. Inkább mindent el fog tűrni, mindent megköcsöztet, mindent megbocsát, semhogy beismerje önmagának, hogy őnben

— Gyere velem, Jancsi. De előre figyelmeztetek, hogy ne kegyelmezze a Bagoly királynak, mert elvarázsol téged is.

Jancsi megsuhogtatta a botját:

— Ne félts engem, öcsém!

Mentek, mendegéltek. Egy borzasztó nagy hegy közlébe értek. Olyan magas volt a hegy, hogy három napig tartott, míg a tetejére értek. Itt lakott a Bagoly király.

Jancsi nem sokat kérdezte a Bagoly királyt. Elővette a pálcáját, aztán amugy magyarmiskásan kezdte kopogtatni Bagoly uram hátát.

Hej megjedtt erre az öreg Bagoly király. Rimánkódásra fogta a dolgot.

— Nem addig, — felelt Jancsi e könyörgésére — amíg a fehér szarvasnak vissza nem adod előbbi alakját.

— Ja, már vissza is adtam! — felelte a vén Bagoly.

Jancsi erre lejtött a hegyről. Az erdőszélen egy gyönyörű szép királyleánnyal találkozott. Az volt a fehér szarvas.

Jancsi hazavitte a királyleányt országába. Nagy lakodalmat csaptak. Magam is ott voltam, ott muzsikáltam.

Gyula bácsi.

KÖZGAZDASÁG

Glosszák.

— A tizede hete. —

Budapest, március 21.

(— űs) Igaza van annak az angol orvos-tanárnak, aki nemrégiben egyik munkájában tudományos adatokkal is beigazolta, hogy az embernek a nevetés tűnőfélben van. A folytonos lázas munka, az élet terhes gondjai, a kereset és fonttatás nehézségei mindinkább megkomolyítják az emberemet, leszoktatják a nevetésről, amihez se kedve, se ideje nem jut. A legszembeötlőbben nyilvánul az orvostanar megfigyelésének a helyesége a gazdasági élet leglúktetőbb helyén: a tizeden. Itt, ahol a csapongó jövedv a legnagyobb szokott lenni, ahol sziporkázó ötletek repültek a levegőben, mostanában tanýát ütött a szomorúság, a levertség, a némaság. És mintha az emberek nem is a rossz jelenen busulnának, már a jövendő reménytelensége szomorítja őket. Nincs bizodalmunk a tizedeintézmény jövőjéhez, nem látjuk a kibontakozó utakat a gazdasági és pénzügyi helyzetben, csakis az üzleti forgalom, a közvetítő-kereskedelem folytonos megcsappanását látjuk előtérbe lépni.

Ezeket a szomorú kilátásokat, ezt az elesügedt hangulatot némiképp enyhítette, a komoly ábrázatokra mintha egy kis verőfényt varázsolt volna az a gazdasági és üzleti perspektíva, amelyet a Magyar Általános Hitelbank évi jelentésében

csalódott. Boldogságánál több van játékon, büszkeség, nemes büszkeség van ily szeretetben, amely világos bizonyítékokról sem akar semmit sem tudni, sőt tagadni próbálja a megcáfolhatatlan igazságot. Amennyire én ismerem lady Janet jellemét, sőt többet mondok, azok után, amiket rajta ma észletem, szilárdul meg vagyok győződve, hogy találni fog valamely okot rá, hogy elkerülje az őn vallomását. Sőt azt hiszem, mindent el fog követni annak a megakadályozása végett, hogy valaki e házban őt az őn igazi helyzetéről telvilágosítsa. Nehéz teelősséget vállaltam magamra, midőn ezt önnel elmondom, — de nem riadok vissza tőle. Önnel tudnia kellett és tudja meg, mily kísértéseknek lesz még őn kitéve és mily kemény próbákat kell még kiállania.

Julian hallgatott, hogy Mercy összeszedhesse magát, ha beszélni akar.

Most már Mercy is érezte, hogy beszélni kell Julianal. Az bizonyára nem tudta, hogy lady Janet írásban kérte őt a jelzett nyilatkozat elhalasztására. Ez a körülmény már egymagában véve megerősítése volt imént nyilvánított nézetének. Azért kellett és akarta értesíteni Juliant arról. De nem mert megbirkózni a nehéz feladattal. Az a néhány egyszerű szó, amelyekkel Julian lady Janethoz való viszonyát érinté, lekelt marcanagolta. A könnyek elfojtatták hangját, csak inteni tudott, hogy folytassa.

— Joggal csodálkozhatik, — mondá Julian — hogy csakis saját meggyőződéseim után indulva nyilatkozom ily határozottan; de sokkal élesebben figyeltem meg lady Janet-t, semhogy ebben az esetben kétségben lehetnék. Oly világosan látom őt magam előtt, mint ahogy most őnt látom, amidőn abban a pillanatban az igazság felismerése villant meg lelkeben. Nem lassankint világosodott előtte, — egy csapásra szállta meg lelkét az igazság, mint ahogy engem megszálta.

(Folytatása következik.)

REGÉNY

AZ UJ MAGDOLNA

— REGÉNY —

Irta: WILKIE COLLINS

(47)

— Mindig óhajtottam, hogy találkozhassam önnel — mondá Julian — és magában egy ily véletlen remétem, amely közölembe hozná őnt.

Julian székel kínálta meg Mercyt. Mercy vonakodott, mielőtt leült. Amióta lady Janet megzavarta őket, most először voltak újra egyedül. Vajjon fel akarja-e használni az alkalmat, hogy beismerő vallomására visszatérjen? Szinto ezt sejtette utolsó szavainak hangja. Nyiltan megkérdezte Juliant.

— Mindenesetre nagyon szeretném hallani, mi beismeri valója van még, választól amaz. De nem kényszerítem reá. Szívesen várok, ha úgy kívánja.

— Félek, hogy kénytelen vagyok ezt kívánni — felelt Mercy. — Nem magam miatt, hanem azért, mert az idővel nem én rendelkezem. Néhány pere muiva várom Horace Holmrooftot.

— Ha még néhány percig tart, nem ajándékozna nekem e perceket? — kérde Julian. — Valami mondani valóm volna, amit önnel tudnia kellene, még mielőtt mással szembekerül, Horacet sem véve ki.

Julian oly levertséggel mondta e szavakat, amely Mercyre, azok után, amiket rajta már azelőtt észlelt, nagyon idegenszerűen hatott. Arca a tűz vöröses fényében korán megőregedettnek és a búzattól emészte futól jól. Nyilván történt valami rövid válásuk óta, ami őt megsomorította és amiben csalódott.

— Szívesen szentelem önnel azt a néhány perccet, amelylyel rendelkezem, — válaszolt Mercy. — Vonatkozik mondani valója lady Janetre?

A budapesti terménytőzsde.

Eladatott: Buza. Tiszavidéki: 200 mm 82 k. 8 K. 25 f., 100 mm. 81-5 k. 8 K. 25 f., 100 mm. 81 k. 8 K. 22 1/2 f., 300 mm. 80-5 k. 8 K. 20 f., 800 mm. 80 k. 8 K. 07 1/2 f. I. Jelső. Postmegyvidéki: 100 mm. 79 5/8 k. 7 K. 90 f., keverés 100 mm. 79 k. 7 K. 95 f. Felsőmagyarországi: 1200 mm. 77-2 k. 7 K. 68 1/2 f. Békési: 1940 mm. 77-5 k. 7 K. 80 f., 3-00 mm. 72 k. 7 K. 25 f. Fancsovai: 2000 mm. 77-5 k. 7 K. 47 1/2 f. Műz három hónapra. Rozs: 200 mm. 6 K. 75 f., 200 mm. 6 K. 70 f. Arpa: 160 mm. 6 K. 05 f., Déli vasút. Zab: 800 mm. 6 K. 55 f., 100 mm. 6 K. 74 1/2 f., 100 mm. 6 K. 45 f., 100 mm. 6 K. 87 1/2 f., 100 mm. 6 K. 25 f. Tengeri: 100 mm. 6 K. 60 f., Kőbányáról, 100 mm. 6 K. 20 f., hibás. Közvetlenes mellett.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktőzsde s-okai szerint kézpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

Table with columns for Buza (Tiszavidéki, Felsőmagy., Postvidéki, Békési, Fancsovai) and Egyéb gabonanevek (Rozs, Arpa, Zab, Tengeri, Repece, Köles). Rows show prices in Kilo and Kilogramm.

Table for Egyéb gabonanevek (Rozs, Arpa, Zab, Tengeri, Repece, Köles) with columns for Kiló and Kilogramm.

A határidőszület tolyamán a következő kölések kőrtétek:

Table listing wheat prices for April, October, and August.

Déli egy óraker a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Table listing closing prices for wheat and rye in the afternoon.

Délután fél 5 óraker zárul:

Table listing closing prices for wheat and rye at 5 PM.

A budapesti értéktőzsde.

A mai tőzsde alacsonyabb külföldi jegyzésekre és bécsi heii realizációkra, csekély ingadozások után, az összes értékek nyugodt forgalma mellett gyöngültek és kedvtelen hangulattal zárultak.

Valuta és ércáru változatlan. Előzőzsde. Osztrák Hitelrészvény 690.25—689.25. Magyar Hitelrészvény 753.—751.50. Osztrák-Magyar Államvasúti részvény 694.50—694.—. Rimamurányi vasmű 436.75—436.50. Magyar Leszámlító-bank részvény 461.—. Jelzálogbank részvény 528.50—528.—. korona.

A déli tőzsde: Osztrák Hitelrészvény 690.50—689.25—690.—. Magyar Hitelrészvény 752.—750.—751.—. Osztrák-magyar Államvasút részvény 691.75—694.—694.75. Rimamurányi vasmű részvény 436.—434.50—435.50. Magyar Leszámlító bank-részvény 462.—461.—461.50. Jelzálogbank részv. 529.—528.—. Városi villamos vasút 319.—318.50—318. korona.

A prémium-üzletben díjbiztosításokért fizettek: Osztrák hitelrészvényekért holnapra 4—5 koronát, 8 napra 11—12 koronát, április hó végére 23—25 koronát.

4 óraker zárul: Osztrák Hitelrészvény 690.— Magyar hitelrészvény 750.25. Osztrák-magyar államvasúti részvény 691.50. Leszámlító bank 461.50. Rimamurányi vasmű-részvény 435.50. Közüti vaspálya 620.—. Városi villamos vasút 318.— korona.

A terményüzletben a szezonserű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg: Jegyzések: Heremag: lucerna magyar 46.—54.— korona, vörös aprózsmű 56.—62.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bányási — korona, középszmű 63.—65.— korona, nagyzmű 67.—71.— korona. Disznószár: budapesti 80.—80.50 korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légszárított vidéki — korona, városi 4 darabos 67.—67.50. korona, 3 darabos 69.50—70.— korona. üstölt — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 13.25—13.75 korona. 120 darabos — korona, 100 darabos 14.—14.50 korona, 85 darabos 16.—16.50 korona. azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 11.75—12.25 korona. 100 darabos 12.50—12.75 korona, 85 darabos 15.—15.50 korona. Szilvai: sláviai 16.—16.25 korona, szerbiai 13.75—14.25 korona. azonnal való szállításra.

A mai előzőzsdén nagyon csekély volt a forgalom és a hangulat nyomott. Az árfolyamok részben változatlanok maradtak, részben pedig gyöngültek. A budapesti véres utcai tüntetések és a kereskedelmi mérleg rosszabbodása az irányzatot kedvezőtlenül befolyásolták. Járadékok és va utak nem változtak.

A déli tőzsde kevésbé szilárd árfolyamokkal nyílt meg. Az üzlet további leolyása nagyon kedvtelen volt.

Zárult nyomat. Bécs, március 21. (Magyar értékek zárulata) 4 1/2-os aranyjárdék 121.25. Izsza és szegedi kölcsön-sorsjegy 153.75. Magyar vasúti kölcsön ezüstben —. Magyar keleti vasúti állami kötvény —. Magyar leszámító- és pénzváltóbank 462.—. Rimamurányi vasműrészvény 485.—. Magyar koronajárdék 99.45. 4 1/2-os Magyar földtőherm. kötvény 99.40. Magyar hitelbank részvény 748.50. Magyar nyreményi kölcsön sorsjegy 200.—. Kassa-oderbergi vasúti részvény 290.—. Magyar keresk. bank 2678. Magyar cukoripar 1445.

Bécs, március 21. (Osztrák értékek zárulata) 4 1/2-os papírrészek 100.75. 4 1/2-os osztr. aranyjárdék 121.55. 1890-os sorsjegy 154.25. Osztrák hitelrészvény 433.—. Anzok-osztrák bank —. Bécsi bankjegyek 496.—. Osztrák-magyar bank 1590.—. Déli vasút 49.—. Dunagőzhajózási részvény 88.—. Dohányrészvény 351.—. Császár- és királyi arany 11.3.—. Német bankváltók 117.07. 4 1/2-os ezüst járdék 100.65. Osztrák koronajárdék 101.05. 1894-iki sorsjegy 247.—. Osztrák hitelintézet részvény 689.75. Unionbank 541.—. Osztrák Länderbank 410.60. Osztrák-magyar államvasút 694.25. Elhavályi vasút 452.50. Alpesi bányarészvény 392.75. 20 frank arany 19.08.—. Londoni váltóár 239.80. Bécsi íramway Lätt B.—. Bécsi íramway Lätt A.—. Lipót kőő —. Az irányzat csendes.

Külföldi értéktőzsde. Berlin, március 21. (Tőzsde tudósítás.) A külföldi tőzsdékről kevés biztásat jött. Csak New-York volt szilárd. A forgalom kezdetben az irányzat nem volt egységes. Bankok kissé gyengébbek. Kohászvények el voltak havogolva. A járdékpiac nagyon csöndes volt. Vasutak közül Földközi tenger-részvények emelkedtek, Kanadaiak szintén. Később a Hibernia és gelsenkircheni társaság februári kimutatására szemrészvényekben határozatlan szilárd volt az irányzat. Bankok is javultak, minden egyéb nagyon csöndes volt. Magán-kamatláb 3 1/2%.

Berlin, március 21. (Zárult.) 4 1/2-os papírrészek —. 4 1/2-os osztrák aranyjárdék 103.75. Elhavályi vasút —. Magyar koronajárdék 100.25. Osztrák-magyar államvasút 149.25. Kassa-oderbergi vasút —. Bécsi váltóár 85.80. Magyar vasúti beruházási kölcsön —. Alpesi bányarészvény —. Disconto-Commandit 196.50. Altalanos Villamosági Edison 189.50. Gelsenkircheni 181.20. Laura-kőő 224.—. 4 1/2-os ezüstjárdék —. 4 1/2-os magyar arany járdék 102.25. Osztrák hitelrészvény 218.—. Déli vasúti 14.25. Karoly-Lajos vasút —. Orosz bankjegyek 216.50. Olasz járdék 103.50. Magyar hitelbank —. Dynamit Trust 170.60. Harpeni 180.90. Az irányzat szilárd.

Páris, március 21. (Zárult.) Osztrák-magyar államvasút —. 4 1/2-os osztrák aranyjárdék 105.—. Osztrák Länderbank —. 3 1/2-os francia járdék 99.25. Ottománbank 610.—. Déli vasút —. 4 1/2-os magyar aranyjárdék —. Párisi bankrészvény 1106. Osztrák járdék 102.62. Francia törzssz. járdék —. Osztrák földhitelintézet részvény 1320.—. Török dohányrészvény 377.—. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, március 21. (Zárult.) 4 1/2-os papírrészek —. 4 1/2-os osztrák aranyjárdék 103.65. Magyar koronajárdék 100.20. Osztrák-magyar bank 115.20. Déli vasút 14.40. Elhavályi vasút —. Londoni váltóár 204.90. Bécsi bankjegyek 496.—. 3 1/2-os osztr. aranyjárdék 101.10. 4 1/2-os magyar aranyjárdék 102.25. Osztrák hitelrészvény 217.90. Osztrák-magyar államvasút 149.20. Északi vasút 111.30. Bécsi váltóár 85.35. Párisi váltóár 814.16. Unio bank —. Alpesi bányarészvény —. Az irányzat nyugodt.

Frankfurt, március 21. (A Budapesti Napló tudósításának távúrt.) Árfolyamok január. Esti forgalom Osztrák hitelrészvény 217.75. Német bank —. Disconto 195.80. Berlini kereskedelmi bank —. Gelsenkircheni —. Harpeni 179.75. Laura-kőő 224.70. Olasz járdék —. Az irányzat gyengébb.

Budapest-kőbányai sertés-kereskedelmi csarnok jelentése. Március 21. A sertésüzlet irányzata: tartótf. A Hízott sertések ára: L A Magyar elsőrendű: Oreg nehéz (páronként 400 kilogramm feletti súlyban) 128—130 illérg. Oreg közép (páronként 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — illérg. Fialtal nehéz (páronként 320 kilogramm feletti súlyban) 137—138 illérg. Fialtal közép (páronként 251—320 kilogramm terjedő súlyban) 136—137 illérg. Fialtal könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súly-

ban) — illérg. — II Magyar szedett: Nehéz (páronként 280 kilogramm feletti súlyban) — illérg. Közép (páronként 240—260 kilogramm súlyban) — illérg. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — illérg. III Romániai: Nehéz (páronként 320 kilogramm feletti súlyban) — illérg. Közép (páronként 250—320 kilogramm terjedő súlyban) — illérg. Könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — illérg. IV. Romániai eredeti (Stachly) Nehéz (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — illérg. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — illérg. V. Szerbiai: Nehéz (páronként 280 kilogramm feletti súlyban) 135—137 illérg. Közép (páronként 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 134—135 illérg. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 130—132 illérg.

Sertésüzlet szám 1903. március 19. napján volt készlet 27.734 darab. — 1903. március 20. napján lehajtatott 777 darab. — 1903. március 20. napján elszállított 659 darab, 1903. március hó 21. napjára maradt készletben 27.852 darab.

Napirend.

Napló. Vasárnap, március 22. — Római-katolikus: Laetere. — Protestans: Oktávian. — Görög-orosz: (március 9.) — Zsidó: Adár 23. — Nap kél: 5 óra 44 percek. — Nyugszik: 5 óra 58 percek. — Hold kél: 1 óra 50 percek éjjel. — Nyugszik: 12 óraker dében. — Hold a földtávbán 10 óraker délelt.

A miniszterek nem fogadnak. Nemzeti Múzeum. Régiségvár. Nyitva van déleltől 9 órátl délután 1 órág.

Országos képtár az Akadémiában déleltől 9—1 órág. Természettörténeti gyűjtemények muzeuma (Múzeum-körút 4. sz.) nyitva déleltől 10—12 órág.

Mezőgazdasági Múzeum (Kerepesi-út 72. sz.) nyitva déleltől 9-től 1 órág.

A földtan intézet muzeuma (Stefánia-út 14.) Nyitva déleltől 9 órátl 1 órág. Belépődíj nincs.

Egyetemes könyvtár nyitva déleltől 9 órátl 12 órág. Akadémiai könyvtár zárva.

Múzeumi könyvtár zárva. Az aquinumi ásatások és muzeum. Megtekinthetők egész nap. III. ker. O-Buda, Kulső-Szent-Endrei-út. Helyérdeket vasut a Pálffy-térre.

A fővárosi könyvtár (Károly-körút 28.) mindennap nyitva van, köznapokon déleltől 9—1-ig, vasár- és ünneprapokon 9—12-ig.

Allatkert a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szaknyelv-tár, tudakozó-osztálya és kelet mintárai: V. kerület Váci-körút 32. szám alatt. Hivatalos órák: déleltől 9 órátl 12 órág és délután 3 órátl 6 órág. Hazai termékek állandó kiállítása és kereskedelem-történeti gyűjtemény, továbbá a ház-ipari kiállítás (melyben az ipar-tervezetőség áruátvitel is eszközöl) a városi-igeti pályacsarnokban nyitva déleltől 9 órátl 12 órág és délután 3 órátl 6 órág. A külföldi kereskedelmi központi üzleti vezetőség (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V. Váci-körút 32. szám alatt.

UTMUTATO.

Budapesti takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Részvénytársaság. Befizetett részvénytőke: 10 millió korona. Elnök: Tolnay Lajos, vezérigazgató: Bunke Gyula. Központ: VI. Andrássy-út 5. Magyar kir. szab. osztály-sorsjegyek felárúsi helye: IV. Ferencz-terek 4. Kézi zálogüzlet: IV. Károly-körút 18.; IV. Ferencz-terek 4. Irány-utca sarok; VII., Király-utca 57.; VIII., József-körút 2.; Üllői-út 6. sz.

Első Leánykihásítási Egylet m. sz. Leány- és szubiztosítványok. Budapest, VI. Tere-körút 40—42. (az intézet saját palotájában.) Az intézet vagyonja 1901. december 31-én 7.874.385-14 korona. Eddig kihezett biztosított tőke több mint 6.856.472-84 korona. Ezen intézetnél gyermekek a legelőnyösebb díjtételek mellett 1000 koronátl korlátlan összegig biztosíthatók.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. — Budapest, március 21.

Hazánkban az idő derült, vagy gyengén felhős. Kisebb esők tegnap még Erdélyben előfordultak. Az éjjeli hőmérséklet alacsony, nappal azonban a hőmérő többnyire 10 C° fölé emelkedik.

Közép-Európát magas nyomás borítja, a depresszió pedig északban van.

Európában az idő jobbra derült és nappal igen enyhe. Kiltásd. Enyhe és tulnyomon derült idő várható.

Vizállás.

Table showing water levels (Vizállás) for various locations (Inn, Dunas, etc.) on March 21 and 20.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Vasárnap, 1903. március hó 22-én.

A denevér.

Operett 3 felv. Egy francia vígjáték után írta Hafner és Gené. Fordította Evva Lajos. Zenéjét szerzte Strauss János.

Személyek:

Eisenstein	Gábor	Adél	Szeyer
Rosalinda	Krammer	Jda	Palócyné
Frank	Kornai	Molanio	Szikláné
Orjovszky	Flattné	Frosch	Hegedüs
Aliréd	Kertész	Blind	Dainoki
Falko	Mihályi		

Kézde 7 órakor

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1903. március hó 22-én.

Délután 2 1/2 órakor mérsékelt helyárakkal:

Rosenkranz és Gildenstein.

Vígjáték 4 felvonásban. Írta Klapp Mihály. Fordította Csiky Gergely.

Személyek:

Liebenstein	Gyenes	Vilma	V. Molnár
Ernö	Náday B.	Shallenberg	Mészáros
Rosenkranz	Náday	Schmählich	Rózsahegy
Kienbornné	Lendvayné	Santleben	Ujházi
Clarisse	Nagy Ib	Ernö	Paulay
Düring	Gabányi	Egy angol	Körösmezeli

Este:

Az ember tragédiája.

Dramai költemény, írta Madách Imre. Színpadra alkalmazta Paulay E. Zenéjét szerzte Erkel Gyula.

Személyek:

Az Ur	Eva	Fái Sz.
Kafael	Nagy I.	A szellem
Gábor	Gerő L.	Rabszolga
Mihály	Faulayné	Arthur
Lucifer	Gyenes	Péter
Ádám	Pálfi	Saint-Justo
	Kézde 7 1/2 órakor.	

VIGSZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1903. március hó 22-én.

Délután 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

Kéz kezét mos.

Vígjáték 3 felvonásban. Írta Herczeg Ferenc.

Személyek:

Zenty	Balassa	Eberle	Kazalicsky
Mariette	Kertész	Klotild	Hegedüs
Ozv. Vivóné	Csilag T.	Faragó	Bárdi
Berkenyey	Fenyvessy	Szergiusz	Gyözö
Tatár	Vendrei	Lőrinc	Hegedüs
Sólyom	Góth	József	Tanay
Borbély	Szerény	Béni	Rónaszéky
Kabóczy	Tapolezai	Kemény	Fekete

Este:

Mici hercegnő.

Böhszát 5 felvonásban. Írta Feydeau Georges. Fordította Heitai Jenő.

Személyek:

Szergiusz	Tanay	Arnold	Góth
Pecsenyev	Hegedüs	Mocsapov	Balassa
Chandel	Tapolezai	Chopin	Bárdi
Szlovicain	Fenyvessy	Kirschbaum	Gyözö
Ígásgató	Szerény	A hercegnő	Varsányi
Oshauel	Vendrey	Sabine	Nógrádi

K. z. z. 7 1/2 órakor.

Szerdán, március hó 25-én este 7 1/2 órakor a Royal-szálló termében

Gorlenko-Dolina

oros kamarazenekő

II-ik HANGVERSENYE.

Jegyek a 10, 6 és 4 koronáért a „Harmónia” zenemű- és zongorakereskedésben, Váci-utca 20. kaphatók.

Semler F.

posztókereskedő cs. és kir. udv. szállító

BUDAPEST.

V. Bécsi- és Deák Ferenc-utca sarkán.

Ajánlja a tavaszi időnyre legelőkelőbb angol újdonságát

„Colored Knicker Spots“

férfi- és női ruhákra, valamint a célszerű pólótisztyókra (Overcoat sans doublure) a legújabb divatszínekben. — Minták kívánatra ingyen.

HA MÁR

semmitéle kísérlet nem használt, próbálja meg a Szapol csúsz- és köszvény-kenőcsöt. Ára 5 korona utasítással. Kapható a „Magyar király” gyógyszertárban Bpest, V., Marokkai-u. 2/N.

KRISTÁLY-VASZON

Törv. védve 17031. szám alatt

Utánnyomás tilos.

Színem tömött szálú, minden felismeremre alkalmas 23 méteres vég 84 cm. széles. 7.75

Creász vászon, fehérített, legjobban minőségű 4.75

1 vég, 23 méter 82 cm. széles

Házartási vászon, fehérített, vékony szálú, 5.95

1 vég, 23 méter 82 cm. széles

Erzsébet királyné vászon, ellamert 10 minőségű, 6.95

1 vég, 23 méter 84 cm. széles

Kárpáti lepelő-vászon (varrás nélkül) 6.50

1 vég, 14 méter

Madapolán siflon, gyermek fehérneműkre, 1 vég, 23 5.75

méter 84 cm. széles

Szt.-Lukácsfürdő Hazi siflon minden fehérneműre alkalmas, 1 vég, 23 méter 6.25

Damasztrádli, agyonszálú csikos vagy virágos, 1 vég, 23 méter 84 cm. széles 6.50

Nanking tollbuzai, 1 vég, 23 méter 82 cm. széles 5.75

Szepességi damasztrádli terítők, 6 személyes, 10 2.95

személyes, 10 minőségű

Damasztrádli kávés terítők, különféle színekben, 6 2.50

személyes

Damasztrádli terítők, szepességi legjobban minőségű 3.75

12 darab

Auer Ignácz Fia

vászon- és fehérnemű gyári raktára

Budapest, VII., Kerepesi-ut 10.

Tíz forintot meghaladó rendelémények bérmentve.

Nagy vászon mintagyűjtemény, valamint fehérnemű árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve.

Alapítástól 1850.

A m. kir. szabad. osztálysorsjáték

VI. osztályának fő- és záróhuzása

f. é. március hó 26-tól-április hó 22-ig lesz.

Ezen osztályban csak rövid 4 hét alatt

10 millió 555.000 koronát

kézpénzben sorsolnak ki.

A VI. oszt. sorsjegyek megújítási árai:

(melyek az V. osztályban már játszottak.)

1/1 eredeti sorsjegy	-----	korona 24.-
1/2 " "	-----	" 12.-
1/4 " "	-----	" 6.-
1/8 " "	-----	" 3.-

A VI. osztályu vételsorsjegyek árai:

(az újonnan belépők részére.)

1/1 eredeti sorsjegy	-----	korona 160.-
1/2 " "	-----	" 80.-
1/4 " "	-----	" 40.-
1/8 " "	-----	" 20.-

Török A. és Tsa

bankháza, Budapest.

Központ: VI. TERÉZ-KÖRUT 46/b.

Fiókok: Váci-körut 4., Múzeum-körut 11., Erzsébet-körut 54.

Legnagyobb osztálysorsjegyzület hazánkban.

átserézesnek, órásoknak

és egyéb iparosoknak, akik optikai iparűzők, (művelet-előállítás) foglalkozni vagy ezeket tartani szándékoznak, ajánlom az én

gazdagon felszerelt optikai raktáramat nagyban eladára a legelőkelőbb gyári árak mellett, valamint a legújabb rendszert szerinti berendezett

üvegcsiszoló műhelyemet

további minden a látzereszi szakba vágó cikkeket és javításokat, valamint orvosi rendelés után készített szemüvegek gyors és pontos szállítást. Árjegyzék ingyen.

KLEIN JÓZSEF

Budapest, VI. Váci-körut 7.

Nagyban raktar és műhely az udvarban.

Pohner Ferenc

férfi- és női-szabó

Budapest, V. ker., Erzsébet-tér 10. szám.

Deák-tér sark.

Készít férfi- és női lovaszó-, sport-, utcai- és séta-öltözékeket.

Megérkeztek

a legújabb angol és francia tavaszi divatszövetek nagy választékban.

IGMÁNDI

— KESERŐ-VIZ —

mint kitűnő étvágyat hozó, természetes gyomortisztító és hashajtó, íze nem emélgős sós, hanem könnyen bevehető kellemes keserű.

Üvege 60 fillér.

Kapható mindenütt, úgy a forrasztalajdonos

Schmidthauer Lajos

gyógyszerésznél Komáromban.

Raktárak Budapest: EDESKÉTY L. és LUX M. ékeknél.

Ideal

trógep szennel és állandóan látható irással. Be

kákhöz, költészetek, számlák íráshoz.

Legnagyobb áttűző képesség!

Teljesen acéltól. Drótkarikákkal és spirálrugók teljesen melegek.

Számláló gépek!

Prospektus, írásbeli kérésre a gépeket díjtalanul bemutató a vendégszerzésért.

SCHOTT H. és E. KONNATH

Budapest, VII., Erzsébet-körut 1.

Színházak heti műsora.

	M. kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigszínház	Nepazínház	Magyar színház
Hétfő	Téli rego	Faust	Mici hercegnő	Bob herceg	Gotterhalte
Kedd	Troubadour	Elve létekező Első látogatás (Parasztbeütlet)	Mici hercegnő	Bob herceg	Napoleon
Szerda	Hunyady László	Monna Vanna	Kéz kezét mos	A cigánybárá	A Gotterhalte
Csütörtök	Carmen	Lady Windermere legyezője	Mici hercegnő	Bob herceg	Napoleon
Péntek	Moharóza	Művészfurfang	Mici hercegnő	Bob herceg	Napoleon
Szombat	Tannhäuser	Annuska	Mici hercegnő	Bob herceg	Napoleon
d. u. Vasárnap este		Kaméliás holgy	Kéz kezét mos	Igmándi kispap	A Gotterhalte
		Don Juan	Mici hercegnő	Bob herceg	Napoleon

STANDARD életbiztosító-társaság

Edinburghban (Angolhon.)

Alapított 1825-ben.

Magyarországi fiók: Budapest IV., Kossuth Lajos-u. 4.

Évi bevétel. 31,000,000

Kiutalt nyereségrészek 170,000,000

Vagyon 249,300,000

Halálesetek folytán kifizetve 500,000,000

A Standard kötvényeinek nevezetesebb előnyei:

Kétségtelen biztonság. Alacsony díjak. Szabad vilámkötvények. A kötvények érvényben tartása díjfizetések elmulasztásánál. Tökésítés és előre megállapított visszaváltási érték. Megtámadhatatlanság. Feltétlen fizetés öngyilkosság esetében egy évi fennállás után. Szabad háborúbiztosítás népfelkelők részére.

Díjtáblázatok kívánatra küldetnek.

Diszoklevél az 1902. évi pozsonyi II. mezőgazdasági országos kiállításon.

STOLLWERCK-féle

csokoládé elismert legjobb minőségű.
sas-cacao Mindenütt kapható.

Öst. cs. és m. kir. udvari csokoládégyárak
POZSONY,
Köln, Brunn, New-York.

Itt a TAVASZ

és mindenki arról gondoskodik, hogy jó, kellemes ruhászkülségét az

„ANGOL KIRÁLYNÁL“
Klein és Schwartz férfiszabók
Budapesten, Károly-kört 16. szám
szerezze be, hol a legnagyobb

férfi-, fiu- és gyermekruharaktár
a legválasztékosabb tiszta gyapjú, bel-, valamint külföldi szövetekből elkészítve, a legjutányosabb áron áll rendelkezésre.

Tavaszi áraink:

Felöltő 12 frttól,
Ulster és Raglán 14 frttól,
Csikos Sacco-öltöny 12 frttól
feljebb.

Gyermekruha, valamint férfi ruha különlegességek.

Külön mértékosztály!

Károly-kört 16

Szerencsét talál mindenki,

ki nálam szerzi be cipőszükségletét, mivel oly tartós és szép formájú cipőt egyedül nálam kaphat 1 évi főtállást az esetben vállalom, ha az én legújabb főtállást

AGI-kenőcsömmel

betenkit kétszer bekeni, a melyet minden pár cipőhöz **ingyen adok**, a bőr repedését megőrjí Dacára annak, hogy a lent felsorolt árak oly olcsók, még abból is engedek.

Uri cipő:

Rorju víz, engos, sima v. betétes straps 2.—
Rorju víz, fűzős gavalér forma elegáns 3.20
Box, lakk, sovó, kutyabőr, fűzős v. engos 3.50
Divalécsis cipő fűzős v. engos gav. forma 3.50
Tiszti lakcipő 4.50, vízibőr angol varrott 4.—
Szarvasbőr fekete v. szürke divatos 4.—
Sandal biciklipő fekete vagy sárga 2.80
Pincércipő enggal, s írga v. fekete, szeges 1.80
Gyermekcipő 1-5 évig 1.30

Női cipő:

Zergebőr, engos v. fűzős, minden forma 2.—
Sátes bőr, engos v. fűzős, minden forma 2.20
Box sovó, lakk, keztübbör, fűzős 2.50
Zergebőr, keztübbör, gombos, elegáns 2.50
Sátes, fűzős vagy gombos 2.80
Lakk, engos 2.50, rogatta 2.—
Lakk, zergebőr, sárga spanglós 1.50
Lakk, kivágott vagy bőr, francia sarok 1.50
Gyermekcipő, 5-8 évig 1.30

Tornacipők galocsnik, kométecipők.

Megrendelésnél tessék a lábat papírra állítani és a körvonalát lerajzolni. — Meg nem felelő kicseréltem vagy a pénzi minden levonás nélkül visszazadom. Gyáram saját házámban. — Kérje képes árjegyzékemet divatos ábrákkal ingyen és bérmentve.

Agulár Dávid, Budapest, Erzsébet-kört 6/a.

Zálogban
Több sorozatokat nálam pénzügyi vállalkozásnál...
FLEISSIG SÁNDOR
BANKÉZ
Budapest, Erzsébet-kört 2.

Polgár Sándor
m. kir. udv. nyert orvos mlt-és kórházvezető
BUDAPEST,
VII., Erzsébet-kört 50.
Ajánlja dusan felszerelt raktárát saját gyártmányú orvos-sebészeti és betegápolási tárgyakban.
Saját gyártmányú, m. k. szabadalmi Polgár-féle **sérvkötő,** háskötő, górcsér elleni gumihariganya, orthopédiai készületek, műlábak és kezek stb.
Valódi francia különlegesség F. Berquerand és, párisi gyárából.
Kéremteljeskörű árjegyzék ingyen és bérmentve.

Egyedül valódi angol Balzsam Thierry A. gyógyszerész által

Közegés-egügyileg megvizsgálva és jóváhagyva.
Az ivergek felszerelése a kereskedelmi törvények védjegyyalta ma alatt áll.
Ezen balzsam belsőleg és külsőleg használható. — 1. A tüdőnek és mellnek összes betegségeit elérhetetlen gyógyszernek bizonyult, megszünteti a katarhust és könetkiválat, a fájdalmas köhögések elejét veszi, sőt még regibb betegségeket is gyógyít. 2. Kiténő hatással van torokgyulladásnál, rekedtségnek és a torok összes betegségeinél. 3. Alaposan kurtítja a hideglelést. 4. Meglepő gyorsan gyógyít gyomorgörögést, kólikát és szagatásokat. 5. Jótékony hasahajtó és vértisztító, tisztítja a veséket, megszünteti hypochondriát és melancholiát és előmozdítja az étvágyat és emésztést. 6. Kiténő hatása van fogfájásnál, iyukas fogaknál, szájpenész, továbbá minden fog- és szájbetegségeknél és megszünteti a febfőtést, valamint a száj- és gyomor rossz szagát. 7. Külsőleg csodás gyógyszer minden sebre, ugymint hópórséknél, sipoly, szemölcs, égési seb, fagyott testrés, rüh, kozs és kiütések, megszünteti továbbá a főfájást, zugást, szagatást, köszvényi fülfájást stb. Tassék mindig vigyázni a zöld apaca-vedjegyre, mint fent látható! Hamisításoktól legjobb órszer egyenesen a gyárból eredeti kártonokban bérmentve az osztrák-magyar monarchia minden postátlomására 12 kicsi vagy 6 dupla iverget 4 koronáért hozhatói. Bosznia és Hercegovinába 4 kcr. 60 filler. Kevesebb nem küldetik. Szétküldés csak az összes létező utalványozása vagy lefektése mellett.

Miért szenved? mikor önként a biztos gyógyuláshoz a legregibb sebkeleték is kiténő és ma majdnem mindig elérhető a fájdalmas operációt vagy amputációt, ha

Thierry A. gyogysz. egyedül valódi centifolia-kenőcsét
használja, mely a sebek gyógyításában rendkívül jó hatással van, a fájdalmas enyhítésében pedig elérhetően. Valódi centifolia kenőcs használata: a gyermekgyógyászat mellbelsőit, a teljes testet, a mellkényeséknél, vörösbőrű, mindentől régi bőrtől, sőt a sebkeletéknél és szemölcsök, sebek, égési, szagatások, szájpenésznél is: uőst, szúrás, lőtt, varrat és roncsoló sebkeleték; az idegentestek kiválasztásánál, mint úveg- és fazilánk, homok, daravóis stb.; mindentől daganat, kinővés, karbunkulus, új képződmények, valamint ráknál, kórméregnek, körümdaganatnál, nélyagnál, menőstől kibeszedéstől libaknál. **Ezzel sebek minden nemét, fagyott testrészek, a betegök fokozott erőt sebek, a nyaknak látnak daganatát, vörösbőrű, fülfájást, fülfájást és a gyermekök sebkeletéit stb. Szétküldés csak az összes előző és használatos, és nem a melleg, sem pedig a hideg nem árt neki, így tehát az év bármely szakában kélhető. Minden mindig van hatásuk és sebkeleték. Lezálló az orvos megérkezését, természetesen nem szabad hamisítványokat vagy cölbe szakszerűen állított hasonló, de hatástalan szereket használni, melyekről csak legújabb a pénzi dobuk ki, hanem maradjunk csak a melletti a két régi elismert, ócska, megbízható, amellett teljesen ártatlan, világáírú szemlé, melyeknek minden családnál találniuk kellene lenni. A hol a fent ismertített védjegyekkel valódián kapni nem lehet, tessék egyenesen rendelni és elismelni.**
Thierry (Adolf) Limited Órangyal-gyógyszertára, Pregrada Rohitseh-Sauerbrunn mellett.
Képz. raktár Budapestben: Török J. gyógyszerész és Dr. Egger Leo és József, Váci-kört 17. Zárpadban; Művelősch J. gyógyszerész és Bécseben Brady C. gyógyszerész.

Ezer bel- és külföldi orvos kipróbálta és ajánlta a LOVACRIN-HAJVIZET kopaszágnál, hiányos szakálnövésnél, a nők gyenge hajnövéseénél hajhullás és korpanál.

Ezer hirdetés mindenkinek, nőnek és férfiaknak egyaránt, kik eddig számos mai hajnövéstől és kopaszágnál, hiányos szakálnövésnél, a nők gyenge hajnövéseénél hajhullás és korpanál. Ezen hirdetés mindenkinek, nőnek és férfiaknak egyaránt, kik eddig számos mai hajnövéstől és kopaszágnál, hiányos szakálnövésnél, a nők gyenge hajnövéseénél hajhullás és korpanál. Ezen hirdetés mindenkinek, nőnek és férfiaknak egyaránt, kik eddig számos mai hajnövéstől és kopaszágnál, hiányos szakálnövésnél, a nők gyenge hajnövéseénél hajhullás és korpanál.

Délkülszethetlen segédkönyv a hatóságokkal való érintkezésre.

JOGI TANÁCSADÓ
A 49 ívre terjedő munka 783 lapból áll, tartalomjegyzékkel és betűsoros tárgymutatóval is el van látva.

Szerkesztette: **Dr. Fodor Sándor**
Ára füzve 8.— korona,
tartós vászonba kötve K9.20

SEGÉDKÖNYV
a hatóságokkal való érintkezésre, beadványok és okiratok szerkesztésére és a legkülönbözőbb jogügyletekben való eljárásra.

TARTALMA: Kiső rész: 1. az iparosokról és kereskedőkről általában; 2. az iparigazolványról s az italmérésre vonatkozó törvényekről; 3. a cégbejegyzésről; 4. az ipar- és kereskedelmi segédkönyvről stb. — Második rész tárgyalja: 1. a szerződéseket általában; 2. bérletet és haszonbérletet, az adásvételt, a cserét, az ajándékozást, a kölcsönt, a haszonkölcsönt, a munkabérszerződést, az ügyviteli és a biztosítási szerződéseket, a kiadóit-ügyletet; a szerencse-, a társasági és a kövtelesek biztosítására vonatkozó szerződéseket, a szerződésekből felmerülő peres eseteket, az ezekre vonatkozó illetékszabályokat; 3. a váltóügyleteket; 4. a teleknyvi ügyeket, a nyilvántartási jogok, bejegyzések, okiratok és beadványok; 5. a polgári peres ügyekben való eljárást és 6. a végrehajtási eljárást és ügypereket.

Ezek szerint a „Jogi Tanácsadó” kézirat pótól és annak megszerzése ugy az ügyvédeknek és jegyzőknek, mint az iparosok és kereskedőknek a legelőlegesen ajánlható.

Megjelent és kapható: az „ATHENAEUM” r.t. könyvkiadó-hivatalában Budapest, VII., Keresztút 54. és minden könyvkereskedésben.

